Hudobný život

ROČNÍK XXXVIII
5
2006
65,- Sk

Blanka Juhaňáková a jubilujúci Slovenský filharmonický zbor

S. Baudo a M. Turnovský v SF

Operné kino – novinka v SND

Pražské premiéry

Miniprofil – Ivan Buffa

ISSN 1336-4140
9 771335 414008 05

hudobné centrum
MUSIC CENTRE SLOVAKIA

5. INTERNATIONAL MASTER CLASSES

International Master Classes MUSICA ARVENZIS

10. - 19. 7. 2006 Dolný Kubín, Slovakia info@masterclasses.sk www.masterclasses.sk

Pedagogues:

Dagmar Bezačinská
opera singing, Slovakia

Vladislav Brunner
flute, Germany

Peter Čerman
piano, Slovakia

Misha Furman violin,
chamber music, Netherlands

Jozef Kopelman
violin, Slovakia

Lara Lev
violin, Russia/Finland

Milan Radič
viola, Austria

Matti Raekallio
piano, Finland

Arvidas Tareila
cello, Latvia

- designed for students of conservatories and music academies studying violin, viola, cello, piano, flute, opera singing and chamber music
- organised in a form of open classes, seminars, lectures and discussion studies
- possibility to play at concerts organised as a part of the event
- courses are located in a beautiful area of Orava – countryside full of historical sights and beautiful nature
- both active and passive participants are welcomed
- piano accompaniment: Silvia Čápová - Vizváriová, Valéria Kelly, Peter Pažický, Iveta Szabová
- the laureate of the 5. IMC MUSICA ARVENZIS will have the possibility to perform with the Janacek Philharmonic Orchestra in the year 2007 (concert series Jeunesses Musicales)

Master classess are held thanks to generous support of:

NADÁCIA SPP
MINISTERSTVO KULTÚRY SR
MINISTERSTVO ŠKOLSTVA SR
HUDOBNÉ CENTRUM
RAKÚSKE KULTÚRNE FÓRUM

Ars Nova občianske združenie

organizer:
ARS NOVA, association
Fialkové údolie 5, 811 01 Bratislava, Slovakia
tel: +421 2 5441 0673, fax: +421 2 5441 0674
peter.krajniak@ba.sunnet.sk
Peter Krajniak / *Chairman of the Board*
Jozef Kopelman / *Artistic Director*

coorganizer:
ZUŠ P. M. Bohúňa, Dolný Kubín, Leonard Vajdulák, Director
Konzervatórium v Bratislave, Peter Čerman, Director

nadácia SPP

design HNZL s.r.o.

Vážení čitatelia,

práve teraz, v týchto chvíľach vrcholí 16. ročník stredoeurópskeho festivalu koncertného umenia v Žiline, jedinečného mítingu mladých talentov. Znova, tak ako po minulé roky, som mala šťastie zúčastniť sa na tomto skvelom podujatí. V jeho histórii som nevynechala azda ani jeden ročník a tak som mohla celkom zblízka sledovať jeho podoby, premeny, vývoj. To, čo som si z každého ročníka priniesla do svojej súkromnej zbierky, bolo pre mňa vždy prínosom: priehrštia neopakovateľných zážitkov, ľudské aj umelecké stretnutia, zážitky z pokorných nefalšovaných dotykov s hudbou, aj pocit víťazstva nad márnosťou času. Zakaždým to bolo čosi iné, nové, povzbudivé, povzbudzujúce, čo každému hudobníkovi alebo jedincovi, ktorému na budúcnosti hudby záleží, vdýchne silu, dá nádej. Aj preto, že sú tu stále ľudia, mladí, ktorí s plným nasadením a vervou vsádzajú na zdanlivo vratkú kartu, bez kalkulácií či vyhliadky vyťažiť z nej voľačo lukratívne.

Niekoľko dní, hodín na tohtoročnom žilinskom festivale mi znova stačilo, aby som zožala úrodu zážitkov. Hudobných aj nehudobných. Tak napríklad: Po koncerte skvelého francúzskeho trubkára Davida Geurriera, rovnako ako po každom z koncertov, dolu, v priestoroch klubu Nocturno, sa zišlo zopár ľudí stráviť zažité. Tentokrát ich ale bolo viac než „zopár“ – a boli akýsi iní, atypickí. Boli celkom mladí, bez pozlátka nútenej elegancie, takmer všetci s batohmi na chrbtoch, v džínsoch, debatovali, diskutovali, s očareným výrazom v očiach dopíjali posledné dúšky z veľkého zážitku, ktorým ich počastoval ich skvelý rovesník. To, po čo prišli do žilinského Domu umenia na festival bolo to pravé, nefalšované umenie. Boli z Bratislavy, z Košíc, z Banskej Bystrice a bohvie odkiaľ ešte merali cestu, boli to mladučkí trubkári, adepti koncertného umenia, všetci do jedného unesení krásnym umením, Hudbou. Prišli na festival aspoň na chvíľu, na jeden večer: inšpirovať sa, učiť sa, nasať skvelú atmosféru..., pretože, to sa vždy oplatí.

Možno im tak trochu sebecky závidím. To, že nezávidia. Že ich čistý obzor nepotrebuje stierače, že chápu svet Hudby ako svetový mier... To bol jeden z mojich zážitkov, trofej do mojej súkromnej zbierky, pre čo sa oplatí veriť...

O jednotlivých výkonoch tohtoročného festivalu mladých, o jeho priebehu a kvalitách sa, milí čitatelia, dozviete v nasledujúcom čísle. To dnešné, májové, nám z viacerých jubileí sprítomní šesťdesiatročný Slovenský filharmonický zbor cez optiku jeho hlavnej zbormajsterky Blanky Juhaňákovej aj viacerých zaslúžilých členov telesa. Zrekapitulujeme koncertný život v centrách, obhliadneme sa za výnimočným festivalom Mozartov týždeň, v recenziách sa vrátime na jarné domáce aj zahraničné hudobnodivadelné scény..., k tomu informácie, komentáre, aktuálne programy...

Pri listovaní a čítaní májového čísla vám prajem veľa pohody,

Vaša
Lýdia Dohnalová

Obsah

Osobnosti / udalosti
Zlatá nota Slovenskej sporiteľne 2005 – str. 2
Laureáti 16. SFKU – str. 2
Vzácne jubileum (SZSU) – str. 29
12. husľová dielňa v Žiline – str. 29

Koncerty
SF – So záujmom publika – str. 4
70 minút za klavírom – str. 4
Serge Baudo v SF – str. 5
Turnovský s Haydnom a Martinů – str. 5
Rozprávka aj poézia – str. 6
Zbor bol najlepší – str. 7
Veľká noc v Opere – str. 7
Koncerty v ŠfK – str. 8
Dvanásta pocta Lucii – str. 9
K Mozartovmu týždňu – str. 9
Mirbachovské matiné – str. 11
Con brio jubilantské – str. 13

Rozhovor
Hudbou otvárať srdcia – s B. Juhaňákovou – str. 14
K 60. výročiu SFZ – str. 16

Hudobné divadlo
Útrpné utrpenie s Wertherom – str. 18
Bohéma v Košiciach – str.19
Návrat Sergeja Larina – str.20
Profesionálka – N. Hazuchová – str. 20
Operné kino – str. 21

Zahraničie
Veristické dvojičky v Amsterdame – str. 22
„Európske“ Pražské premiéry – str. 23
Z viedenského Konzerthausu – str. 24
Malý princ – str. 25

Štúdie / komentáre
Kapitoly z histórie klavírneho umenia
Michal Karin – str. 27

Miniprofil
Ivan Buffa – skladateľ, klavirista – str. 30

Modulácie
USA 2005: knihy o jazze – str. 32
V zrkadlovom háji... – str. 33

Recenzie
CD – str. 34
Knihy – str. 36

Infoservis – str. 38

Kam / Kedy
– str. 40

Hudobný život

Vychádza v Hudobnom centre,
Michalská 10, 815 36 Bratislava

Šéfredaktorka
Lýdia Dohnalová
(Tel.: +421 2 54430366, dohnalova@hc.sk)

Redakcia
Eva Planková
(Tel.: +421 2 59204845, plankova@hc.sk)

Redakčná rada
Miloš Blahynka, Elena Filippi,
Juraj Hatrík, Ladislav Kačic,
František Pergler, Gabriel Bianchi

Distribúcia a marketing
Hana Beladičová
(beladicova@hc.sk)

Adresa redakcie
Michalská 10, 815 36 Bratislava 1

Sadzba a litografie
Academic Electronic Press, s. r. o.

Tlač
Patria I., Prievidza

Rozširuje
Slovenska pošta, a.s., Mediaprint-Kapa
a súkromní distributéri

Objednávky na predplatné prijíma každá pošta a doručovateľ Slovenskej pošty.
Objednávky do zahraničia vybavuje Slovenská pošta, a. s., Stredisko predplatného tlače, Námestie slobody 27, 810 05 Bratislava 15, e-mail: zahranicna.tlac@slposta.sk.
Objednávky na predplatné prijíma tiež redakcia časopisu.

Neobjednané rukopisy sa nevracajú.

Používanie novinových zásielok povolené RPPBA Pošta 12, dňa 23. 9. 1993, č. 102/03.

Indexové číslo 49215. ISSN 13 35 41 40

1. strana obálky
Blanka Juhaščáková
Foto: P. Brenkus

Redakcia HŽ sa nie vždy stotožňuje s názormi a postojmi vyjadrenými v uverejnených textoch.

Vyhľadávať v dátach uverejnených v tomto čísle môžete na adrese www.siac.sk.

hudobné centrum
MUSIC CENTRE SLOVAKIA

Zlatá nota Slovenskej sporiteľne 2005

V **Slovenskej filharmónii** sa **30. marca** už po tretíkrát odovzdávali ocenenia pre najlepších mladých umelcov **Zlatá nota Slovenskej sporiteľne 2005**. Z rúk generálnej riaditeľky Slovenskej sporiteľne **Reginy Ovesny–Straka** si ocenenie prevzali **Alena Pradlovská,** členka sopránovej skupiny Slovenského filharmonického zboru, **Robert Vizvári**, 2. zástupca vedúceho hráča v skupine kontrabasov v orchestri Slovenská filharmónia, **Ľubomír Petic**, 1. hráč na lesnom rohu a vedúci skupiny lesných rohov orchestra Slovenská filharmónia a **Martina Karnoková**, vedúca hráčka v husľovej skupine Slovenského komorného orchestra Bohdana Warchala. ■

Laureáti 16. stredoeurópskeho festivalu koncertného umenia Žilina

Medzinárodná odborná porota v zložení M. Kominek (Poľsko), E. Čárska, M. Puškášová, O. Smetanová (Slovenská republika) a A. Šerých (Česká republika) určila spomedzi 9 adeptov (sólistov, komorného súboru a dirigenta) nositeľa **Ceny hudobnej kritiky**. Stala sa ňou nemecká huslistka **Sophia Jaffé**, ktorá získala aj Cenu publika. Ďalšími ocenenými sú: trubkár z Francúzska **David Guerrier**, ktorý sa stal držiteľom Ceny primátora mesta Žilina Jána Slotu pre najmladšieho účastníka festivalu, Cenu Spolku koncertných umelcov získal maďarský organista **László Fassang**, Cenu MHF Pražská jar slovenský basista **Štefan Kocán**. ■

Niekoľkými podujatiami si skladateľ Ladislav Kupkovič, žijúci v Nemecku, pripomína tohtoročné svoje okrúhle jubileum. Dva koncerty s programom z jeho skladieb odznejú v rámci 21. ročníka Cíferskej hudobnej jari (7. a 14. mája), v Poprade sa autor predstaví na besede (16. mája), samostatný autorský koncert bude mať v Modre v sieni Eunika 10. mája, na ktorom budú účinkovať Ján Slávik, Katarína Zajacová, Bratislavské gitarové kvarteto, Branislav Dugovič, Igor Fábera., Boris Lenko a Moyzesovo kvarteto. ■

Riaditeľ Štátneho komorného orchestra Žilina
vypisuje konkurz na miesta

- **vedúci skupiny 2. huslí**
- **tutti hráč do skupiny huslí**

Konkurz sa uskutoční: v utorok **6. júna 2006** o 12.00 h v sále
Domu umenia Fatra v Žiline

Požadované vzdelanie: absolutórium konzervatória alebo VŠ

Uchádzači si pripravia:
- klasický alebo romantický koncert (pomalá a rýchla časť vrátane kadencie),
- sólovú partitu alebo sonátu J. S. Bacha (ľubovoľná rýchla a pomalá časť),
- hru z orchestrálnych partov – notový materiál uchádzačom zašleme.

Uzávierka prihlášok: **31. mája 2006**
Slobodným uchádzačom možnosť poskytnutia ubytovania.
Prihlášky zasielajte poštou alebo e-mailom na adresu: ŠKO Žilina, Dolný Val 47, 011 28 Žilina, e-mail: efilippi@isternet.sk

Anglické turné BCHZ

V druhej polovici marca sa uskutočnilo turné Bratislavského chlapčenského zboru s dirigentkou Magdalénou Rovňákovou v Anglicku. Zúčastnilo sa interpretácie *Jonaha* od Williama Mathiasa – diela „medzi oratóriom a kantátou“, s anglickým podtitulom *A Musical Morality*. Svieža a nápaditá kompozícia nedávno zosnulého skladateľa odznela ďalej v podaní Dievčenského orchestra Guildford a sólistov Wynne Evansa /tenor/, Jeremy Huw Williamsa /barytón/ a Roberta Smiščíka /tenor/. Príbeh o Jonášovi a veľrybe v siedmich častiach sa v guildfordskej katedrále stretol s veľkou odozvou. V Bratislave odznelo dielo v slovenskej premiére 1. apríla v cykle J v Redute. Oba koncerty sa odohrali pod taktovkou Grahama Thorpa z Anglicka. Okrem toho teleso vystúpilo v Londýne a okolí na 6 chrámových koncertoch, vrátane dvoch tzv. „lunchtime“ koncertov, ktoré majú (nielen) v Anglicku veľkú tradíciu a sú dobre navštevované. Preto bolo veľkou príležitosťou predstaviť tu zbor s programom, zahŕňajúcim aj slovenskú tvorbu.

Marec sa však celkovo niesol pre Bratislavský chlapčenský zbor v znamení premiér. Začiatkom mesiaca sa teleso podieľalo aj na mimoriadne úspešnej premiére *Turandot* v Opere SND v réžii J. Bednárika a v hudobnom naštudovaní O. Lenárda. ■

Moyzesovo kvarteto otváralo začiatkom februára 22. ročník medzinárodného festivalu Sarajevská zima. Odzneli diela W. A. Mozarta, D. Šostakoviča a A. Moyzesa. S tým istým programom kvarteto vystúpilo aj v meste Banja Luka. ■

KALEIDOSKOP

Novým riaditeľom Edinburského festivalu sa tento rok stane skladateľ, univerzitný profesor a tiež vyštudovaný architekt so špecializáciou na akustický dizajn Jonathan Mills, ktorý tak vystrieda Briana McMastera, zastávajúceho tento post už 15 rokov. Mills je vicekancelárom melbournskej univerzity, minulé roky pôsobil ako umelecký riaditeľ Medzinárodného festivalu umenia v Melbourne (2001-2002), Melbournskej federácie festivalov, Medzinárodného hudobného festivalu v Brisbane a i. Jeho skladba Sandakan Threnody pre tenor sólo, zbor a orchester cenu Prix Italia 2005. ■

1. ročník Prehliadky mladých skladateľov 19. a 20. mája 2006

Občianske združenie SOOZVUK organizuje 1. ročník prehliadky komornej tvorby mladých skladateľov, ktorá má ambíciu konať sa pravidelne každý rok a vytvárať priestor pre verejné predvedenie hudobných diel začínajúcich autorov, na ktorých sa vzťahuje vplyv slovenských konzervatórií a vysokých škôl s možnosťou štúdia hudobnej kompozície.

Prehliadka ponúka vhodnú príležitosť na otvorenie komunikácie medzi mladými skladateľmi rôznych kompozičných škôl z rôznych slovenských pôsobísk. Vytvára priestor pre mladých skladateľov na oboznámenie sa s tvorbou svojich kolegov a na získanie nových informácií. Začínajúci autori majú možnosť nadviazať kontakt so svojimi dlhšie pôsobiacimi kolegami a naopak, starší skladatelia majú príležitosť, aby spoznali ďalšie nastupujúce generácie.

Prehliadka má napomáhať pri vytvorení silnejšej skladateľsko – muzikantskej komunity, ktorá je predpokladom pre zrod nových skladateľských osobností a pre vznik zrelých umeleckých hodnôt.

■

So záujmom publika

Populárny cyklus C dokázal **9. marca** zaplniť auditórium SF takmer do posledného miesta. Ťažko je určiť, kde bol „zašifrovaný" magnet, ktorý aj napriek nepriaznivému počasiu dokázal prilákať toľkých návštevníkov. Na programe boli skladby C. M. von Webera, J. Sibelia a A. Dvořáka, **Orchester SF** dirigoval **Rastislav Štúr**, sólistom bol český huslista **Martin Válek**. Čarovná, tajomná a brilantná predohra k opere *Čarostrelec* od Carla Mariu von Webera je hudbou nestarnúcou, možno večnou, tak ako rozprávkový príbeh tohto operného diela. Hudba svojou imaginárnou schopnosťou evokuje verbálnu floskulu začiatku takmer každej rozprávky „Kde bolo, tam bolo...", až potom začína strhujúca fabula, ktorá uvádza poslucháča do scenérie tajomného príbehu o Čarostrelcovi. Weberova jedinečná vízia romantického hudobného rozprávania bola po interpretačnej stránke uchopená správne. Dirigent R. Štúr vniesol do svojej koncepcie *Čarostrelca* divadelný, dramatický i farebný rozmer. Orchester porozumel jeho vízii a adekvátnym výkonom dokázal upútať poslucháčov.

Ďalším príťažlivým programovým číslom bol *Koncert pre husle a orchester d mol op. 47* od Jeana Sibelia. Ak je Weber zhudobnením stredoeurópskeho alpského priestoru s príznačnými obrazmi temných lesov a majestátnych hôr, tak Sibeliova hudba je freskou, zachytávajúcou morské vlnobitie, chladný sever, kde človek hlbšie pociťuje svoju spätosť s vesmírom, prírodou, kde akoby bol bližšie ku hviezdam, ale aj k svojej samote. Sibelius v *Koncerte pre husle a orchester* o sebe povedal takmer všetko. V zásade mu bola vzdialená brilantná koncertantnosť, jeho *Koncert* je skôr chvením duše – spoveďou i vzrušenými výkrikmi, ktoré zapadajú do symfonického toku hudby. Napriek duchovnej hĺbke, je táto koncertantná hudba príťažlivá, strhujúca a čitateľná pre každého, kto sa k nej dokáže čo len trochu priblížiť. Huslista Martin Válek sa do hudby ponoril, nechal sa unášať symfonickým prúdom orchestra, no zároveň vstupoval do tohto premenlivého toku ako predspevák, ako fenomén zjednocujúci každú z polarít. Sólista aj dirigent pochopili filozofický rozmer skladby a stáli v službách tejto tajomnej severskej hudby.

M. VÁLEK/Foto: archív

Rovnako príťažlivý ako Sibelius je aj A. Dvořák a jeho večne krásna *Symfónia č. 7 d mol op. 70.* Od jej zrodu uplynulo bezmála 125 rokov, sme teda už šiestou generáciou, ktorá počúva výpoveď skladateľa, komponujúceho veľkolepú hudbu síce na objednávku, no nepopierateľne inšpirovanú a vedenú božskou iskrou. Dvořák sa netají svojím zármutkom, no rovnako v nej priznáva hlbokú vieru. Dirigent a orchester majú túto symfóniu nielen znamenite „prečítanú", ale aj dôkladne zažitú. Hudba a jej interpretácia boli pre poslucháčov potešením, čo je prísľubom, že aj v budúcnosti bude auditórium Reduty zaplnené do posledného miesta.

Igor Berger ■

Sedemdesiat minút za klavírom

V koncertnom cykle ***Komorné utorky*** sa **28. februára** v Malej sále SF v klavírnom recitáli umelecky pôsobivo prezentovala **Veronika Lacková**.

Program zaujal už na prvý pohľad nekonvenčnou dramaturgiou, vystavanou bez obvyklej prestávky, čo mohlo prekvapiť nejedného návštevníka, táto skutočnosť však mala svoj význam a opodstatnenie. Skladby rôznorodého myšlienkového záberu vyžadovali citlivú voľbu pri zoraďovaní do kontinuitného celku, maximálnu koncentráciu na ich vnútorné väzby a dávkovanie exponovaných kontrastov.

V. LACKOVÁ/Foto: archív

Do prostredia šiestich noktúrn F. Chopina interpretka „vsadila" päť rovnomenných kompozícií od J. Beneša. Výraznejšiu hudobnú kontrapozíciu možno iba sotva dosiahnuť. Vznikla tak osobitá atmosféra s prepojením a konfrontáciou poetík oboch skladateľov, z ktorých každý subjektívnym spôsobom absolutizuje klavírnu sadzbu. V prípade nokturna z hľadiska kompozičnej koncepcie ide o pomenovanie hudobného druhu, ktorý v zmysle funkčnej orientácie je u Chopina „umelejší", kým Benešove nokturná, každé samo osebe, predstavuje odlišný floskuloidný nápad. Preto poslucháč vníma dve kontrastné hudobno-estetické podstaty, čo je pochopiteľné a samozrejmé, pretože ide o reprezentantov hudby 19. a 21. storočia. Pre interpreta to však už nie je také samozrejmé, pretože v spektre výrazov musí dokázať (a to podľa možnosti čo najpravdivejšie) sprostredkovať poslucháčovi jednotlivé hudobné obrazy. Lacková nielenže odvážne postavila proti sebe neporovnateľné umelecko-hudobné kvality, ale vystavila sa riziku, v nárokoch exponovať neprerušenú, jednoliatu dramaturgickú krivku, sledujúcu náročný hudobný obsah.

Dramaturgia recitálu vrcholila Chopinovým *Notturnom cis mol op. 27 č. 1.* Chopinove nokturná (*z op. 25, č. 1; op. 37, č. 2; op. 15, č. 2; op. 62, č. 2; op. 41, č. 1*) majú spoločného menovateľa v pianistickom forsírovaní a rozvíjajú intencie estetického zámeru, ktorému položili základ J. Field či F. Schubert. Odhliadnuc od niektorých úsekov s preferenciou pedálu a pasáží interpretovaných so sklonom k pianistickej bravúre, umelecký výkon určovala a charakterizovala racionálna premyslenosť a triezvo vyvážená hra. Lacková „jemnou rukou" vzdialila Chopina od apriornej predstavy klavírnej poetiky s nimbom subjektívneho výrazu s príchuťou salónu. Chopinova lyrickosť, zastúpená znakmi jeho štýlu (zmenšené septakordy, prieťahy, alterované akordy, chromatické modulácie), môže byť v krátkej budúcnosti interpretkou transformovaná do roviny hudobno-funkčných štrukturálnych prostriedkov.

Benešove *Nokturná* oproti nim vytvárali priestor na exponovania kontrastu a hudobnej rôznosti. Či ide o reflektovanie nokturna ako hudobno-poetickej miniatúry, či reflektovanie Chopina, je vecou diskusie, do ktorej výrazne prehovorila dobre premyslená interpretácia. Lacková presne a s mierou pretlmočila Benešom abstrahovanú absurditu „hudby noci", zdôrazniac skôr intelektuálny než emocionálny parameter skladateľovej hudobnej povahy, ktorú dopĺňajú protirečivé romantické črty ako protiváha, formulovaná však s racionálnou diskrétnosťou. Spojenie objektu skladateľovej klavírnej faktúry a interpretkinej hudobnosti vyznelo veľmi pozitívne. To sa ukázalo v *Nokturnách č. 3* a *7*, alebo v čísle *2*, s názvukmi na Satieho, či Skriabina, ale aj v čísle *5*, celkom sústredenom na „plochu" a interpretovanom v podobe zvukovej vibrácie. Disciplinovaná hra, hudobnosť a pochopenie prednesených diel veľmi priaznivo poznačili tento originálny klavírny večer.

Ingeborg Šišková ■

Serge Baudo v SF

V ostatnom čase je akosi častejšie vidieť neobsadené miesta v hľadisku Reduty. Ale nielen tam... O to milšie prekvapila plná sieň na filharmonických koncertoch **16.** a **17. marca**. Na (piatkovom) koncerte bolo možné počuť v auditóriu francúzštinu, nemčinu, angličtinu. Túto rôznorodú spoločnosť pritiahol program, ktorý pripravila dramaturgia v spolupráci s Francúzskym inštitútom v Bratislave. Zodpovedala tomu aj voľba repertoáru. Na programe bol Prokofiev, de Falla a dvaja velikáni francúzskej hudby – Ravel a Debussy. Hlavným magnetom bol však dirigent večera, známy **Serge Baudo**. Svoju dirigentskú kariéru začal roku 1959. Spočiatku sa venoval opere, neskôr aj symfonickému repertoáru. Hosťoval v najvýznamnejších operných domoch sveta a je stálym hosťom popredných svetových orchestrov. Nahrával s najprestížnejšími telesami, uviedol veľké množstvo diel, najmä francúzskych skladateľov. Od roku 2001 pôsobí Serge Baudo ako hudobný riaditeľ – šéfdirigent Symfonického orchestra hl. mesta Prahy FOK.

Hneď na úvod treba povedať, že Baudo nesklamal očakávanie publika. **Orchester Slovenská filharmónia** znel pod jeho vedením presvedčivo, suverénne, s vynikajúcimi sólovými výkonmi. Najmä dychy sa zhostili svojich partov na veľmi dobrej úrovni – a treba pripomenúť, že v tento večer nemali žiadne ľahké hranie. Zvlášť vynikali trúbky, hoboj i flauty, sláčiky zneli kompaktne, mäkko, vedúci skupín sa prezentovali príkladnými sólami.

Na úvod zaznela (pôvodne) hudba k filmu *Poručík Kije* od Sergeja Prokofieva. Objavili sa v nej nápevy ruskej hudby začiatku 19. storočia, hudobné obrazy, ktoré pripomínali staré vojnové filmy. Do prestávky sme si vypočuli ešte balet *Čarodejná láska* s podtitulom *Cigánske scény z Andalúzie* od Manuela de Fallu. Zvyčajne sa hráva autorom zrevidovaná koncertná podoba, ktorú urobil po premiére baletu v roku 1915. Z dvanástich častí je v troch použitý hlas. Sólo spievala altistka **Jitka Sapara-Fischerová**. Jej interpretácia sa vyznačovala čistotou, presnosťou, kultivovaným prejavom. Možno by sa bolo vzhľadom na charakter kompozície žiadalo vo výraze viac naturálnej živelnosti.

Suita pre orchester *Couperinov náhrobok* od Maurica Ravela a symfonické skice *More* Claudea Debussyho tvorili druhú časť zaujímavého koncertu. Dynamika, frázovanie, tvorba tónu – to všetko boli prostriedky, ktoré Baudo použil ako maliar paletu pri nanášaní pôsobivých impresií hudby. Vďačné obecenstvo umelcov odmenilo za pekný hudobný zážitok ováciami. Verme, že aj ďalší dirigenti dokážu stimulovať orchester Slovenskej filharmónie k takémuto presvedčivému výkonu... –bm– ■

Turnovský s Haydnom a Martinů

Atraktívny bol koncert cyklu ***Svetoví interpreti*** **23.** a **24. marca**. Pod taktovkou českého dirigenta **Martina Turnovského** zahral **Orchester SF** v prvej polovici *Symfóniu g mol Hob. I: 83* s podtitulom *La poule (Sliepka)* od Josepha Haydna, zaraďujúcu sa k jeho šiestim tzv. *Parížskym symfóniám*, ktoré skomponoval skladateľ v rokoch 1785 – 1787 pre Concert de la Loge Olympique a potvrdzuje nimi reformu symfonizmu, naznačenú v raných dielach. Mení zostavu orchestra, hudba sa zbavuje teatrálnosti, nadobúda povestný pôvab a jednotlivé časti sú formované motívmi a témami. Viaceré z týchto symfónií postupom času získali podtitul, ako napríklad *č. 82 Medveď* alebo *Kráľovná* s *č. 85* (nadobudla ho na základe záujmu Márie Antoinetty). *Sliepku* už pred viac ako tristo rokmi obecenstvo pomenovalo na základe bodkovaného motívu hoboja prvej časti. Či je názov výstižný, zostáva otázne, nakoľko je skladba ladená skôr melancholicky. V každom prípade sa toto dielo stalo príjemným úvodom večera. Orchester znel kompaktne, interpretácii by možno nezaškodilo ešte viac „haydnovskej" ľahkosti, ale hlavne koordinácie telesa s dirigentom v oblasti tempa.

Do iných dimenzií nás zaviedla dominantná, posluchácsky náročnejšia časť programu, epos *Gilgameš* českého velikána 20. storočia, Bohuslava Martinů. Tento skladateľ nesmierne výrazne zasiahol do vývoja českej hudby aj napriek tomu, že väčšiu časť života prežil mimo svojej vlasti a postavenie si vydobyl oveľa neskôr ako jeho súčasníci. Kým dokončoval štúdiá v Paríži u Alberta Roussela, ktorý ho považoval za jedného zo svojich najtalentovanejších žiakov, Prokofiev už postupne po úspechoch v Petrohrade či Moskve dobýjal Paríž. Ako je však z literatúry známe, za tento časový deficit si čiastočne mohol sám, nakoľko sa iba s nevôľou podroboval rozličným pravidlám či poriadkom a kompozičné praktiky sa najskôr usiloval osvojovať samostatne. Jeho raná umelecká orientácia bola pritom mimoriadne pestrá, hoci miestami myšlienkovo aj hudobne protikladná. Čerpal z literárneho symbolizmu, mahlerovskej poetiky, ale načrel aj do vlastenecky ladených vôd a prvé tvorivé obdobie uzavrel romanticky ladeným baletným mystériom *Ištar*. Následne sa predsa len rozhodol vstúpiť na študentskú pôdu pražského konzervatória, neskôr ho osud zavial do Paríža, ktorý mu nesmierne učaroval... Inšpirácie avantgardou prvej polovice dvadsiateho storočia, absorbovanie jazzových podnetov, novej zvukovosti sprevádzali jeho parížske štúdiá. Že nezabúdal na svoju vlasť, dokazuje jeho vokálna a scénická tvorba tridsiatych rokov, čerpajúca zo žriedla ľudovej poézie i piesne. V krízovom roku 1938 sa Martinů vracia k inštrumentálnej hudbe, ktorou sa usiloval vyjadriť pocity z napätých situácií, vyplývajúcich z vyhlásenia Protektorátu Čechy a Morava, pričom najintenzívnejšie sa odzrkadľujú v *Dvojkoncerte pre dva sláčikové orchestre, klavír a tympany.* Jeho láska k vlasti pretrvala aj napriek následnému nútenému odchodu do Ameriky a na povrch vyšla duchovná, meditatívna črta, odrážajúca sa napr. v symfonickej tvorbe tohto obdobia. Do Európy sa Martinů vrátil až na sklonku života na pozvanie belgickej kráľovnej, aby sa v Bruseli zúčastnil zasadnutia komisie pre posudzovanie nových diel, určených pre tamojšiu koncertnú sezónu. Epos *Gilgameš* (1954 – 1955), inšpirovaný prastarým mýtickým aj mystickým námetom o priateľstve, živote a smrti, vznikol počas tejto poslednej tvorivej etapy. Komponoval ho vo francúzskom Nice už po návrate z Ameriky, ktorý na neho zapôsobil pozitívne – nadobudol pocit väčšej blízkosti k vlasti a oboznámil

MARTIN TURNOVSKÝ/Foto archív

sa s miestami, dôležitými pre históriu, ako aj formovanie ľudskej spoločnosti... Dielo venoval Maji Sacherovej, manželke dirigenta Paula Sachera, ktorý ho uviedol v premiére.

Okrem dirigenta, ktorý má evidentné skúsenosti s interpretáciou tohto diela, a orchestra vystúpil na koncerte **Slovenský filharmonický zbor** (zbormajster **Jaroslav Brych**), preukazujúc sýty, kompaktný zvuk, aký si vyžadovali určité vypäté partie. Gilgamešom večera bol britský barytonista **Konrad Jarnot**. Jeho vokálno-výrazovému prejavu nie je potrebné nič vyčítať. Interpretáciu mu skomplikoval skôr jeho pôvod; pri realistickom pohľade „na vec" však nemôžeme očakávať, že Angličan bude mať bezchybnú českú výslovnosť... Suverénny a spoľahlivý výkon v basovom sóle predviedol **Peter Mikuláš**, tenorového sóla sa zhostil **Tomáš Černý**, a v najmenej rozsiahlom sopránovom parte sa predstavila **Zdena Kloubová**. Pôsobivú hĺbku interpretovaného diela umocňuje rozprávač, tentokrát ho stvárnil **Ivan Kalina**.

Na záver už iba jeden malý postreh. Od začiatku som mala dojem, že emóciami nabité dielo, akým *Gilgameš* je, miestami burácajúce, miestami utíchajúce, „chytí za srdce" snáď každého. Ako som však zistila, takmer každého... Japonských turistov, sediacich v mojom okolí, neodradila znejúca hudba od listovania dennej tlače, a ako inak, počas najintenzívnejšieho piana. Nuž, opäť sa raz ukázalo – iný kraj, iný mrav...

Eva Planková ■

Rozprávka aj poézia

Symfonický cyklus A, B sa prihovoril návštevníkom **30.** a **31. marca** hudbou Liadova, Chopina a Čajkovského. Dirigent **Peter Feranec** a **Orchester SF** siahli v úvodnej časti programu po miniatúrnej, no nesmierne poetickej symfonickej básni Anatola Konstantinoviča Liadova *Začarované jazero op. 62.* Toto rozprávkové básnenie navodzuje asociácie na tajomné príbehy z ruských bilín, v ktorých sa často opisujú fantastické prírodné scenérie a uprostred nich život čudesných postáv, otvárajúcich brány do ľudskej fantázie. Skvelá inštrumentácia a zvukomalebná scenéria Liadovovej hudby je skutočným poetickým divadlom, ktoré malo byť pôvodne zapojené do veľkého baletného projektu, no ktorý sa, žiaľ, nikdy nerealizoval. Zostal tu však živý fragment, aký dokáže aj dnes poslucháča presvedčiť a učarovať mu. Po tejto poetickej introdukcii sme sa ocitli vo svete Chopinovej hudby v *Koncerte pre klavír a orchester č. 2 f mol op. 21.* Na tomto koncerte (zo zdravotných dôvodov) nevystúpil pôvodne plánovaný český klavirista Ivan Klánsky, ale náš **Tomáš Nemec**. Išlo tu o bleskový a pohotový umelecký záskok. Na hre Tomáša Nemca oceňujem predovšetkým to, že nepodľahol nástrahám romantického „presladeného" stvárnenia Chopinovej hudby, ale že ju modeloval priamočiaro, mužne, bez pátosu a nadnesenej precitlivenosti. Bol to Chopin, ktorého dokážem plne akceptovať. Čo už bolo v hre T. Nemca menej príťažlivé, boli početné technické prehrešky, nepresnosti, čo však možno pripísať aj skutočnosti, že išlo predsa len o záskok. Inak je Nemcova hra nesmierne čitateľná, zrozumiteľná. Jeho muzikalita je zvnútornená, spätá s klavírnou technikou. Všetko je funkčne previazané a prirodzené. Dirigent P. Feranec počúval sólistu. Bol nielen dirigentom, ale zároveň aj jeho prvým poslucháčom. Jeho gesto bolo napojené na sólový part, preto orchester komunikoval s klaviristom a vytváral tak zmysluplný koncertantný celok. Opäť som si uvedomil potrebu zapájať našich interpretov ešte cieľavedomejšie do projektov abonentných cyklov SF a vytvárať im vždy nové príležitosti.

Záverečná časť koncertu patrila hudbe P. I. Čajkovského, jeho symfónii podľa Byrona, *Manfred h mol op. 58.* Aj keď táto skladateľova symfónia nepatrí k vrcholom jeho tvorby, predsa len je zrkadlom a možno i autobiografickou spoveďou veľkého ruského majstra. V *Manfredovi* obdivuje Čajkovskij nielen čaro poézie, ale i krásu a šarm samotného lorda Byrona, krásnej bytosti, krívajúceho anjela, muža s bolesťou a večným utrpením v srdci. Tak, ako sa v Manfredovi zhliadol Byron, sa v tejto postave zrkadlí aj Čajkovskij. Jeho nevyčerpateľné melodické bohatstvo dokáže vždy naplno zaujať a upútať. *Manfred* je nielen symfóniou, ale nesie všetky znaky symfonickej básne – programovosti, vizuálnej transparentnosti a istej spätosti s javiskom. Čajkovskij v sebe nezaprie autora veľkých scénických projektov. Rovnako aj dirigent P. Feranec pochopil *Manfreda* ako symfonické divadlo, s rozohraným mimohudobným programom. Orchester SF plne pochopil a realizoval dirigentov interpretačný zámer.

Igor Berger ■

PETER FERANEC S ORCHESTROM SF. /Foto archív

V Brne sa **23.** až **25. februára** uskutočnil 13. ročník medzinárodnej súťaže mladých klaviristov do 11 rokov AMADEUS, na ktorej sa malí umelci prezentujú interpretáciou skladieb W. A. Mozarta a jeho súčasníkov. V priestoroch Besedního domu tento rok súťažili adepti z Litvy, Ukrajiny, Bieloruska, Poľska, Rakúska, Bulharska, či dokonca zo Singapuru. Slovenskú republiku reprezentovali Renáta Dominiková z Bojníc a desaťročná Júlia Novosedlíková zo ZUŠ E. Suchoňa v Bratislave z triedy Márie Blesákovej, ktorá zaujala medzinárodnú porotu s predsedom Jiřím Skovajsom z JAMU Brno svojou interpretáciou skladieb W. A. Mozarta a L. van Beethovena. Minuloročná víťazka celoslovenskej súťaže Mladí klaviristi tu bola v 5. kategórii ocenená 3. miestom (2. miesto nebolo udelené).

■

Zbor bol najlepší...

V rámci filharmonického cyklu C odzneli na koncerte **6. apríla** skladby troch autorov, blízkych Slovensku. Pri prvom (J. N. Hummel) je to dané jeho narodením v Bratislave, pri druhom (J. L. Bella) ide o najväčšieho slovenského skladateľa v ére pred vznikom ČSR, ktorého hudobná reč sa však napájala z európskych a nie domácich zdrojov a tretí, rodom Moravan (L. Janáček) bol jednou z postáv budovania česko-slovenských mostov na kultúrnom poli. Ich skladby si prišlo vypočuť nielen početné, ale aj neobyčajne vďačné publikum.

Úvodnú *Slávnostnú predohru Es dur*, vhodnú skôr na promenádne koncerty, síce nemožno považovať za príliš dôstojné uctenie Bellovho výročia (†25. mája 1936), tým bolo skôr uvedenie jeho *Rekviem c mol* o šesť dní neskôr, ale ako úvod „ na zahriatie" je akceptovateľná. V nasledujúcom Hummelovom *Koncerte pre trúbku a orchester Es dur* sa sólista **Juraj Bartoš** spočiatku trocha štýlovo hľadal, od pomalého *Andante,* ale aj v záverečnom *Allegre* už jasný zvuk jeho trúbky hravo a virtuózne dominoval nad (v duchu klasicizmu) pomerne striedmo poňatým orchestrom.

Šéfdirigentovi SF **Vladimírovi Válkovi** bol oveľa bližší svet Janáčkovej *Glagolskej omše*, ktorá sa jeho zásluhou, ale aj vďaka perfektnému výkonu **Slovenského filharmonického zboru** (pripraveného **Jaroslavom Brychom**) stala dominantným zážitkom večera. Striedanie monumentálnosti a lyriky, jasavého zvuku sláčikov v kontraste s prudkými kompozičnými zlomami skladby, to všetko pôsobilo vrcholne emotívne a dramaticky účinne. Osobitnú pochvalu si zaslúži opäť kvalitne znejúci zbor, schopný dosahovať perlivej farebnosti vo forte, ktorú však nestráca ani v spodnej časti dynamickej amplitúdy, ako to teraz demonštroval v úvode štvrtej časti *Věruju,* aj v záverečnom *Agneče Božij.* Dva exponovanejšie (soprán, tenor) a dva doplňujúce sólové vokálne party (bas, mezzosoprán) sú náročné, no nie príliš vďačné, pretože sa pohybujú takmer stále pri plnom zvuku orchestra a zboru. Spomedzi sólistov – **Lívia Ághová**, **Eva Garajová**, **Nikolaj Višnjakov** a **Gustáv Beláček** snáď najviac zaujala sopranistka, ktorej hlas vyzrel od čias jej pôsobenia v SND do dramatickejších polôh, aj keď za cenu straty krehkého jasu a v exponovaných pasážach zavše aj niekdajšej sviežosti tónu. K celkovému pozitívnemu dojmu z predvedenia Janáčka prispel aj organista **Marek Vrábel** najmä v strhujúcom *Postlúdiu.*

Vladimír Toman ■

Veľká noc v Opere

Na obdobie pred Veľkou nocou pripravila dramaturgia Opery SND pre svojich návštevníkov opäť zaujímavú ponuku. V priestore historickej budovy opery zneli tóny orchestra, tentoraz však priamo z javiska, o ktoré sa delil s domácim zborom a sólistami. V programe tohto vo sviatočnom duchu ladeného koncertu zneli diela dvoch velikánov opernej tvorby 19. storočia, nie však diela scénické, ale uvádzané koncertne. Námety oboch diel tematicky zodpovedali blížiacim sa duchovným sviatkom.

V prvej časti programu sa publikum v slovenskej premiére oboznámilo s orchestrálnym spracovaním piesňového cyklu Richarda Wagnera, známeho pod pomenovaním *Wesendonck-Lieder*. V piatich zhudobnených básňach Wagnerovej milenky Matildy Wesendonckovej dominoval **Orchester SND** v komornom zložení so svojím šéfdirigentom **Jaroslavom Kyzlinkom** a altistka **Marta Beňačková**. V harmonickom a farebne vyváženom zvuku sa pekne zaskveli všetky interpretačné zložky, ktorým dala vyniknúť citlivá, ale náročná inštrumentácia Hansa Wernera Henzeho z roku 1976. V typicky wagnerovskom širokom melodickom klenutí sa dobre uplatnil sýty a podmanivý Beňačkovej alt a pekne modelovaná zahustená orchestrálna sadzba dala vyniknúť nielen sólistom jednotlivých sekcií, ale aj celkovému zvuku orchestra (koncertný majster **Milan Vonderka**). Interpretácia podčiarkovala to, čo by sa dalo nazvať zhudobnením bolestivej lásky.

V druhej časti koncertu sa na pekne aranžovanú scénu postavil za symfonický orchester aj 55 členný **Zbor opery SND** a pred neho sólisti: sopranistka **Henrietta Lednárová**, altistka **Marta Beňačková**, tenorista **Ľudovít Ludha** a basista **Peter Mikuláš**. Ako druhé a zároveň vrcholné dielo programu zaznela *Stabat Mater* od Gioacchina Rossiniho. Dielo, pochádzajúce z neskorého majstrovho tvorivého obdobia, podobne ako *Malá slávnostná omša,* si napriek svojej téme nepotrpí na patetickú veľkosť ani na prílišné zobrazovanie emócií. Nesie sa, tak, ako je to pre skladateľa typické, vo vyváženom ľahkom, melodickom a takmer bezstarostnom duchu. Dalo by sa povedať, že k zobrazovaniu bolesti a utrpenia tu autor pristupuje s optimizmom.

JAROSLAVOM KYZLINKOM/
Foto archív

V tomto rozmere sa niesla aj dobre premyslená interpretácia ansámblu, bezpečne riadeného Jaroslavom Kyzlinkom, ktorému sa v tomto prípade nedali vyčítať ani občasné baletné kreácie. Zo sólistických partov treba vyzdvihnúť pekne stvárnenú basovú *Áriu* a následný recitatív so zborom a capella *Eia Mater* v podaní Petra Mikuláša a uznanie si zaslúži aj bezchybné zvládnutie sopránového partu Henrietty Lednárovej, vlastne len zastupujúcej Adrianu Kohútkovú, ktorá náhle ochorela. Peknú detailnú vokálnu prácu predviedol aj Zbor Opery SND (zbormajsterka **Naďa Raková**) a to v dvoch à capella častiach.

Presvedčivé finále tejto Rossiniho sekvencie uzavrelo jeden z predveľkonočných koncertov sviatočnej Bratislavy a spokojní poslucháči vychádzali na slnkom zaliate námestie s hudbou v ušiach, užiť si takto ostatok Kvetnej nedele. Opera týmto koncertom potvrdila, že má čo ponúknuť návštevníkom aj mimo operných inscenácií a že dejovo zakomponovaný vokálny aparát a zvyčajne v jame sa ukrývajúci orchester majú čo ukázať aj na otvorenej scéne bez kulís a kostýmov.

Robert Faltus ■

Koncerty v Štátnej filharmónii Košice

Koncerty v Štátnej filharmónii Košice

Cyklus marcových orchestrálnych koncertov ŠfK obohatila ponuka komornej produkcie. V úvodnom klavírnom recitále sa **7. marca** predstavil výrazný klavirista, známy **Eugen Indjić**. Do programu zaradil diela romantických autorov, ktorých hudbu interpretuje pomerne často. Hral nanajvýš zainteresovane, s veľkým citom, pričom výsledný dojem bol presvedčivý a bol dôkazom, že klaviristovou snahou nebolo iba výsledné vyznenie. V Indjicovej hre sme sledovali prirodzenosť prejavu, ale aj snahu po sprostredkovaní posolstva sugestívnych umeleckých obrazov. Skladby Fryderyka Chopina (*Balada As dur op. 47*, *Barcarola Fis dur op. 60* a *Etudy op. 25, č. 7 cis mol, č. 5 e mol, č. 11 a mol, č. 12 c mol*) odhalili veľké interpretačné majstrovstvo, pre ktoré je charakteristické výrazovo-technické zvládnutie, diferencovanosť tónu, schopnosť konfrontovať a spájať aj kontrastné plochy a nálady. Sólista hral s tvorivým sústredením, pôsobivo narábal s klavírnym zvukom, farbami a množstvom dynamických odtieňov, s príkladným modelovaním bohatého tematického materiálu. V druhej časti koncertu odzneli *Tance Dávidových spojencov op. 6* od Roberta Schumanna. Indjić hral tento cyklus až príliš korektne, udržiavajúc istý citový odstup. Celku by bolo prospelo viac fantázie, ale aj agogickej uvoľnenosti. Podobne aj v dynamickej a tempovej oblasti sa žiadalo viac citovosti a variability. V *Etudách* od Franza Liszta *Es dur* a *gis mol* (*La Campanella*) sa zaskvel v plnom lesku klaviristickej bravúry.

Na úvod koncertu **16. marca** odznela *Symfónia č. 88 G dur* od Josepha Haydna. Hosťujúci dirigent **Radomir Eliška** sa v nej prezentoval ako typ, ktorý hľadá a overuje viaceré možnosti, ako priblížiť obsah diela poslucháčovi. Melodické plochy jednotlivých častí budoval precízne a premyslene, pričom symfóniu dirigoval s pokorou k jej notovému záznamu aj jej jedinečnosti.

V rámci cyklu ***Rok s Mozartom*** odznel *Koncert pre klavír a orchester č. 19 F dur KV 459 „Korunovačný“* od Wolfganga Amadea Mozarta. Jeho sólistkou bola **Jaroslava Pěchotová**, jedna z najvýraznejších osobností českej mladej klaviristickej generácie. Interpretka dokázala svoju hráčsku jedinečnosť, suverenitu a kvality. Všetky tri časti koncertu predniesla s hravou ľahkosťou, technicky precízne a suverénne. Predviedla vzorovú ukážku mozartovskej interpretácie. Presvedčivo sa vyrovnala s úskaliami skladby, majúc na zreteli exponovaný rytmický prvok s energickým priebehom prvej časti. Jej tému hrala s tvorivou fantáziou a príkladne si rozumela aj s orchestrom, osobitne so skupinou drevených dychových nástrojov, ktoré sa v efektnej inštrumentácii zapájajú do tematickej práce (fugáto s dialógom v poslednej časti). V jej hre sme obdivovali krásne čitateľné frázovanie, vrúcny, spevný tón a schopnosť prežívať hudbu Mozarta. Na úspechu koncertu mal svoj podiel aj orchester, ktorý bol pod vedením dirigenta naladený na rovnakú citovú vlnu ako sólistka.

Vyvrcholením koncertu bola nesporne *Symfónia č. 6 F dur op. 68 Pastorálna* od Ludwiga van Beethovena. O dirigentovej angažovanosti a vzťahu k nej presvedčila samotná interpretácia. Dirigent v nej podal presvedčivý dôkaz o svojej inteligencii, bohatej skúsenosti a tvorivej fantázii. Orchester viedol s istotou, pričom výsledná koncepcia bola zrozumiteľná, reflektovala meniace sa farby, nálady piatich častí s výraznými melodickými líniami. Orchester príkladne spolupracoval, pohotovo reagoval na dirigentove výrazné gestá a jeho požiadavky.

M. KOŠIK/Foto archív

Umeleckou ozdobou koncertu **23. marca** bola mladá česká klarinetistka **Ludmila Peterková**. Pre svoje košické vystúpenie si zvolila *Koncert pre klarinet a orchester op. 57* od dánskeho skladateľa Carla Augusta Nielsena, ktorý na pôde Domu umenia zaznel po prvýkrát. Napriek tomu, že autor nikdy nenavštevoval lekcie kompozície, už jeho raná symfónia a koncerty pre flautu a klarinet mu priniesli veľký úspech a jeho sláva výrazne stúpala. Bezprostredne nadväzujúce štyri časti koncertu som pochopil ako výzvu pre extrémne vyjadrovacie možnosti klarinetu, a tiež ako vzájomný dialóg sólistky s orchestrom. Bohatý, rôznorodý a technicky výrazne náročný tematický materiál zvýrazňuje hráčske a tónové dispozície nástroja, na druhej strane je v ňom sporo evolučného kompozičného spracovania. Sólistka predniesla klarinetový part na vysokej technickej a umeleckej úrovni, s prepracovanou melodikou, brilantnými postupmi a výrazovou jedinečnosťou. Spoľahlivým partnerom jej bol **Orchester ŠfK** a dirigent **Jerzy Swoboda**. Na úvod koncertu odznela *Lyrická suita op. 54* od Edwarda Hagerupa Griega. Škoda, že pri príprave jej štyroch častí pravdepodobne nebola venovaná dostatočná pozornosť – prejavilo sa to vo viacerých rytmických nepresnostiach v súhre jednotlivých nástrojových skupín aj občasná intonačná neistota a malá diferencovanosť nálad jednotlivých častí. Mal som dojem, že súhra medzi orchestrom a dirigentom nie je práve najtvorivejšia a najideálnejšia. Tento poznatok z úvodu sa vytrácal až v spomínanom klarinetovom koncerte a v *Symfónii č. 1 e mol op. 39* od Jeana Sibelia. Už melancholické sólo klarinetu na pozadí tremola tympanov a sláčikov, ale aj rytmické motívy ústia do výraznej kulminácie, po ktorej vo flautách znie kontrastná, idylická téma. Prvá časť tak vyznela vo vzrušených kontrastoch, dynamicky a farebne diferencovane. V druhej časti dirigent zdôraznil elegickú náladu, sprostredkovanú sláčikovými nástrojmi a kontrastným stredným dielom, kde sa k slovu dostávajú lesné rohy a po nich drevené dychové nástroje. Aj posledné dve časti symfónie boli vypracované detailne a odzneli so sústredeným výkonom filharmonikov.

Posledný marcový koncert sa niesol v znamení hudby klasicizmu. Na úvod podujatia **30. marca** odznela predohra *Coriolanus* od Ludwiga van Beethovena. Hosťujúci dirigent **Mario Košik** sa od jej úvodných taktov sústredil na vystihnutie dramatickosti Collinovej tragédie. Vykreslil a vystihol podstatu hlavného hrdinu, čo ho inšpirovalo pri formulovaní dvoch kontrastných tém, ich dynamickej a farebnej rozdielnosti. Svojim citom dával voľnejší priechod, gradáciám zasa napätie. V podaní japonskej klaviristky **Kumiko Itoh** odznel *Koncert pre klavír a orchester č. 3 c mol op. 37* od Ludwiga van Beethovena, ktorý bol poznačený pamäťovými a rytmickými nepresnosťami. Pravdepodobne únava z predchádzajúcich vystúpení (dva výchovné koncerty v Košiciach a večerný v Prešove) sa podpísala pod výsledný dojem z interpretácie mladej klaviristky. Je technicky výborne disponovaná, prirodzene cíti hudbu, pričom bohatstvo tematického materiálu dokázala tvarovať v peknom farebnom spektre.

Na záver koncertu odznela *Symfónia A dur KV 289* od Wolfganga Amadea Mozarta. Pomerne stručná skladba sa niesla v pokojnej atmosfére, dôkladnej kontrapunktickej práci a suverénnom výkone dychových nástrojov. Jej predvedenie reflektovalo sústredenú prácu dirigenta, ktorý precízne modeloval jednotlivé témy.

Na záver poznámka, dotýkajúca sa posledných troch koncertov, na ktorých bola prestávka dlhšia než nasledujúca symfónia. Tento „nový“ prvok nie je vítaný a príjemný pre návštevníkov a pravdepodobne ani pre hráčov.

Štefan Čurilla ■

Dvanásta Pocta Lucii

Ak nerátame nultý ročník (1994), tohto roku sa uskutočnil v bratislavskej Redute už 12. ročník koncertov, tradične uvedených zvukovým záznamom speváckeho umenia Lucie Poppovej (ária Laurety z Pucciniho opery *Gianni Schicchi*).

Keď si pozrieme dramaturgickú bilanciu ***Hommage à Lucia Popp***, jasne v nej dominuje Mozart a najmä jeho viackrát uvedené *Rekviem,* posledné symfónie a tiež ďalšie diela (*Grabmusik*, *Vesperae solennes...*, dokonca *Don Giovanni*), ale aj Händlova hudba (*Mesiáš*), Haydn (*Symfónia č. 104 D dur*), Beethoven (predohra ku *Coriolanovi*, *Symfónie č. 3* a *č. 4*), Brahms (*Nemecké rekviem*), Schubert (*Symfónia h mol „Nedokončená"*), Verdi (*Rekviem*) či Wagner (*Siegfriedovská idyla*). Inklinovanie k Mozartovi má svoje opodstatnenie v obsadení komornej **Cappelly Istropolitany**, doplňanej externými dychovými nástrojmi, ale aj vzhľadom na repertoár Lucie Poppovej, známej mozartovskej interpretky.

Napriek všetkým okolnostiam si myslím, že do budúcnosti by mal orchester, jeho intendant a azda aj hosťujúci dirigenti prihliadať na ďalší interpretačný záber Lucie Poppovej. Bola totiž aj vynikajúcou interpretkou vokálne ekvilibristického Richarda Straussa a jeho operných hrdiniek, ba aj „operetného" Straussa, Zellera a Lehára. (Čo tak, pripraviť raz ponuku z klasického operetného repertoáru umelkyne – či už s domácimi, alebo zahraničnými speváckymi osobnosťami?) Lucia Poppová spievala rovnako úchvatne Pucciniho a Verdiho, Rossiniho, Donizettiho či Carla Orffa. 145 platní s jej umením je podnes toho svedectvom...

Ako spomenul v príhovore pred koncertom primátor hlavného mesta SR Bratislavy Andrej Ďurkovský, na budúci rok sa uvažuje aj o oživení vokálnej súťaže Lucie Popp. Uvidíme...

Na tohtoročnej Pocte Lucii Popp (**2. apríla** v SF) sme si vzhľadom na tohtoročné jubileum W. A. Mozarta vypočuli celistvý mozartovský program. Pod taktovkou nemeckého dirigenta **Rolfa Becka** zaznela *Symfónia č. 41 C dur KV 551 „Jupiterská"*, koncertná ária *Bella mia fiamma, addio KV 528* a kantáta *Davide penitente* (*Kajúci Dávid*) pre sólové hlasy, zbor a orchester KV 469. (Táto kantáta zaznela pod taktovkou dirigenta aj na 2. ročníku podujatia roku 1996.)

Najsilnejší dojem zanechala Mozartova kantáta – a to zásluhou orchestra Cappella Istropolitana, posilneného o dychovú sekciu členov orchestra Concerto Bamberg, súhrou, delikátnosťou a dynamickými jemnosťami znejúceho **Speváckeho zboru Bamberských symfonikov**, ako aj sólistov. Okrem našej sopranistky z Opery SND **Adriany Kohútkovej** to bola mladá **Lucia Duchoňová**, uvádzaná ako mezzosoprán, no farbou hlasu patriaca skôr k sopránom a nemecký tenorista **Hartmut Schrőder**.

Davide penitente patrí atmosférou k veľkonočnému času, prameňmi čiastočne k Mozartovej nedokončenej *Omši c mol KV 427*, z ktorej skladateľ ponechal niektoré zborové časti a dokomponoval sóla, resp. terceto. Interpretačne zaujali – vedľa pôsobivého zboru a orchestra – štýlové a precítené sopránove vstupy A. Kohútkovej a nádej vzbudzujúci výkon L. Duchoňovej, ktorá svojím pohyblivým hlasom zvládla veľmi pekne najmä koloratúrne partie (menej pôsobivé boli jej prechody do hlbších tónov – so znateľným farebným zlomom). Typicky nemeckú vokálnu školu kantátového prednesu svojím lyrickým, vždy presným, ale citovo nie veľmi vibrujúcim prejavom prezentoval hosťujúci tenorista H. Schrőder.

Bella mia fiamma, addio bola interpretovaná A. Kohútkovou, ktorá zvládla náročné technické problémy veľkej árie bez viditeľných problémov. Na rozdiel od vstupov v kantáte však jej výkon pôsobil stroho, bez viditeľnejšieho vnútorného precítenia.

Úvodná *Jupiterská symfónia* zaznela tiež triezvo, presne, v prehľadnom členení, bez veľkých afektov a vzrušení, technicky dokonale. Rolf Beck a Cappella Istropolitana v nej naplnili skutočnosť, že v tejto symfónii vládne brilantnosť nad individualizmom, ľahkosť tvorby vrcholného Mozarta nad bohatstvom citového výrazu jeho iných diel. Nuž, orchester a dirigent odviedli „jupiterský" výkon – bez zaváhania.

Celý koncert má reprezentovať Cappellu Istropolitanu na Pražskej jari 2006, a tak bude iste zaujímavé prečítať si aj ohlasy odbornej českej verejnosti.

Mozartovský koncert na poctu Lucie Popp nám priblížil jubilejný rok viedenského majstra rovnako silne, ako meno našej slávnej rodáčky. A za to patrí vďaka Cappelle Istropolitane, jej intendantovi Karolovi Kopernickému i ďalším spoluusporiadateľom.

Terézia Ursínyová ■

Niekoľko poznámok k Mozartovmu týždňu v Bratislave

Mozartova obec Bratislava, Slovenská filharmónia a Rakúske kultúrne fórum sa spoločne podieľali na organizovaní 9. ročníka ***Mozartovho týždňa***. Tento malý festival prebiehal z rôznych organizačných a iných dôvodov v rozpätí prvých troch mesiacov tohto roka. To napokon zodpovedalo aj celkovému ladeniu kultúrneho roka 2006, v ktorom si pripomíname 250 rokov od narodenia Mozarta, pre hudobný svet tak významnej a výnimočnej osobnosti. Keďže bol „týždeň" dramaturgicky pestrý a rôznorodý, poskytoval aj z hľadiska interpretačného obsadenia príťažlivé situácie, a tak mal návštevník dosť príležitostí na výber. Skutočnosť má však aj iný odtieň. V januári som z TV stanice *Arte* zachytila rozhovor s riaditeľom Berlínskej filharmónie, ktorý konštatoval: *„je mi ľúto, sála musí byť plná a s Mozartom môžem robiť, čo chcem – nenaplním ju"*. Áno, je to pravda. Ak však zvážim, „komorný" charakter nášho festivalu, množstvo hudobníkov, počet študentov študujúcich hudbu, hudobnú teóriu a tzv. vedu, tak v Bratislave naplním sálu už len odborníkmi – nehovoriac o malých komorných priestoroch. Ak tomu tak nie je, príčinu treba hľadať inde, napríklad v nízkom stupni hudobno-kultúrneho povedomia. Je to škoda, lebo festival mal veľa zaujímavých podujatí, interpretačne aj dramaturgicky príťažlivých.

K takým patrilo napríklad vystúpenie maďarského **Akademia Quartet** (**Z. Környeiová – A. Bodóová – L. Móré – B. Maróth**), ktoré mimochodom nahrádzalo vystúpenie iného súboru. Mladí interpreti si vôbec neuľahčili situáciu, ale zvolili si práve exkluzívne kvartetá J. Haydna (*Sláčikové kvarteto E dur op. 54 č. 3*) a W. A. Mozarta (*Sláčkové kvarteto B dur KV 458* a *d mol KV 421*). Ansámblu síce ešte chýba rutinná skúsenosť, no treba oceniť jeho snahu sprostredkovať celistvosť hudobného štýlu v neformálnom zobrazení.

K zaujímavým príspevkom patrilo vystúpenie z Kolumbie pochádzajúceho dirigenta **A. Orozco-Estradu**. **Orchester SF** viedol najskôr v baletnej hudbe z *Idomenea KV 367* W. A. Mozarta a v *Symfónii č. 8 F dur op. 93* od L. van Beethovena. Spôsob interpretácie sa vyznačoval presvedčivosťou jeho prístupu k dielu a živým kontaktom s orchestrom. Je to dirigent so svojráznym hudobným temperamentom a individualitou poznačeným chápaním hudby. Aké rozdielne môžu byť predstavy o diele, to sa ukázalo pri *Klavírnom koncerte d mol KV 466* od W. A. Mozarta. Skvost klavírnej literatúry znel v interpretácii sólistu **M. Arendárika**, klaviristu, ktorého meno si treba pamätať, za predpokladu, že bude v umeleckej dráhe napredovať tak presvedčivo. Jeho úder bol diferencovaný, predstava o Mozartovom štýle

jasná, dobre premyslená vo výstavbe a súlade medzi frázou a harmóniou. Vo formovaní kadencií preukázal schopnosť koncepčného myslenia a citu pre hudobný tvar. Rozdiely medzi koncepciami dirigenta a sólistu, medzi burácajúcim temperamentom a vyrovnanou striedmosťou boli markantné.

Pozoruhodná bola interpretácia Mozartovho *Husľového koncertu G dur KV 216* so sólistom **M. Paľom**, ktorý vďaka novým kadenciám z koncertu urobil atrakciu. Dokázal, ako možno poňať tohto veľkého skladateľa v novom svetle súčasnosti. Paľa pristúpil k dielu s rešpektom, úctou a emocionálnou priebojnosťou bez najmenšieho nevkusu. V tomto smere našiel v skúsenom dirigentovi **T. Guschlbauerovi** rozumný protipól. Predohra k opere *Divadelný riaditeľ KV 486* bola pekne formovaná, bez zbytočných a nadnesených interpretačných zásahov, bola sprostredkovaná presne v tom zmysle ako ju Mozart komponoval.

Pre Bratislavu a koncertných návštevníkov bola určite vzácnosť vypočuť si *Thamosa, kráľa egyptského KV 345* pre sóla (**G. Beláček, H. Lednárová, L. Drahošová, E. Merheim, S. Beňačka**) a zbor (**Slovenský filharmonický zbor**). Aj tu sa výrazne prejavil detailný prístup a skúsenosti dirigenta, ktorý s prirodzeným hudobným cítením vytvoril hudobný obraz kantátového typu veľmi vyvážený medzi formovou sústredenosťou a výrazovým účinkom.

Opera SND uviedla **18. januára** operu *Don Giovanni,* čo nebola atrakcia len v rámci festivalu. Zhodou okolností bol termín 9 dní pred výročím narodenia tohto nevšedného skladateľa (27. januára 1756) a tak predstavenie zapadlo celkovo do roka venovaného W. A. Mozartovi. Ansámbel a orchester predstavenia boli vedení a hudobne

dobre koordinovaní **D. Štefánkom**. Ak odhliadneme od nápadne po každej stránke bezmocnej donny Anny (**L. Larinová**), tak predstavenie pôsobilo uceleným, esteticky vyrovnaným dojmom. Pozornosť pútal Don Giovanni (**P. Remenár**) presvedčivou interpretáciou, poňatím postavy, celkovým pôsobením osobnosti. Pri ňom vyznel Leporello (**P. Mikuláš**) svojim zrelým a presvedčivým prejavom a osobnostným vyžarovaním skôr ako pendant, než úlohou predurčený podriadený. (Napokon ani da Ponte a Mozart ho celkom nekoncipovali v úlohe sluhu.) Mikuláš navyše úlohu realizuje s náznakmi štylizovania, preneseného z praxe barokovej interpretácie, čo dodáva postave svojráznu farbu.Vyrovnaný celok vytvorili Komtur, Zerlina a Masetto (**M. Doboš**, **K. Šilhavíková**, **M. Hrubant**). Vokálnym skúšobným kameňom je don Ottavio (**J. Kundlák**), ktorého dve árie sú vždy publikom očakávané. Boli interpretované vyrovnane s rozumným odstupom, bez náznaku nervozity a tak s prejavom jednoduchosti zapadli do kontextu celku. To týka aj donny Elvíry (**E. Šeniglová**), ktorej postava by bola zniesla viac barokového pátosu, prípadne by sa bola dala nepatrne uniesť v arióze estetikou afektu.

Keďže sa v predstavení siahlo k réžii J. Bednárika z roku 2001, museli sme sa uspokojiť s malým hororovým rozprávkovým príbehom pre zlé deti. Na záver – aké prekvapenie – odrazu spolitizovaný protagonista! To by Mozart nikdy neveril, čo všetko je možné. Zaiste je veľmi náročné, to mali na mysli skladateľ a jeho libretista – realizovať priesečník medzi modernou akciou osvieteneckého divadla a barokovým transcendentálnym duchovným svetom...

Festival poskytol ešte niekoľko pekných menších podujatí. Rakúske kultúrne fórum uskutočnilo výstavu *Mozartove stopy vo Viedni*, v kostole Sv. Jána z Mathy bola v rámci nedeľnej omše predvedená *Missa in C dur* KV 628, ktorú dirigoval **P. Čačko**, na organe hral **A. Rosa** a interpretovali sólisti a cirkevný zbor pôsobiaci pri chráme. Produkcia mala v rámci omše dôstojný zámer, prispelo k tomu seriózne naštudovanie. Aj kňaz povedal niekoľko slov o skladateľovi a napokon ho zahrnul do modlitby.

Bratislavské bábkové divadlo venovalo Mozartovi pozornosť predstavením *Čarovnej flauty KV 620* s réžiou J. Bednárika. V 18. storočí bolo bábkové predvádzanie opier obľúbenou formou krátenia si chvíle, ba niektorí šľachtici si priamo vydržiavali tento typ divadla. Vo Viedni je tento typ produkcie živý podnes.

Rakúske kultúrne fóru, sprostredkovalo prednášku O. Bibu na tému *Ako komponoval Mozart*, v ktorej renomovaný rakúsky teoretik, riaditeľ archívu Spoločnosti priateľov hudby podal informácie najaktuálnejšieho výskumu Mozartových rukopisov. Prednáška, spojená s diskusiou, dokumentovala pretrvávajúcu aktuálnosť a význam výskumu diela tejto nevšednej skladateľskej osobnosti.

Ingeborg Šišková ■

Kasácie, divertimentá, serenády, partity a nokturná predstavovali v 18. storočí obľúbený druh príležitostných skladieb, ktorých účelom bola predovšetkým ušľachtilá zábava v rezidenciách šľachty alebo mešťanov. Až koncom storočia sa postupne z hudobného života vytrácajú. Mozartov súčasník Daniel G. Türk zanechal vo svoje známej učebnici klavírnej hry z roku 1789 nasledujúcu krátku charakteristiku: *Die Suiten (Partien), welche jetzt etwas seltener werden, bestehen aus einer Folge mehrerer kurzen Stücke ... gewöhnlich eine Anzahl kleiner Tanzstücke.* Mozart napísal niekoľko desiatok takýchto kompozícií pre rôzne obsadenia, pričom viaceré z nich majú svojou dĺžkou a spôsobom spracovania symfonický charakter. Do tejto skupiny skladieb patrí aj *Serenáda B dur KV 361 pre 13 nástrojov*, známa ako *Gran Partita*. *Adagio,* začínajúce krehkou kantilénou hoboja nad pomaly pulzujúcim ostinátom ostane pravdepodobne navždy nerozlučne späté s jednou z kľúčových scén z Formanovho *Amadea*, kde Salieri spoznáva dielo génia. Slovenskú premiéru rozsiahlej sedemčasťovej skladby, určenej pre rozšírenú dychovú harmóniu (2 hoboje, 2 klarinety, 2 basetové rohy, 4 lesné rohy, 2 fagoty a kontrabas), predviedol na festivale renomovaný chorvátsko – rakúsky fagotista a dirigent **Milan Turković** spolu s hráčmi dychovej sekcie Slovenskej filharmónie (vystupujúcimi pod názvom **Komorná harmónia**). Škoda, že sa pri plánovaní koncertu nepočítalo s domácimi hráčmi na basetové rohy (bratia Šebestovci), ktorých možno trochu zbytočne zastúpili hostia z Prahy. Od úvodných taktov až po záverečné rondo *alla turca* bolo možné obdivovať kompaktný zvuk zoskupenia, rovnako ako sólové výkony jednotlivých hráčov. Do popredia tak vystúpila farebnosť skladby, získaná vďaka inštrumentácii, invenčne striedajúcej plný zvuk súboru, miestami pripomínajúci organové registre s koncertantným nasadením jednotlivých nástrojov a ich dômyselnými kombináciami. Požiadavky, ktoré Mozart kladie na výkony hráčov, nie sú malé, ako to napokon dokladá aj dobový postreh, ktorý spomína, že na každý nástroj v tejto skladbe hral majster. Drobnosti, ako miestami trochu ťažkopádne trioly v 2. triu prvého menuetu alebo neistá intonácia lesných rohov možno pripísať nedostatku skúšok. Čo ma však prekvapilo, bola artikulácia hoboja v úvodnej fráze spomínaného *Adagia*, kde v rozvedení kvartového prieťahu bol tón *es* zahraný bez ohľadu na ligatúru, ktorú uvádza partitúra a rešpektujú všetky naštudovania diela, ktorých nahrávku vlastním. Bez ohľadu na spomínané detaily patril hodinový koncert výkonmi aj vyznením skladby ako celku jednoznačne k vrcholným podujatiam festivalu. Na potešenie poslucháčov a v neposlednom rade aj prospech samotných hráčov si viem predstaviť vystúpenia tohto zoskupenia zaradené do programu Slovenskej filharmónie. Koncert v SF bol jedným z tých, ktoré nútia človeka zdvihnúť pomyslený klobúk, tak ako to spravil nemecký vydavateľ Simrock vždy keď začul Mozartovo meno.

Andrej Šuba ■

Mirbachovské matiné

Mirbachovské matiné

Akordeón s violončelom

19. marca sa v Mirbachu predstavil akordeonista **Rajmund Kákoni** s dramaturgicky aj umelecky príťažlivým programom. Plná sála inšpirovala umelca k aktivizácii všetkých tvorivých síl. Kákoni zámerne nevolil adaptované klenoty klasickej literatúry, uprednostnil diela určené priamo pre akordeón, pričom sledoval dramaturgickú líniu, postupujúc od skladieb vyššieho populáru k obsahovo aj kompozične náročnejším opusom. Sólové skladby sa striedali s duetami pre violončelo a akordeón, v ktorých dostal príležitosť jeden zo špičkových reprezentantov tohto nástroja **Eugen Prochác**.

Úvodných Derbenkových *Sedem hudobných ilustrácií* k populárnej hre I. Iľfa – J. Petrova *Zlaté teľa* pre sólový akordeón predstavuje suitu, v ktorej časti priliehavo a kompozične vynaliezavo charakterizujú jednotlivé situácie predlohy. Kákonimu slúžili ako priestor na demonštrovanie vynikajúcich hráčskych kvalít, rôznych druhov techniky nástroja, schopnosti udržať rovnomerné rytmické pulzovanie, nad ktorým autor veľmi šťastne rozvíja pestrú, zaujímavú tematickú prácu. Nad všetkým dominoval úsmevný nadhľad invenčného autora.

Ilja Zeljenka pripomenul svojim nostalgicky vyznievajúcim slovenským tangom s názvom *Štefánka* miesto, kde sa stretávali bratislavskí umelci, kde získavali podnety a inšpiráciu. Tým, že autor chcel rozospievať širokodychú myšlienku tanga, musel zmeniť štýl. Vtipne využil farebné a technické možnosti oboch nástrojov. Exponuje ich sólisticky, v sprevádzajúcej funkcii (violončelo nielen spieva, ale pomáha udržať pulzovanie tanca), aj delením témy v dialógu. Zeljenkov exkurz do sveta tohto žánru odkrýva a potvrdzuje jeho jedinečné predpoklady aj pre túto sféru.

Do iného sveta sa Zeljenka ponoril pri tvorbe ďalšej svojej – na podujatí tiež premiérovanej skladby – *Hudby pre violončelo a akordeón*, ktorú dedikoval Eugenovi Prochácovi. Nie absolútne, ale predsa sa primkol k svojmu typickému štýlu fragmentov, synkopického akordického sprievodu (v tomto prípade zväčša v akordeóne). Stretávame sa so vzrušeným dialógom, zahusťovaním sadzby v gradáciách, z ktorých posledná, podľa princípu zlatého rezu, končí skladbu zmierením v jemnejšom dynamickom registri.

Ďalšou premiérou bola *Legenda pre violončelo a akordeón* od Jozefa Gahéra, ktorá vznikla tak ako predchádzajúce premiéry roku 2005, jej existenciu stimulovali obaja interpreti. Skladba sa odvíja v dvoch plochách – v motorickej, v ktorej pulzuje sláčikový nástroj so sforzátovými výbuchmi, ale aj kontrapunktickým dialógom s akordeónom. Neskôr si vedúcu úlohu vymieňajú a v chorálovej ploche dominuje akordeón. Kantabilnosť a farbu violončela využíva autor aj pri prednášaní patetického recitatívu.

Popri troch slovenských premiérach zaradil Kákoni aj sólové opusy pre akordeón. Triptych (*Serenáde, Complainte, Centretemps*) od Alaina Abbotta a skladbu s názvom *Phantasie 84* od Jurgena Ganzera, ktoré veľkoryso využívajú rozmanité technické a farebné možnosti nástroja, ústiac do imitácie elektronických zvukov, či tikotu hodín. Kákoni využil príležitosť predviesť svoje majstrovské ovládanie nástroja.

Autorkou záverečného opusu bola Sofia Gubajdulina. Už samotný názov *In croce pre violončelo a akordeón* symbolizuje obraz kríža, čo dodáva skladbe istý kontemplatívny charakter a zároveň vystihuje podstatu kompozície – križujúce sa línie oboch nástrojov. Chvejivý počiatočný úsek preludovania navodzuje atmosféru váhania pred následne nastupujúcim plným rozbehnutím dvoch nezávislých hlasov. Violončelo prispieva glisandami k neobvyklému zvukovému timbru, zatiaľ čo akordeón diskrétne, akoby z diaľky sprevádza a komentuje. Gubajdulina výdatne uplatňuje svoju nespornú fantáziu, využíva mixtúry, rytmické premeny, posúvanie výškových registrov... Napriek vynaliezavosti nových možností a kombinácií kompozičných parametrov sa skladba zdá byť príliš zdĺhavá a rozvláčna.

V znamení profesionality

V programe matiné **26. marca** sa predstavilo duo špičkových reprezentantov nášho interpretačného umenia, violončelista **Ján Slávik** a klaviristka **Daniela Varínska**. Popri očakávanej vysokej kvalite a hlbokom zážitku, predstúpili aj so zaujímavým programom.

Otvorila ho *Sonáta E dur op. 19* od W. Xavera Wolfganga Mozarta, dnes už takmer nehrávaného autora, syna veľkého Wolfganga Amadea. Hoci mal tých najlepších učiteľov, veľkosť a význam svojho otca nedosiahol. Zaslúžil sa – aj úpravami – o šírenie otcovej tvorby. *Sonáta op. 19* je dokumentom mét, ktoré dosiahol vo svojom štýlovom vývoji. Vyšiel z klasikov, no v jeho kompozičných postupoch sa zrkadlia aj zárodky romantizmu. Napríklad v klavírnom parte *Sonáty* akoby zneli známe pasáže z Hummelovej tvorby, ba azda aj niečo z Mendelssohna. Dominuje brilantnosť, trochu ošúchaná invencia, aj sklon k vonkajšej virtuozite. Iskrivý temperament, spád a vrúcnosť interpretov sa tu uplatnili výdatne.

Ján Slávik z domácej tvorby pre sólové violončelo uviedol dva opusy. *Seguidiila* od Jevgenija M. Iršaia už názvom asociuje charakter španielskeho rýchleho tanca v trojdobovom rytme so sprievodom gitary a kastaniet. Odzrkadľuje sa to v prevahe rýchlych, sekvencovite sa vinúcich pasážach, dynamicky sa vlniacich a prudko sa ženúcich vpred. Ich líniu prerušuje rad generálnych páuz, po ktorých nastupuje (aj keď nie vždy) odlišná náladová atmosféra. Jedna akoby evokovala J. S. Bacha svojou pokojnejšou hladinou. Registre šumiacich postupov sa presúvajú, až sa nakoniec strácajú v pianissime. Kompozične zaujímavý je úsek kanonicky spracovaný, využívajúci viaceré možnosti tvorenia tónu na nástroji. Dynamická amplitúda sa zužuje, objavujú sa aj viaczvuky a po ďalšej gradácii sa v kóde hlas nástroja rozplýva do stratena.

O Crux – meditácia pre sólové violončelo od Vladimíra Godára z roku 1999 má na rozdiel od Iršaiovej extrovertnej výpovede skôr introverný výraz. Autor akoby chcel prinútiť poslucháča hľadať súvislosti medzi religióznym a svetským, zrejme psychickým utrpením človeka. Hudobný priebeh akoby chcel presvedčiť, že trápenie nemožno odložiť stranou, pretože jeho zdroje pretrvávajú a nemožno sa ich len tak zbaviť. Použitý myšlienkový materiál rozširuje svoj diapazón, línie prerušujú náhle vzruchy s pauzami. V ďalšom priebehu sa materiál rozkladá, jeho útržky sa opakujú, rozlične modifikujú. Ich vlnenie sa vyhrocuje do niekoľkých dynamických vrcholov. Efektný záver nastupuje v hlbšom registri, zámerne je nepatetický.

Slávik pri tlmočení skladieb oboch autorov preukázal vysoké kvality svojich interpretačných parametrov. Idea diel mu je jasná, mohol sa plne koncentrovať na jej akcentovanie. Aj pri prednese skladieb domácej literatúry presvedčil, že v súčasnosti je na vrchole svojho umeleckého vývoja.

Na záver zaradili interpreti *Sonátu č. 2 F dur op 99* od Johannesa Brahmsa. Spolu so Slávikom si v pohode a v plnom nasadení zamuzicírovala Daniela Varínska. Umelci sa sústredili na vyzdvihnutie bohatstva autorovej plnokrvnej, vrúcnej a povznášajúcej hudby.

S atraktívnym programom

Matiné **2. apríla** sa nieslo v znamení romantickej komornej tvorby s účasťou vokálneho hlasu (**Nao Higano**), klarinetu (**Kristián Tóth**), violončela (**Imrich Fóthy**) a klavíra (**Zuzana Biščáková**).

Osvedčená interpretka piesňového repertoáru, sopranistka Nao Higano, demonštrovala znamenitú kondíciu v úvodnom cykle *Šiestich nemeckých piesní pre soprán, klarinet a klavír op. 103* od popredného reprezentanta nemeckej husľovej školy, dirigenta a plodného autora Louisa Spohra. Azda aj preto, že Spohr bol epigónsky orientovaný na odkaz klasikov a nemeckých romantikov sa z jeho bohatej tvorby sporadicky objavujú

na pódiách zväčša opusy s účasťou huslí. Bol však talentovaným tvorcom melódií, čo využil aj v piesňovej tvorbe, teda v op. 103. Výrazový dopad piesní plynul a odvíjal sa od sopránu a jeho línie, spolu s klavírom prifarboval nie vždy dostatočne markantný klarinet.

To isté trio interpretov sa podieľalo aj na záverečnej piesni *Pastier na skale D 965 op. 129* od Franza Schuberta, ktorá vznikla v poslednom roku života svojho tvorcu. Kompozičná prirodzenosť, sugestívna melodika, schopnosť vniknúť do poetickej idey zakódovanej v texte, inšpirovali interpretov k vzopätiu tvorivých síl. Bičšákovej podiel zaujal profesionálnou spoľahlivosťou, pružnosťou v premene nálad; klaviristka výdatne podporovala a inšpirovala oboch spoluúčinkujúcich. U Tótha by sa bolo žiadalo azda kultivovanejšie formovanie tónu, najmä smerom k jemnejším odtieňom dynamickej palety.

NAO HIGANO (S I. SAGANOM) VYSTÚPILA V RÁMCI JARNÝCH NEDEĽNÝCH MATINÉ DVAKRÁT./Foto: L. Dohnalová

Účinný kontrast tvorilo inštrumentálne *Trio pre klarinet, violončelo a klavír a mol op. 114* od Johannesa Brahmsa, skladba zaujímavá a trochu rozporuplná. Brahms tu totiž najmä v okrajových častiach na úkor fantázie upúšťa od disciplinovaného rešpektovania formovej schémy – najmä v 1. časti plnej dramaticky vyhroteného dynamického vzruchu. Hĺbkou výrazu upútalo *Adagio.* Fóthy pri vstupoch violončela ťažil zo svojho kultivovaného a dávku emocionality reflektujúceho kantabilného tónu. V 3. časti (*Andantino grazioso*) sa autor vracia z nadzemských sfér do reality s priam triviálne vyznievajúcim spracovaním myšlienok. Vo finále (*Allegro*) vzrušeným pulzovaním a spádom akoby chcel dať príležitosť účinkujúcim demonštrovať ich virtuózne kvality.

Aj keď sa na tomto podujatí interpreti združili skôr príležitostne, čo vždy nemusí byť zárukou najvyššieho stupňa kvality, doterajšia prax, školenie interpretov sa pričinili o ich prinajmenej imponujúce výkony.

Vladimír Čížik ■

Stretnutie priateľov

Takmer s mesačným predstihom (**9. apríla**) sa v Mirbachu zišli priaznivci a priatelia Juraja Hatríka, aby ho pri príležitosti „polokrúhleho“ jubilea – päťašesťdesiatin (ktorých reálny dátum je 1. máj) pozdravili a zotrvali v blízkosti toho, čo mu je bytostne vlastné a preňho charakteristické, v blízkosti jeho tvorby. Tak by to vlastne malo byť. Jubileá by mali byť takými malými dobrovoľnými stretnutiami blízkych bytostí. Stretnutiami zbavenými strnulých póz, a najmä prívalov prázdnych fráz. A mali by byť aj expozíciou, promenádou svetom jubilanta, reflektujúcou súčet v jeho životnej rubrike *dal*. Hatrík dal našej hudobnej kultúre dosiaľ naozaj dosť. Vystihnúť a stihnúť čo len útržok z toho „dosť“ v jednom komorne limitovanom podujatí by bolo viac než náročné. Kto však pozná Hatríkovu kompozičnú tvorbu, toho potešila dramaturgická zostava matiné. Výstižná, výrečná, zmysluplná a reprezentatívna. Tri tituly hovorili o kontinuite, o osobitostiach doby ich vzniku, o impulzoch a autorových tvorivých „očarovaniach“.

Sedemdesiate roky v jeho tvorbe som pozorovala zblízka. Na pozadí neprajných pomerov v tom čase vznikla solídna úroda skladieb. Vtedy sa prudko deklarovala „angažovaná“ tvorba. Význam toho pojmu bol silne tendenčný, zdeformovaný dobovou ideológiou..., „... a ktorá ozajstná tvorba nie je angažovaná?...“, spytoval sa J. Hatrík vyhýbajúc sa oktrojovaným námetom tvoril. Siahal po témach, ktoré mu boli blízke. V susedstve rozsiahlejších a azda „hlasnejšie“ formulovaných skladieb vznikli vtedy dva pôvabné piesňové cykly. Oba sú zhudobnením krásnej, krehkej poézie, koncíznych útvarov malajských štvorveršových pantúnov. Jeden so sprievodom klavíra, *Tri piesne o láske, šťastí a vernosti*, druhý, tiež sopránový, so sprievodom či skôr komentárom huslí *Vysoký je banánovník* (1974). Oba sú vnútorne prepojené a pokojne by mohli existovať ako celok – diptych. Oba účtujú a štrukturálne „preosievajú“ terén, ktorý ponúka dvanásťtónový rad. V oboch nachádzame takmer totožné, doslova idiomatizované melodické vzorce, postupy aj vertikálne „odkazy“. Cykly zhodne deklarujú spevnosť, reliéfnosť ako jeden z atribútov poctivej hudby. Štvorčasťový „*Banánovník*“ naštudovala a s vysokou dávkou empatie a kultivovanosti spolu s huslistom **Igorom Saganom** predniesla **Nao Higano**. Obaja vystihli v umeleckej štylizácii skromne apartný svet piesní.

Juraj Hatrík, sám literárne aktívny, má svoje literárne priority. Jednou z jeho lások

JURAJ HATRÍK/Foto: L. Dohnalová

je Oscar Wilde a jeho *Šťastný princ*. Túto známu rozprávku Hatrík svojsky transformoval do rovnomenného scénického syntetického (a synkretického) útvaru. Niekoľko predvedení diela (Piešťany, Bratislava) nezanechalo vtedy azda očakávané echo. *Šťastný princ* bol pre Hatríka silným inšpiračným objektom. Z námetových „hobliniek“ vznikli paralelne pôvabné klavírne cykly pre deti.

Pedagogická činnosť je ďalšou Hatríkovou tvorivou aktivitou a v podobe štvorručného cyklu desiatich miniatúr *Krajinou šťastného princa II.* (1979) bola ďalšou zastávkou na promenáde hatríkovskej jubilejnej pohody. Viem, že táto časť skladateľovej tvorby je vyhľadávaná a s plezírom praktizovaná. Je totiž eklatantným príkladom spôsobu, ako sprístupniť mladému hudobníkovi – klaviristovi členitý terén tónových radov, rytmických „nevyspytateľností“, harmonických vzorcov. Exaktne pomenovateľné štruktúry a následnosti (ukotvené v lapidárnom svete piatich linajok) mladý interpret jednoducho nemôže vnímať ako kanonizované pravidlo. Je to preňho akási druhoplánová os, okolo ktorej rastú a rozvíjajú sa epizódy plné ozajstnej hudby, espritu a vtipu. A tak vďaka skvelému duu – **Ide Černeckej** a **Františkovi Perglerovi** prežíval scenériu Krajiny šťastného princa aj mirbachovský poslucháč.

Reprezentatívnu vzorku z Hatríkovej komornej tvorby kompletizovalo sláčikové kvarteto s názvom *Dolcissima mia vita* (2005), ktoré v slede prezentovaných diel naznačuje istý posun. Nielen v zmysle „rodového“ čísla, doby vzniku, ale aj vo vývoji a tendencii skladateľovej estetiky. Kvarteto – v tom istom naštudovaní **Zwiebelovým kvartetom** – malo premiéru v rámci ostatných BHS (1. októbra), komentovala som ho v recenzii k festivalovému koncertu, musím však dnes doplniť, že v kontexte dramaturgie dalo naplno vyznieť výrazu skladby, ktorá je rezultátom vývinovej dráhy, cesty, ktorú autor prekonal za niekoľko desiatok rokov svojej profesionálnej práce. Popri „hmatateľných“ znakoch, osobnostných stopách, je tu prítomná ešte jedna zložka, súvetie zložené z prežitého aj pretrpeného...

Interpretační „pionieri“ Hatríkovho opusu, akoby v inkubačnom pásme v tichosti nechali vyzrieť kvality skladby. Na nedeľnom matiné ho stvárnili až dojemne presvedčivo...

Ad multos annos – znelo na záver príhovoru, zdravice P. Bagina pred koncertom. Čo dodať? Zaiste: veľa rokov, ale aj veľa podobných stretnutí v zdraví a v pohode...

Lýdia Dohnalová ■

Con brio jubilantské...

Foto P. Brenkus

Čo robí hudobník s jubileom na krku? Niekto napíše knižku, niekto usporiada koncert. A niekto urobí oboje, a ešte vám aj zahrá: v rámci koncertu ponúkne tie najkrehkejšie kúsky zo svojho hudobného vnútra, pootvorí „krajinku" svojej duše, prizná sa ku starým hudobným láskam, pozvaným umožní listovať v knižke úvah a rozhovorov a na koncerte vás privíta hoc aj slovami: Chcel by som s vami teraz „zabiť pár chvíľ hudbou"...

Nepočítame dni, ale tak už to v živote chodí: pred tým, než hudobník-skladateľ-pedagóg-editor-muzikológ párkrát zmení „zamestnávateľa" vyštuduje objekt svojej lásky-hudbu. Z lásky k hudbe urobí všetko, čo považuje za potrebné, nevyhnutné, vhodné, zábavné, výnimočné. Niečo skomponuje, iné zahodí do koša, niečo pošle do sveta, popritom založí rodinu, obehne kus sveta, zacestuje si na sever i juh, východ aj západ, párkrát sa vráti, pozbiera ceny, rozdá „talizmany", s „nehou" spočíta priateľov, ktorí mu ostali, opráši zopár zabudnutých fotografií starých mýtov z *„Dariačanginho sadu"* a môže bilancovať „všetko, čo má rád".

A tak sme „zabíjali hudbou čas"... Koncert pre priateľov a s priateľmi – tak nazval koncertný meeting **11. apríla** v Pálffyho paláci na bratislavskej Zámockej ulici Vlado Godár. Dôvodom bola Godárova nedávna „päťdesiatka"(16. marca). Na „meditáciu" bol čas, mohli sme počúvať hudbu, aj sa zamýšľať nad citátom z Jorge Luisa Borgesa na pozvánke – *„Vlastníctvo včerajšieho dňa. Viem, že som stratil toľko vecí, že by som ich nedokázal spočítať a že práve tieto straty sú dnes tým, čo je moje"*. Všetky skladby vyzývali odložiť trudnú myseľ z vlastných strát a tešiť sa pri hudbe. Na koncert V. Godár symbolicky pozval Jána Levoslava Bellu, toho, na ktorého Slovensko vytrvalo zabúda, po jeho úvodnej *Piesni bez slov* pokračoval sériou vlastných skladieb (*Passacaglia, 4. časť, Emmeleia, Elégia, Pieseň labute, Variazioni facili*). Pokračoval Piazzolovou milongou *Oblivion,* Ravelovymi *Hebrejskými melódiami*, svojimi *Uspávankami* a autorskou úpravou anonyma *„Majkomašmalon"*. Pridávam zoznam interpretov, ktorí priateľsky vyrozprávali príbehy týchto skladieb rečou ženského vokálu a farbami dvoch sláčikov – Godárova spriaznená speváčka **Iva Bittová**, jeho dávni priatelia huslista **Juraj Čižmarovič** aj violončelista **Ján Slávik**. Klavír „obsadil" autor, nám, aj sám sebe zahral autentickým spôsobom vlastné aj cudzie klavírne party.

Večer mal priateľskú muzikantskú atmosféru, s príjemným koncom pri vínovom pulte. Napriek tlačenici som si stihla zalistovať aj v knihe, nepriamo krstenej na podujatí: *Vladimír Godár: Rozhovory a úvahy (AEP 2006).* Precízne zhromaždený a usporiadaný materiál Godárovych muzikologických a publicistických textov, s užitočným chronologickým a tematickým zoznamom diela, diskografiou, bibliografiou, fotodokumentáciou. V ťažiskovej časti knihy súbor autorovych originálnych textov (cca od roku 1984), úvah a postojov, typických pre jeho ľudskú aj umeleckú letoru, i spomienok na množstvo osobností slovenskej hudby. Texty na zamyslenie, úvahy smerom do histórie aj budúcnosti hudby, osobné vyznania viacerým hudobníkom lemujúcim jeho životnú karmu. Knihu zaiste vezme pod recenzentský drobnohľad čitateľ-muzikológ, pravdepodobne tiež „priateľ", ktorému už teraz môžete závidieť kvalitnú „povinnosť" podrobne prečítať text. Muzikologický rozmer skladateľovho profilu v dvojzáprahu s Godárovou hudobnou tvorbou je cennou súčasťou „hudby dneška".

Con brio poprajme v jubilejnom roku Vladovi Godárovi slovami Otara Čiladzeho (vyberám z 18. strany autorovej publikácie): *„Dielo sa rodí ako človek a žije svojim životom ako človek. A dlhý život je lepší ako krátky, čestný život je lepší ako nečestný a hrdý život je lepší ako nehrdý. Želáme tvojmu dielu dlhý, čestný a hrdý život"*. Áno, želáme...

Meška Puškášová ■

Telemannove hudobné slávnosti v Magdeburgu

V rodisku Georga Philippa Telemanna, Magdeburgu sa konali 15. až 19. marca pod mottom ***Telemann a cirkevná hudba*** v poradí už 18. hudobné slávnosti, nesúce meno veľkého nemeckého barokového skladateľa. Podujatie bolo rozdelené na dva pracovné okruhy: teoretický s medzinárodnou vedeckou konferenciou a koncertný blok, pozostávajúci z dvanástich koncertov, na ktorých zneli takmer výlučne diela Telemanna. Usporiadateľmi slávností – pri príležitosti 325. výročia narodenia skladateľa, boli mesto Magdeburg a Telemannovo centrum s podporou ďalších spoluusporiadateľov. Nad podujatím prevzal záštitu ministerský predseda spolkovej krajiny Sachsen-Anhalt Wolfgang Böhmer. Na otváracom koncerte bola v Mestskom divadle udelená *Cena Georga Philippa Telemanna za rok 2006*, ktorú od primátora mesta Magdeburg Lutza Trümpera prevzal súbor starej hudby Akadémia starej hudby Berlín.

Na konferencii sa v kongresovej sále hotela Ratswaage Magdeburg zúčastnilo 23 významných vedeckých osobností venujúcich sa výskumu skladateľovej tvorby.

Z bohatej ponuky koncertov, ktoré boli súčasťou podujatia, si autor príspevku vypočul šesť, na všetkých znela výlučne Telemannova hudba vo vynikajúcej interpretácii renomovaných súborov a sólistov, špecializujúcich sa takmer výlučne na historicky poučenú interpretáciu barokovej hudby. Na pódiách sa predstavila Akadémia starej hudby Berlín pod vedením Marcusa Creeda so sólistami (C. Kempenearsovou – soprán, U. Bartschovou – alt, M. Schmittom – tenor, M. Jahrmärketom a P. Pobeschinom – bas). V programe zostavenom z Telemannových kantát vystúpili sopranistka C. Samuelisová, altistka A. Markertová, tenorista A. Kleinlein a basista R. Nolte a Musica Antiqua Köln s umeleckým vedúcim R. Goebelom. Pašiové oratórium *Seliges Erwägen* uviedol barokový orchester La Stagione z Frankfurtu nad Mohanom pod umeleckým vedením Michaela Schneidera s mládežníckym rozhlasovým speváckym zborom z Wernigerode a sólistami G. Sämannovou – soprán, tenoristami H. Mammelom a Ch. Dietzom basistami G. Schwarzom a S. Geyerom. V magdeburskom Dóme zaznelo päť cirkevných kantát v podaní Komorného orchestra zo švajčiarskeho Bazileja so sólistami N. Rialovou – soprán, U. Helzelovou – mezzosoprán a basistom S. Heinemannom. Jediný koncert, na ktorom znela iba Telemannova svetská hudba sa konal v krásnej koncertnej sále Palais am Fürstenwald. Predstavili sa na ňom dve laureátky Telemannovej interpretačnej súťaže z roku 2005, nositeľka 1. ceny a Ceny za najlepšie predvedenie ornamentiky japonská huslistka M. Takahashi a hráčka na violu da gamba, nositeľka 3. ceny Nemka F. Hessová. V koncertantných skladbách ich sprevádzal výborný Lipský barokový orchester. Večerný koncert v kostole sv. Jána bol venovaný šiestim Telemannovým cirkevným kantátam v podaní barokového orchestra Das Kleine Konzert pod vedením H. Maxa, Rheinische Kantorei a sólistov (V. Winterová – soprán, L. S. Norinová – alt, J. Kobow – tenor a E. Abele – bas). Zaujímavosťou bolo, že tri kantáty zazneli v novodobých premiérach.

V rámci Telemannových hudobných slávností bolo v spoločenskej miestnosti Radnice plenárne zasadanie Telemannovej spoločnosti so sídlom v Magdeburgu, na ktorom bolo vo voľbách opäť potvrdené doterajšie vedenie s predsedom, maďarským muzikológom a editorom Andrásom Székelym.

Karol Medňanský

Hudbou otvárať srdcia...

Už desiatky rokov vytvára neodmysliteľnú súčasť nášho hudobného života. Vnímame jeho umenie, obdivujeme neopakovateľné kvality, nadchýna nás jeho ušľachtilý podmanivý zvuk, tešíme sa z úspechov doma aj v zahraničí... Slovenský filharmonický zbor. Teleso, ktoré je symbolom kvalitného hudobného umenia, ktoré je pojmom. Tohto roku, keď si pripomíname 60. výročie jeho prosperujúcej existencie, je pojmom ešte väčšmi než inokedy skloňovaným. V jeho organizme sa vymenili už dve generácie členov. Na jeho čele stáli a striedali sa, tvarujúc jeho umelecký profil, osobnosti, z ktorých každá výrazným podielom prispela k zvyšovaniu umeleckej úrovne a lesku dobrého mena zboru... Od januára 2005 sa stala hlavnou zbormajsterkou **Blanka Juhaňáková**.

■ So Slovenským filharmonickým zborom žijete – raz vo väčšej, inokedy menšej vzdialenosti, ale aj v celkom bezprostrednej blízkosti – celý svoj profesionálny život. Zvonka sa zdá, že toto naše prvé zborové teleso už ani nemá kam postupovať, chápeme ho ako nemennú kvalitu. Dokázali by ste ako hlavná zbormajsterka definovať jeho pohyby, posuny, postupy?

SFZ je vyprofilované teleso, ktoré má svoje vysoké kvality v interpretácii veľkých vokálno-inštrumentálnych diel rôznych štýlových období. Keď som nastúpila v roku 1991 do funkcie zbormajsterky, vnímala som toto teleso s veľkou pokorou a pietou. Osobnosti, ktoré sa vystriedali na poste zbormajstrov, priviedli SFZ k tým najvyšším métam. Ladislav Slovák, Jan Maria Dobrodinský, Lubomir Mátl a ďalší postupne umelecky profilovali teleso a dávali mu svoj punc. Prvé roky môjho pôsobenia boli rokmi hľadania, vytvárania si jasného obrazu o práci, rovnako formovania určitého interpretačného ideálu, ktorý má za cieľ neustále zvyšovanie kvality telesa. Keďže sa teleso postupom času omladzuje, prichádza k zákonitej výmene členov, priebežné odchody a príchody vystavujú teleso akoby nikdy neukončenému procesu zvukového tvarovania. A to je oblasť, na ktorej sa dá stále pracovať. Zmena režimu „otvorila dvere“ sakrálnym titulom, ktorých interpretácia vyžaduje hlboký ponor a precítenie duchovných textov, čo vytvára veľkú škálu výrazových, interpretačných možností. Myslím, že tento proces skvalitňovania interpretácie nie je nikdy ukončený. Je to cesta hľadania a nachádzania.

Foto: P. Brenkus

■ Vaša profesia je značne náročná. Musíte svoje interpretačné názory konfrontovať, sama ste konfrontovaná...

Bez konfrontácie môžem existovať iba v prípade à capella projektov. V tejto oblasti môžem bez obmedzenia uplatniť svoje predstavy, nezväzuje ma názorový podiel niekoho iného, nemusím koordinovať, limitovať vlastný vklad. Na druhej strane však musím priznať, že konzultácie a konfrontácie s dirigentmi alebo priamo s autormi sú veľmi obohacujúce a chápem ich ako istú substanciu inšpirácie.

■ Stalo sa vám niekedy, že ste sa stretli s odlišným názorom u dirigenta? Ako prichádzate k vzájomnému konsenzu?

Za 12 rokov spolupráce so SFZ sa nenašlo príliš veľa rozdielností v názoroch medzi mojou koncepciou a predstavou dirigenta vokálno-inštrumentálnej skladby. Keď som narazila na odlišnosť, snažila som sa argumentovať a presadiť svoj interpretačný názor.

■ Ako vnímate paralely, resp. rozdiely medzi inštrumentálnou a vokálnou hudbou?

Najskôr som študovala klavír, ktorý som skončila v roku 1984 na JAMU sólovým recitálom a koncertom s orchestrom (E. H. Grieg *Koncert pre klavír a orchester a mol*), až potom som sa dala na štúdium zborového dirigovania na tej istej fakulte. Hudobný nástroj je médium, prostredníctvom ktorého sa interpret vyjadruje, tlmočí svoje myšlienky a emócie, ktoré v ňom dielo vytvára. Vokálna hudba prináša textovú predlohu, to znamená, že už samotný text predurčuje obsah, takže ide o prežitie daného textu. Spôsob vyjadrenia prostredníctvom vokálneho telesa vytvára s dirigentom vzájomné prepojenie, ktoré sa najmä v sakrálnej oblasti stáva stretnutím s najvyššími duchovnými hodnotami. Je to pocit naplnenia a nekonečnej krásy, pre ktorý človek nespí, z ktorého naberá energiu, radosť, stimuluje pokračovať a obohacovať ním poslucháča.

■ Napriek tomu, že ste už od detstva inklinovali k zborovému umeniu, prešli ste štúdium zborového dirigovania, nerozmýšľali ste o orchestrálnom dirigovaní?

Mávam koncerty aj s komornými orchestrami. Pre mňa však vždy ostáva doménou práca so zborom, hudba s prepojením textu, ktorý je nositeľom obsahu, ktorý vedie autora a naviguje poslucháča a ukazuje mu, kam sa pobrať, kam sa pohrúžiť...

■ SFZ zbiera ocenenia a uznania po celom svete. Naše vyspelé amatérske zbory sa rovnako stretávajú s vyjadreniami uznania, triumfujú na medzinárodných súťažiach. Myslíte, že spevavosť patrí k prirodzenej mentálnej výbave Slovákov?

Zborové spievanie má u nás veľkú tradíciu. Zborový spev ako „hnutie“ bol veľmi podporovaný v duchu „kolektívneho vedomia“ aj za minulého režimu (to mu možno pripísať ako jeden z kladov). Vznikali zborové telesá, boli saturované, vytvárali sa im príkladné podmienky, čo podnietilo a prispelo k vytváraniu tradície. Máme vybudované v tomto zmysle dobré zázemie, ktoré je nateraz, žiaľ, utlmované. Zborové amatérske umenie stagnuje, nevytvárajú sa podmienky, možnosti sa nerozvíjajú, existencia zborov je sťažovaná. V minulosti boli preferované aj detské zbory, ktoré patrili na školách do komplexu záujmovej činnosti. Dnes sú iné priority, vsádza

sa na výučbu jazykov, na počítačové techniky, a najmä tieto sféry pomaly a iste vytesňujú estetickú a umeleckú výchovu na elementárnych stupňoch škôl. Všeobecný progres, držanie kroku s nesmierne dynamickým napredovaním techniky je prirodzené, nezostáva však dostatočný priestor na pestovanie duchovných hodnôt, na harmonickú výchovu, súčasťou ktorej je aj zborový spev. Vidím a poznám to dôverne z postu predsedníčky Komisie pre zborový spev na Slovensku pri Národnom osvetovom centre, pozorujem úpadok v oblasti súťaží zborov na Slovensku, ktoré boli pred rokmi prestížnou a atraktívnou oblasťou s veľkým záujmom verejnosti. Zaujímavé je porovnanie s Českou republikou, kde k takémuto regresu neprišlo ani po zmene režimu (ktorej pripisujeme hlavný podiel na tomto fakte). Nejde však výlučne o hmotnú podporu. Iniciatíva musí byť aj v ľuďoch...

■ Aká je situácia na našich odborných školách? Ste pedagogičkou na VŠMU, je vôbec u dnešnej mladej populácie záujem o profesiu zborového dirigenta?

Čo sa týka našich škôl, musím byť trocha skeptická a opakovať to, čo je diagnózou aj v prípade stagnácie nášho zborového spevu. Je čoraz menší záujem o túto profesiu. Mládež je dnes veľmi vyspelá, dokáže rozmýšľať absolútne vecne, kalkulovať a predvídať asi viac, než predchádzajúce generácie. Vývoj postupuje veľmi rýchle, mladí dnes majú takmer neobmedzené možnosti, prístup k informáciám, k rôznym formám vzdelávania... Racionalizácia existencie je zrejme natoľko pragmatická, že mladý človek dokáže triezvo uvažovať. Je mi to ľúto, ale sama musím priznať, že je celkom iné idealisticky vnímať povolanie a poslanie dirigenta vokálneho telesa a iná je realita, ktorá nás celkom triezvo a pragmaticky odvracia od idealizmu. Žiaľ, to si zrejme uvedomuje každý potencionálny záujemca o štúdium hudby, dirigovania a v záujme praktického života a perspektívy budúceho uplatnenia si to včas rozmyslí... Napriek tomu však môžem konštatovať, že nepociťujem nedostatok študentov. Mám t. č. dve doktorandky, z ďalších študentov – jeden je dirigentom Detského rozhlasového zboru, ďalší je mojím asistentom v SFZ, štyria študenti pracujú na svojich bakalárskych koncertoch, kde budú interpretovať vokálno-inštrumentálne diela pre sóla, zbor a orchester. Spôsob môjho vyučovania je v systéme, ktorý smeruje k všestrannosti dirigenta. Okrem zborových titulov à capella musia zvládnuť aj vokálno-inštrumentálne diela pre sóla, zbor a komorný orchester, rozšírený o niektoré dychové nástroje. Je to dôležitá skúsenosť, s ktorou môžu po skončení štúdia vstúpiť do profesionálneho hudobného života.

Foto: archív

■ Dnes, po rokoch praxe a systematickej profesionálnej práce ste „vlastníčkou“ širokého, pestrého repertoáru, v ktorom figuruje aj samostatná kapitola pozostávajúca z hudobnodramatických opusov. Máte svoje interpretačné priority?

Každý dirigent rád pripravuje tituly, v ktorých sa cíti najlepšie. V mojom prípade sú to diela z obdobia romantizmu, možno aj preto, že v rámci hudobného vyjadrenia chcem povedať všetko v tom najširšom spektre, čo práve umožňuje romantická hudba. Už len samotná romantická hudobná fráza poskytne intepretovi nádherný priestor na vlastné tlmočenie, na prezentáciu celej hierarchie, spektra a komplexu výrazových prostriedkov a emócií. O preferovaných autoroch nemôžem hovoriť, tých je veľa, tu by som rada citovala profesora Warchala z jeho posledného autorského medailónu, v ktorom okrem iného odpovedal na otázku, dotýkajúcu sa obľúbeného titulu či autora... „ je to ten titul, na ktorom práve robím...“ To je krásny a pravdivo vyjadrený postoj pokorného človeka, zaujatého umelca. Tieto slová by mali byť krédom každého tvorivého umelca. S každým dielom, na ktorom pracuje, ktoré interpretuje, tlmočí, by sa mal stotožniť tak, ako keby bolo jeho najobľúbenejšie... Snažím sa o to pri štúdiu každého diela. Keď sa človek doň vloží, keď hľadá, väčšinou nájde a snaží sa s ním prepojiť. U mňa vyhrala romantika aj preto, že mám vzťah k opere. Preto som prijala od dirigenta Lenárda a od vedenia Opery SND pozvanie na spoluprácu v opere *Turandot.* Tá bola v koncertnej podobe vlastne zavŕšením našej 10-ročnej spolupráce s dirigentom Lenárdom na pôde SF. Teraz sa titul uvádza na scéne v komplexnej opernej inscenácii. Považujem to za ďalšiu skúsenosť, ktorá človeka zmysluplne posunie a posilní.

■ Sú v hudbe oblasti, ktorým by ste sa radšej vyhýbali?

O tom som nepremýšľala...

■ Vo filharmónii bol v minulej sezóne v dramaturgickom pláne určený priestor na samostatný à capella koncert...

À capella koncert vyžaduje osobitý a dosť veľkorysý priestor na študovanie. Nesmie sa nachádzať napríklad medzi Janáčkovou *Glagolskou omšou* či Dvořákovým *Rekviem,* jednoducho musí pôsobiť nezávisle. SFZ je na pôde filharmónie, je teda filharmonickou zložkou, takže mojou prvoradou povinnosťou je študovať a participovať najmä na opusoch vokálno-inštrumentálnych, čo je veľmi náročné. Obe oblasti vyžadujú odlišný, špecifický prístup. Študovať à capella repertoár si vyžaduje transponovanie do inej roviny, potrebuje čas, priestor, ktorý keby bol, veľmi rada ho privítam, napokon, je to oblasť na voľnejšiu, autonómnejšiu prezentáciu pre zbor aj dirigenta. Nevidím to však ako pravidlo, skôr ako exkluzívnu možnosť, vzhľadom na povinnosti a pracovné plány. Keď som nastúpila v januári 2005 do SF, dramaturgia vytvorila takýto priestor na prípravu, preto vznikol projekt onoho minuloročného marcového veľkého koncertu à capella... ■

KALEIDOSKOP

➔ Súčasný riaditeľ Washington National Opera Plácido Domingo súhlasil s predĺžením svojej zmluvy do júna 2011. S týmto operným domom spolupracuje Domingo od roku 1996, spočiatku zastával miesto umeleckého šéfa, v roku 2003 sa stal jeho generálnym riaditeľom. Svetový tenorista sa v poslednom čase čoraz viac venuje dirigovaniu. V Los Angeles, kde je takisto generálnym riaditeľom, zaznie pod jeho taktovkou Massenetova *Manon*. Domingo sa v značnej miere venuje podpore mladých talentovaných umelcov, je zakladateľom medzinárodnej speváckej súťaže Operalia a vo Washingtone vytvoril špeciálny štvorročný študijný program, pôvodne pre speváckov, v súčasnosti rozšírený o dirigentov, režisérov, scénografov, či kostýmových výtvarníkov.

➔ Berlínska operná nadácia stojí opäť pred finančnými ťažkosťami. Nadácia môže byť činná do roku 2007, ale nemala by prekročiť plánovaný rozpočet vo výške 9,2 milióna Euro. Potom bude Berlín stáť pred obnovenou debatou v súvislosti s opernými domami. Podľa generálneho riaditeľa nadácie sa v súčasnosti musia zmieriť s tým, že nebudú môcť dosiahnuť všetko, o čo mali záujem. Zároveň musí predložiť nový koncept ďalších úsporných opatrení. Berlínsky senátor kultúry nevylučuje v tejto súvislosti vytvorenie postu generálneho intendanta pre všetky prevádzky opernej nadácie, hoci by tomu rád zabránil. Berlínska operná nadácia vznikla v januári 2001 a zastrešuje berlínske operné a baletné scény. Tieto súbory by chceli v záujme úspory nákladov zostať hospodársky aj umelecky samostatné. ■

Čože je to šesťdesiatka...?

K jubileu Slovenského filharmonického zboru

Šesť desaťročí uplynulo od vzniku Slovenského filharmonického zboru, úspešného predstaviteľa slovenského hudobného umenia.

Najskôr bol Miešaný zbor Československého rozhlasu, ktorý sa postupne vyvinul z tzv. Matuškovho okteta (spočiatku mužského, neskôr rozšíreného o rovnaký počet žien), v podstate jadra tohto ešte amatérskeho zboru, vedeného Ladislavom Slovákom.

To, že snahy o pretrvanie telesa, ktoré sa približne od decembra podieľalo na rozhlasových vysielaniach, neboli márne, sa ukázalo aj na prvom mimoriadnom koncertnom vystúpení 2. novembra 1947. Verdiho *Rekviem* vtedy dirigoval Dr. Ľudovít Rajter, sóla spievali Mária Kišonová Hubová, Jela Krčméryová, Rudolf Petrák a František Zvarík... Nasledovalo úspešné predvedenie Suchoňovho *Žalmu zeme podkarpatskej* (1948) na Pražskej jari, či prvý koncert s profesionálnym koncertným orchestrom 13. a 14. apríla 1949, na ktorom pod taktovkou Ladislava Slováka zaznela Dvořákova *Stabat mater*.

V roku 1955 sa vedenia ujíma Jan Maria Dobrodinský, ktorý sa počas dvoch desaťročí zaslúžil o jeho umelecké napredovanie nielen rozšírením repertoáru, ale uplatňovaním osobitého prednesového štýlu, ktorým inšpiroval k štúdiu dirigovania aj vtedajšieho korepetítora, neskôr krátku dobu aj zbormajstra a hlavne dlhoročného dirigenta súboru Slovenskí madrigalisti, Ladislava Holáska. O dva roky neskôr, t. j. v 1957, sa totiž teleso oficiálne pričlenilo k organizmu Slovenskej filharmónie. Na poste hlavných zbormajstrov sa následne vystriedali Valentin Iljin, Lubomir Mátl, Štefan Klimo, Pavol Procházka, Jan Rozehnal, Marián Vach a od januára 2005 vedie SFZ Blanka Juhaňáková. Zbor sa počas svojho pôsobenia vyprofiloval na teleso mimoriadnych kvalít a etabloval sa na mnohých významných zahraničných koncertných pódiách aj operných scénach. Jeho suverénne výkony, vyznačujúce sa nielen kultivovaným prejavom, ale aj interpretačnou pohotovosťou, spoľahlivosťou či umeleckou disciplínou ocenili pri spolupráci aj mnohí renomovaní dirigenti (napr. C. Abbado, J. C. Casadessus, J. Conlon, D. Dixon, Ch. von Dohnányi, V. Fedosejev, J. Ferencsik, R. Chailly, D. Kitajenko, Z. Košler, O. Lenárd, A. Lombard, L. Maazel, K. Masur, Z. Mehta, A. Pedrotti, L. Pešek, Ľ. Rajter, K. Richter, P. Steinberg, H. Swarowski, V. Talich).

Okrem domácich koncertov sa zbor zúčastňuje zahraničných zájazdov (takmer celá Európa, Maroko, Turecko, Japonsko), účinkuje na významných hudobných festivaloch (Viedeň, Salzburg, Praha, Perugia, Edinburg, Berlín, Atény, Madrid, Paríž, Mníchov, Štrasburg) a spolupracuje s prestížnymi orchestrami ako napr. Berlínska a Viedenská filharmónia, Viedenskí symfonici, Izraelská filharmónia, Orchestre de Paris, atď. Za existencie telesa sa taktiež vytvorila bohatá diskografia, zahŕňajúca nahrávky pre rozličné rozhlasové a televízne stanice, ako aj pre renomované hudobné vydavateľstvá.

Dlhoročné pôsobenie v umeleckom telese určite zanecháva spomienky aj v srdciach bývalých členov, ktorí si radi pripomínajú svoje pôsobenie v rámci Slovenského filharmonického zboru.

Presvedčíme sa o tom aj v nasledujúcich riadkoch:

Marián Bulla

„Moju viac ako 40 ročnú prax v Slovenskom filharmonickom zbore sprevádzala súčasne s konfrontáciami interpretačných možností aj mozaika nevšedných umeleckých zážitkov a prekvapení. Vybavujú sa mi spomienky na jesenné obdobie po zdevastovanej „pražskej jari“, v priebehu ktorého nás na spoločnom turné s Orchestrom SF vrelo vítalo talianske publikum. Po odznení Beethovenovej *9. symfónie* v Neapole pod taktovkou Ladislava Slováka nechýbali okázalé výkriky bravo, či miestami aj hanlivejšie na adresu bratských okupantov. O rok neskôr na zájazde v Sovietskom zväze si počas à capella koncertu v Leningrade po odznení *Ani pabedili* zo Šostakovičových *Desiatich poém* publikum vynútilo reprízu, po ktorej útle dievčatko odovzdalo dirigentovi J. M. Dobrodinskému lístok s textom „Ďakujeme Vám za Šostakoviča. Sme s Vami.“ Tento odvážny akt si „odskákal“ skladateľ dočasným zredukovaním jeho poém na deväť. V čase končiacej éry chrámových koncertov sme zanechali rozpačitý dojem v sakrálnom interiéri v Štítniku. Namiesto duchovných skvostov sme publikum prekvapili angažovanou tvorbou. Po Kardošovej kantáte *Zem moja rodná* doslova „spadla klec“, nie však pre normalizačné praktiky, ale nedbalosť našich manipulantov, ktorí mali na starosti hudobný materiál. Ideologickí odborníci preukázali svojské schopnosti až koncom júna 1970. Alexander Moyzes patril k umelcom, odsudzujúcim okupáciu vojsk Varšavskej zmluvy. Keď dokončil *Missu solemnis*, ktorú začal tvoriť ešte jeho otec, mala táto omša premiérovo odznieť v Prešove, kde M. Moyzes pôsobil podstatnú časť svojho života. Zodpovední činitelia „zneužili“ búrku, aby v čase začiatku koncertu v chráme sv. Mikuláša odpojili mestské obvody od elektrickej energie, a to trvalo až do nášho neskorého odchodu. Určitou satisfakciou bolo preto jej uvedenie v košickom Dóme sv. Alžbety so Štátnou filharmóniou pod taktovkou J. M. Dobrodinského. K nevšedným zážitkom tiež patria koncerty v bazilike sv. Alexandra v bavorskom Ottobeurene, najmä úvodný s Beethovenovou *9. symfóniou* a L. Slovákom, ktorý umocnil kultúrne programy XX. Letných olympijských hier v Mníchove 1972. Alebo toto isté dielo, prešpikované optikou mága taktovky Lorina Maazela v predvečer predminulých Vianoc v Betleheme a Jeruzaleme. Mohli by sme sa hrdiť úspechmi v Štrasburgu, Paríži, na holandskej pôde, Japonsku, Izraeli, či Londýne pod vedením najvýraznejších dirigentských celebrít. Nemali by sme obísť obdobia spolupráce s Viedenskou štátnou operou (Musorgskij, Wagner, Berlioz, Schönberg). Boli by to zaujímavé kapitoly s vizitkami konfrontácií hľadania ciest v umeleckom napredovaní, zážitkov i úsmevných dobrodružstiev. Podarilo by sa snáď aj zistiť, prečo niekto vymenil istému umeleckému šéfovi na pulte taktovku za skrutkovač, alebo prečo si inicály SFZ mnohí zamieňajú so Slovenským futbalovým zväzom... Našu skúšobňu tiež zdobí zaujímavá vizitka s nápisom „Do tejto miestnosti prináša radosť každý. Niekto svojím príchodom, iný odchodom.“ Ako čerstvý senior sa nechám prekvapiť vynesením rozsudku.“

Klára Schlosserová

„O hviezdnych chvíľach SFZ za uplynulých 60 rokov sa už napísalo veľa. Za takmer 40 rokov, čo som bola členkou tohto telesa, by som chcela zaspomínať na dva zaujímavé momenty. Prvá epizóda, z hľadiska zboru nie veľmi významná, poukazuje skôr na praktiky mocných počas bývalého režimu. Dramaturgia sa pripravuje dopredu na viac rokov. Takto sa plánovalo aj predvedenie veľkolepej *Smútočnej a triumfálnej symfónie* Hectora Berlioza, v ktorej účinkuje aj zbor. Krátko pred koncertom sa však zistilo, že v ten istý deň sa má konať aj zjazd komunistickej strany. Samozrejme, že v taký „dôležitý“ deň sa nemohlo hrať nič, čo malo v názve niečo o smútku. Preto sa vtedy toto známe dielo svetovej hudobnej

literatúry jednorázovo premenovalo na *Slávnostnú a triumfálnu symfóniu*.

Druhá udalosť, na ktorú veľmi rada spomínam, je dôležitá nielen v živote zboru, ale aj v mojom osobnom. Pri poslednom zájazde SFZ do Japonska spoluúčinkoval náš zbor so svetoznámou speváčkou. Na konzervatóriu som mala spolužiačku a dobrú priateľku, ktorá po skončení školy odišla do zahraničia, a zase len pre politické pomery sme sa dlhé roky nemohli vidieť, ani len telefonicky sa pozhovárať. Vždy som túžila stretnúť sa s ňou, ale čím ďalej, tým menej to bolo možné. V Japonsku, pred prvou orchestrálnou skúškou, sa zrazu objavila moja priateľka, prišla priamo ku mne a objala ma. Bola to dnes najväčšia slovenská operná speváčka, známa po celom svete a kráľovná belkanta – Edita Gruberová."

Viera Bedrnová

„Keď som sa niekedy začiatkom sedemdesiatych rokov pýtala bývalých členov, ako si spomínajú na prácu v zbore, zhodne hovorili, že sa im o bývalých kolegoch a spievaní sníva najviac v súvislosti s koncertnými zájazdmi. Dnes im musím dať za pravdu aj ja.

Náš prvý veľký zájazd sa uskutočnil v roku 1948, a to do Prahy na Pražskú jar s dielom E. Suchoňa *Žalm zeme podkarpatskej*. Bolo to pre nás ako ešte amatérov prvé stretnutie s veľkým svetom medzinárodných koncertov. Postupne sme poznávali pódiá po celej vtedajšej republike. Keďže nás vtedy ešte netlačil čas, po ceste sme navštevovali rôzne prírodné zaujímavosti, hrady, zámky ako Ratibořice v Babičkinom údolí, či Litomyšl, kde sme pri Smetanovom pomníku zaspievali *Věno*... Do zahraničia, konkrétne do Krakova, sme sa po prvýkrát dostali v roku 1957. Navštívili sme vtedy aj Osvienčim, čo bol hrôzostrašný zážitok. V šesťdesiatych rokoch sme precestovali Taliansko, doslova krížom-krážom, od Umbrie až po Sicíliu. Mnohí nám závideli, no netušili, že koncertné agentúry nám „osladili" život takými presunmi, že z toho množstva miest sme často videli iba hotely a koncertné sály. Stávalo sa, že sme neraz išli priamo na pódium, ako raz v Brescii, keď sme zmeškali generálku. Dirigent Kurt Voss, s ktorým sme už predtým v Bratislave účinkovali, sa potešil, keď zbadal práve nás a povedal: *Tak vy ste ten zbor! Na vás sa môžem spoľahnúť aj bez skúšky!*. Podobne v Cefalú na Sicílii, kde museli posunúť čas koncertu a obecenstvo čakalo až do 22.00... V sedemdesiatych a osemdesiatych rokoch sme sa dočkali aj prepychových, aj viactýždňových pobytov, napr. v Szegede pri naštudovaní opier *Sila osudu* či *Ivan Susanin*, alebo v Štrasburgu, kde po premiére *Borisa Godunova* s A. Lombardom istý kritik napísal, že niet takého klobúka, ktorý by pred naším zborom nezložil. A nadovšetko v Holandsku, v ktorom sme viackrát účinkovali s Nederlands dans theater, kde baletný súbor viedol významný český choreograf Jiří Kilián. S obdivom sme vtedy sledovali tanečníkov v úžasných choreografiách na tvorbu Janáčka, Stravinského, či Martinů. Naši nasledovníci dnes bežne účinkujú v zahraničí a časom aj oni budú mať sny o dávnych kolegoch či navštívených krajinách. Dovtedy nech sa im ešte veľmi darí."

Beatrix Littmanová

„Je možné, že už šesťdesiat rokov prešlo odvtedy, čo sme náš zbor zakladali? Ako gymnazistka som chodievala spievať do spevokolu pri Dóme sv. Martina, ktorý viedol Alexander Albrecht. Na organe hral Štefan Németh Šamorínsky, v tenorovej skupine spieval mladý, nadaný Ladislav Slovák, ktorý podľa potreby hral aj na organe alebo dirigoval zbor. Pracoval vtedy ako zvukový režisér v Čs. rozhlase a raz prišiel s myšlienkou, že chce založiť miešaný zbor pre potreby rozhlasu.

Foto: archív

S radosťou a oduševnením sme sa schádzali najskôr dvakrát týždenne, nahrávali sme najprv úpravy slovenských ľudových piesní, hudbu k inscenáciám, neskôr nasledovala *Česká píseň* od B. Smetanu, či v roku 1950 Bellova *Jánošíkova svadba*. Ladislav Slovák nás učil disciplíne v zborovom spievaní, disciplíne v práci a najmä nám vštepil lásku k zborovému spievaniu. Vedenie rozhlasu nám vytvorilo podmienky na študovanie najkrajších diel svetovej zborovej literatúry. Česká filharmónia nás často pozývala do Prahy, kde nás dosť porovnávali s Českým pěveckým sborom, hovoriac, že v našom speve cítiť srdce a lásku k spevu. V Smetanovej sieni Obecného domu, v Rudolfine či chráme sv. Víta sa konali úspešné koncerty. V roku 1957 nás pričlenili k Slovenskej filharmónii. Hoci sme sa Redute, ktorú považujem za „Chrám hudby", snažili podávať tie najlepšie výkony, začali sa ozývať hlasy o zbytočnosti speváckeho zboru. To už bolo veľa na našu kolegyňu, zakladajúcu členku, vynikajúcu speváčku Vieru Palátovú-Bedrnovú, ktorá zašla za vtedajším povereníkom Ministerstva školstva a kultúry Vasilom Biľakom a svojím oduševneným prejavom a argumentmi ho presvedčila o potrebe existencie Slovenského filharmonického zboru. Chýr o úrovni zboru sa postupne začal dostávať do sveta, začali sa nám otvárať cesty na zahraničné pódiá v Taliansku, Rakúsku, Nemecku, Holandsku, Dánsku, Rusku, Maďarsku či Švajčiarsku. Spomínam na uvedenie oratória *Johanka z Arcu* od A. Honeggera vo februári roku 1965, ktoré pripravil a dirigoval Ladislav Slovák. Johankou bola mladučká Emília Vášáryová, spoluúčinkovali tiež Gustáv Valach, Karol L. Zachar, Dr. Janko Blaho... Ani nepreháňam, keď nazvem toto vystúpenie koncertom storočia.

V septembri 1965 sme aj s Orchestrom SF absolvovali „vlakový zájazd" po Taliansku. Podmienky v lehátkových vagónoch boli síce stiesnené, spoznali sme však krásne miesta Talianska, v ktorých sme úspešne koncertovali. Nezabudnuteľný zostane koncert v talianskom meste Regio Emilia v roku 1970, kde sme spievali Händelovho *Mesiáša*. Časť *Alleluja* vyvolala taký potlesk, že sme ju museli zopakovať. Ešte aj dnes mám pri tejto spomienke slzy v očiach...

Množstvo podobných zážitkov a spomienok mi skrášľuje dni na dôchodku. Občas si idem vypočuť „náš" zbor, ktorého členom želám, aby sa im darilo a aby aj oni mohli po rokoch spomínať na mnohé krásne zážitky, ktoré im hudba prinášala."

Pavol Slovjak

„Bola to veľká udalosť, keď sa na základoch malého amatérskeho zboru, zameraného na cirkevnú literatúru, začalo budovať profesionálne teleso. Mal som to šťastie, že som sa stal jeho členom v roku 1957, čase, kedy bol pričlenený k Slovenskej filharmónii. Spomínam na to veľké nadšenie, na atmosféru, ktorá vznikala v kolektíve, hlavne vďaka štúdiu nových diel, či tiež práci s novými dirigentmi, prinášajúcimi vždy niečo, čo neustále rozširovalo obzory členov. Všetci sme túžili po zdokonaľovaní sa v hlasovej a technickej úrovni, keďže to bolo nevyhnutné pre zvládnutie veľkých a náročných diel. Postupne prichádzali noví členovia s plným profesionálnym vzdelaním a pri skĺbení s úžasným potenciálom elánu a nadšenia teleso dosahovalo obdivuhodné výkony. Pozoruhodné bolo napríklad usporadúvanie pravidelných interných koncertov, na ktorých vystupovali jednotliví členovia zboru s naštudovanými skladbami, čo prispievalo k rastu umeleckej a profesionálnej základne zboru. Najväčším ocenením, ktoré som v tom čase pociťoval, boli ponuky na zahraničné zájazdy. Neustále sa zvyšovali kritériá, teleso sa zdokonaľovalo a my sme získavali cenné skúsenosti aj nezabudnuteľné zážitky.

Pripravili Lýdia Dohnalová a Eva Planková ■

Útrpné utrpenie s Wertherom

Aj priemerne zorientovanému operné-mu divákovi v Štátnej opere v Banskej Bystrici by pri letmom pohľade v bulletinovom obsadení bolo okamžite jasné, že vlastné sólistické zdroje – až na pár výnimiek – sa pre lyrickú drámu Julesa Masseneta *Werther* nenašli. A ak by sa predsa len niektorí domáci favoriti stali latentnými adeptmi, potom ich umelecká munícia a kaliber boli s najväčšou pravdepodobnosťou nepoužiteľné. Súbor si preto celkom legitímne vzal umeleckú pôžičku. Treba pripomenúť, že nie prvýkrát a následne dodať, že pre súbor sa tento model stáva už nepísaným pravidlom. Štátna opera dlhodobo živí vlastnú prevádzkovú sieť titulov domácim aj zahraničným umeleckým úverom. Napokon, pravidelný divák tejto praktike iba tlieska. Veď hosťujúci speváci sú takmer vždy nielen príjemným umeleckým osviežením, ale aj speváckou provokáciou voči domácim. Ibaže v tejto chvíli sa celkom bazálne natíska otázka vôbec o primárnej opodstatnenosti zaradenia tohto titulu do dramaturgického plánu. Ku komu bolo vedenie opery až natoľko ústretové, že vlastný kolektív poslúžil iba ako nevyhnutná (vonkoncom nie jednoduchá) štafáž? Výlet do francúzskej lyrickej opery je nespochybniteľne lukratívna destinácia, avšak nectí organizátora, keď ponúka inscenáciu iba v kategórii kvality „last minute“. Výsledná bilancia by mohla byť pre operu virtuálne plusová a aj diváci (najmä nezorientovaní) si môžu naďalej myslieť, že dostali kvalitu za menej ako je bežné, ale fakty sú predsa len trochu iné a tvrdšie.

Nepatrí sa nazerať do hrnca, keď sa jedlo iba varí. Divadlo je však úžasné aj v tom, že hoci gastronomická ponuka ešte nemá ani náznaky polotovaru, už kvasí nielen zákulisie, ale šéfkuchárom je zrazu každý. Aj teraz sa predčasne vyniesli informácie, že hneď na začiatku skúšobného obdobia zlyhali a vyvreli dôležité ingrediencie a za nejasnej situácie opustil súbor réžijno – scénický tím hostí z činohry. *Stáva sa, sme predsa „ludé“...* hovorieva klasik domáceho súboru. Nič by na tom nebolo, keby po nich ostali aspoň mená, či prípadné vysvetlenie. Takto ostal inscenačný javiskový vizuál totálne v anonymite a divák sa mená výtvarníkov nedozvedel ani z bulletinu ani vo foyeri na ozname. A scéna aj kostýmy predsa boli. Čiže jedným slovom: bieda. Scéna pripomínala lacný bazár s nábytkom, s rozšírenou ponukou sedacích súprav (stoličky, lavičky, kreslá, debničky). Tylová projekcia s ročnými prírodnými obdobiami mala napĺňať scénu atmosférou lyrickosti, doplnenou realistickou haluzou, vhodne prekvitajúcou a odkvitajúcou. Romantický duch pravdepodobne blúdil v zákulisí a nie a nie nájsť cestu na javisko. Eštože kostýmy neboli náročné ...

DIVA VEČERA – A. ZWIERKO V ÚLOHE CHARLOTTE./Foto J. Lomnický

Neromantický rukopis zanechal aj hosťujúci režisér zo SND, nestor **Miroslav Fischer**. Celkovú situáciu s premiérou síce zachránil, no hoci mal po ruke kvalitných ústredných protagonistov, scény boli emocionálne prázdne, pusté a miestami aj režijne nudné. Prvé dve dejstvá boli zároveň dokladom, že ani renomé nemusí byť vždy bezpečnou zárukou kvality. Tentokrát som skutočne čakala na tretie dejstvo ako na vykúpenie. Prišlo. V osobnej premiére spievajúca poľská mezzosopranistka **Agnieszka Zwierko** sa stala divou večera. Jej Lotta mala nielen príjemnú farbu, ale aj skvelú techniku, s takmer dokonale zvládnutými dramatickými vrcholmi, striedajúcimi sa s lyrickými kantilénovými oblúkmi. Svojím výkonom dala zabudnúť na pohromu z predchádzajúcich dejstiev a začala rehabilitovať inscenačné fiasko večera. Vedľa jej výkonu mi ďalší skvelý suverén večera **Jozef Kundlák** pripadal až príliš wertherovsky útrpný. Obaja protagonisti dokázali vygradovať svoj prejav až do úplného záveru a boli rovnocennými partnermi aj na druhej premiére.

Celkové vyznenie opery a jej úplný záver ma nečakane prekvapil i zaskočil. Režisér – pokračujúci v realistickej optike – modifikoval záver do polohy kvázi katarznej, keď vianoční anjelíci príjmu do Elýzia samovraha Werthera a na horizonte sa v ilúzii svetla zjaví kresťanský symbol – kríž. Efektné, pre mnohých dojímavé, ale v celkovej koncepcii nekorešpondujúce, možno až samoúčelné.

Inscenované francúzske diela by sme v Banskej Bystrici mohli napočítať na prstoch jednej ruky. Aj to sa asi najčastejšie uvádzal Charles Gounod. Lyrická opera má špecifické postavenie vo vývoji opery a dáta jej zrodu mnohých chybne vedú k úvahám o prípadnej paralele s veristickou drámou. Našťastie dirigent **Pavol Tužinský** nepodľahol týmto – často zavádzajúcim – úvahám a v hudobnom uchopení sa snažil diferencovať dve najpodstatnejšie plochy: lyrickosť a dramatickosť. Už spomínané prvé dve režijne nezvládnuté dejstvá zaznamenali veľa nevyváženosti a nedôslednosti aj v hudobnom obraze, a to najmä v komplexnosti a hutnosti nasadenia plôch dramatických. Iné polohy by sme totiž v opernej „konverzačke“ v úvodných dejstvách aj tak márne hľadali. Druhá polovica opery dávala už jasne najavo amplitúdy a kontúry podstaty francúzskej lyrickej opernej dielne. Iba netuším, ako by asi v Banskej Bystrici zareagoval na „francúzsku“ výslovnosť rodený Francúz. Fakt je, že francúzsky jazyk znel s najväčšou pravdepodobnosťou z javiska historicky prvýkrát. Možno – až na niektoré výnimky – skutočne aj „historicky“.

Werther je po literárnej aj hudobnej stránke špecifické dielo. Morálne aj eticky je absolútne mimo dnešnej doby, je ťažko pochopiteľné, miestami dojemne úsmevné. Je daňou aj obrazom doby svojho vzniku. Je vôbec otázne, či v momentálne aktuálne konkurenčnej štruktúre reality show či podobných bezproblémových atrakcií patrí na javisko, keď adresátom by sa mal stať nepochybne aj mladý divák a jeho generácia. Obávam sa, aby sa pre ňu *Werther* nestal prinajmenšom realizačným omylom kondicio-gramu zo známeho českého filmu *Jáchyme, hoď ho do stroje*.

Mária Glocková ■

Jules Massenet: *Werther*. Lyrická dráma v štyroch dejstvách. Libreto podľa Goetheho románu *Utrpenie mladého Werthera* napísali E. Blau, P. Milliet, G. Hartmann
Hudobné naštudovanie: Pavol Tužinský
Réžia: Miroslav Fischer a.h
Zbormajsterka: Iveta Popovičová
Účinkujú: Werther (J. Kundlák, M. Hýrošš, J. Dvorský a.h.), Charlotta (A. Zwierko, D. Šlepkovská a.h., E. Lucká), Albert (M. Lukáč, M. Gurbaľ a.h.), Sophie (S. Okumura, E. Strešňáková a.h.)
Premiéra v Štátnej opere v Banskej Bystrici: 10. a 11. marca

Bohéma v Košiciach v staronovom rúchu

Vedenie Opery ŠD v Košiciach sa rozhodlo obnoviť inscenáciu Pucciniho *Bohémy* spred viac ako šiestich rokov. Mimochodom, táto opera má aj svoje výročie, od jej prvého uvedenia v Turíne uplynulo 1. februára 110 rokov. Význam tohto kroku ŠD podčiarkli najmä výkony súčasnej kvalitnej mladej speváckej generácie. Možnosť prezentovať naštudovanú opernú rolu vo viacerých divadlách je skvelou príležitosťou pre vzájomnú konfrontáciu, zvyšovanie umeleckého niveau domáceho súboru a tiež obohatenie ponuky pre publikum, donedávna často odkázané len na stereotyp personálneho zloženia umeleckého súboru.

V staronovej inscenácii je tým starým réžia, scéna a kostýmy **Zuzany Lackovej Gilhuus** (pomocná réžia **Mária Kleinová**), nové je obsadenie sólistov a tiež zborové naštudovanie **Šimona Marinčáka** a **Márie Černokovej** (predtým to bol Roman Skřepek).

Inscenácia obyčajne zažiari, ak dôjde v realizačnom tíme k maximálnej zhode všetkých tvorcov. Aj G. Puccini mal pádne dramaturgické argumenty, keď libreto viackrát vrátil libretistom opery Giuseppe Giacosovi a Luigimu Illicovi. Jeho výhrady sa týkali najmä presnej lokalizácie deja, a ňou ovplyvnenej dramaturgie a dramatickosti jednotlivých dejstiev. Režisérka, scénografka a kostymérka v jednej osobe Z. Lacková Gilhuus sa akoby nedohodla sama so sebou, alebo aspoň nie tak, ako to dokázal Puccini s libretistami, napriek ich zjavnej nevôli. Síce akceptovala všeobecne prevládajúci charakter kostýmov, na aký sme zvyknutí vo väčšine inscenácií tejto opery (dej sa odohráva v 30. rokoch 19. storočia v Paríži), ale strohá, beztvará scéna bola v rozpore rovnako s nimi, ako aj s identitou dejstiev. Ak by bola v každom smere zostala pri tejto jednoduchosti, ikonicky strohými prostriedkami mohla dosiahnuť určitú výpovednú hodnotu. Ale tým, že javisku dominoval polohovateľný panel s projekciou premietaných impresionistických obrazov, sa práve takéto riešenie ukázalo ako dramatická brzda, aj keď asi práve tento panel mal byť spúšťačom charakterizácie a lokalizácie scénických obrazov a dejstiev. Impresionistické obrazy pôsobili ako „barličky" bez umelecky hlbších súvislostí. V réžii bola Z. Lacková Gilhuus štrukturovanejšia, vzťahy tu dostali svoj priestor. Dramaturgické zvláštnosti jednotlivých dejstiev (najmä druhé a tretie) však boli hendikepované jej vlastnou scénou, napríklad záver 4. dejstva s plachtou, ktorá, spustená zvrchu (čo na predstavení technicky nevyšlo), mala akoby zakryť tragédiu. Takisto chudobná manzarda (podkrovná izba, 1. a 4. dejstvo) asi zvyčajne architektonicky neponúka priveľa riešení na dva samostatné vchody, réžia ich však mala...

Sólisti dávali svojimi výkonmi najavo, že stvárňované postavy ich charakterovo oslovili. Z domáceho operného súboru boli na predstavení zaangažovaní **József Havasi** ako Benoit a **Gabriel Szakál** v role Alcindora, obaja dobre zvládajúci komickú polohu. Michaela **Váradyová** ako Musetta nemala problémy vrátiť sa po kratšej speváckej prestávke (vynútenej materskými povinnosťami) k postave, v ktorej dokázala veľmi dobre uplatniť svoj hlasový aj herecký naturel. Zážitkom bolo počuť a vidieť **Ivetu Jiříkovú** v úlohe Mimi. Jej mladodramatický soprán, vybavený farbou aj sýtosťou, v tejto postave doslova zarezonoval. Jej partnera – Rudolfa stvárnil **Jaroslav Dvorský** (tiež z domáceho súboru), jediný sólista z interpretačnej zostavy bez alternácie. Charakter postavy aj jej vokálna koncepcia sú J. Dvorskému určite blízke, o čom svedčala jeho hlasová istota a tiež frázovanie. Iskrivý, vokálne aj výrazovo zažitý prednes podal **Zoltán Vongrey** v postave Marcella. Výrazovo pohyblivejší **Pavol Remenár** (Schaunard) a **Martin Malachovský** (Colline) prispeli svojimi výkonmi k spevácky dobre obsadenému a vyrovnanému predstaveniu *Bohémy*. So sólistami spolupracoval dirigent **Karol Kevický** a orchester, ktorému nechýbali farby Pucciniho partitúry, no nevyhol sa rytmickým kolíziám s detským zborom v hudobne náročnom druhom dejstve.

Dita Marenčinová ■

G. Puccini: *Bohéma*. Opera v štyroch dejstvách v talianskom jazyku s titulkami v preklade Petra Jakubkoviča a Zuzany Lackovej.
Obnovená premiéra v Opere Štátneho divadla v Košiciach: 31. marca a 1. apríla
Recenzia je z prvej reprízy **8. apríla**.

BOHÉMA OPÄŤ NA SCÉNE ŠD KOŠICE./Foto I. Sabol

Hudobníci početných prominentných orchestrov ako Viedenská a Berlínska filharmónia, Staatskapelle Dresden a Bavorský štátny orchester vytvorili tzv. Philharmonie Cosmopolitaine, aby podporili kolegov susedných európskych krajín. Orchester absolvuje ročne približne 10 koncertov, ktorých výťažok má slúžiť na podporu mladých talentov, z východných krajín Európskej únie, ktoré sa nedávno pričlenili, a to prostredníctvom štipendií na nemeckých alebo rakúskych hudobných vysokých školách. Na prvom koncerte, ktorý sa uskutočnil 21. apríla v Helmut List Halle v Grazi, zaznela medzi inými tvorba W. A. Mozarta či I. Stravinského.

Sarah Caldwellová podľahla zlyhaniu srdca vo veku 82 rokov na klinike v Maine. Bola prvou ženou, ktorá dirigovala v Metropolitnej opere. Rodáčka z Maryvillu študovala na New England Consevatory of Music, vyučovala na Berkshire Music Center a zviditeľnila sa ako prvá riaditeľka Bostonskej opery, ktorá zanikla v roku 1990 pre finančné problémy. Ako dirigentka sa vyznačovala svojím zasadzovaním sa o diela ako sú Schönbergov *Mojžiš a Áron*, Prokofievova *Vojna a mier*, *Trójania* od Berlioza, Nonova *Intolleranza* či *Montezuma* od Rogera Sessionsa. V roku 1983 sa stala umeleckou vedúcou New Opera Company of Israel. ■

KALEIDOSKOP

Opera SND pozýva

Medzinárodný festival hudobného divadla ■ 2. ročník

2. júna, 19:00 ■ Opera SND

Wolfgang Amadeus Mozart: Figarova svadba

1. PREMIÉRA
Dirigent: Jaroslav Kyzlink
Réžia: Martin Huba
Scéna: Jozef Ciller
Kostýmy: Milan Čorba

3. júna, 19:00 ■ Opera SND

Wolfgang Amadeus Mozart: Figarova svadba

2. PREMIÉRA
Dirigent: Jaroslav Kyzlink
Réžia: Martin Huba
Scéna: Jozef Ciller
Kostýmy: Milan Čorba

4. júna, 19:00 ■ Neue Oper Wien

Thomas Pernes: Čarovná flauta 06 (Zauberflöte 06)

Dirigent: Walter Kobéra
Réžia: Andreas Leisner
Scéna a kostýmy: Walter Schütze

KRÁĽOVNÁ NOCI Z PENESOVEJ ČAROVNEJ FLAUTY./Foto archív

5. júna, 19:00 ■ Štátna opera Budapešť

Sándor Szokolay: Krvavá svadba (Vérnász)

Dirigent: Péter Oberfrank
Réžia: Balász Kovalik
Scéna: Péter Horgas
Kostýmy: Márta Jánoskúti

6. júna, 19:00 ■ Balet SND

Mirko Krajči – Igor Holováč-Nikita Slovák: Don Juan

Choreografia a réžia: Igor Holováč
Scéna: Pavol Andraško
Kostýmy: Alexandra Grusková
Dirigent: Marián Lejava

Opera SND pozýva

Návrat Sergeja Larina

V 90. rokoch sa **Sergej Larin** (od 1989 dodnes sólista Opery SND) stal jedným z najvyhľadávanejších tenoristov svetových operných javísk. Slovenské masmédiá to takmer nezaznamenali vari preto, že umelcove medzinárodné triumfy nezapadali do vtedy módneho mýtu o slovenskej speváckej škole. Larinovo účinkovanie na premiére Dvořákovej *Rusalky* v Parížskej opere v septembri 2005 prekazili jeho zdravotné problémy, pre ktoré sa takmer na rok odmlčal. Vzhľadom na ich závažnosť je jeho terajší návrat na javisko Opery SND (**7. apríla**) malým zázrakom. Povedať, že išlo o návrat triumfálny, by bolo azda trochu nadnesené, v každom prípade však bol dôstojný a dojemný. Vybral si preň úlohu, s ktorou pochodil mnohé zahraničné javiská – Don Josého z Bizetovej *Carmen*. Larinov José je od prvého tónu hrdinom dramatickým, preto si v tých niekoľkých lyrických pasážach pomáha falzetom. Ak porovnám jeho terajší výkon s exportnými videonahrávkami jeho Bizetovho hrdinu (z Paríža, resp. Neapola), v prvom predstavení po svojom „znovuzrodení" ešte sem-tam viazla plynulosť vokálnej línie a dve-tri extrémne výšky boli trochu forsírované, celkovo bol však José dramaticky presvedčivý s neobyčajne údernou vysokou polohou a suverénnym stvárnením vokálnych aj hereckých detailov. Preto boli záverečné ovácie nielen prejavom ľudskej solidarity, ale aj zaslúženého ocenenia jeho majstrovského výkonu. Jeho partnerka **Jitka Sapara-Fischerová** mohla byť svojím spevácko-hereckým naturelom ideálnou Carmen, keby vo svojej vokálnej koncepcii ubrala z nadužívania šansónovo nadľahčených alebo naturálnych tónov. Návrat **Klaudie Račić-Dernerovej** do úlohy Micaely (po materskej dovolenke) bol snáď predčasný, vyššia poloha partu bola zjavne nad jej momentálne dispozície a výkon pre javisko SND málo dôstojný.

Sergej Larin sa o niekoľko dní neskôr (**11. apríla**) predstavil aj v sále Ruského kultúrneho strediska s kratším recitálom ruských klasických romancí, kde spolu s ním vystúpil barytonista **Sergej Tolstov** (namiesto pôvodne ohlásenej Liliany Larinovej). V živej pamäti mám ešte prednes Jeleny Obrazcovovej, ktorá si pred dvomi desaťročiami pre svoj recitál v SF vybrala práve ruské romance. Larinova interpretácia ma upútala najmä tým, ako dokázal krotiť svoj dramatický naturel a v Glinkových aj Čajkovského miniatúrach disciplinovane tlmočiť krásu literárnych textov a ich hudobné stvárnenie velikánmi ruskej hudby. Pozoruhodné bolo najmä to, že výrazový a dynamický diapazón jeho prejavu bol na tak malej ploche neobyčajne široký a vždy korešpondoval s náladou textu. Naopak Sergej Tolstov vsadil predovšetkým na patetickú strunu, čo mu umožňoval aj charakter troch vybraných Rachmaninovových piesní. Škoda ale, že obmedzená kapacita priestorov neumožnila sledovanie tohto (nielen interpretačne ale tiež dramaturgicky) pozoruhodného koncertu aj širšej kultúrnej verejnosti.

Štefan Altán ■

Profesionálka

Jedným z posledných žijúcich svedkov diania v Opere SND v druhej polovici minulého storočia je **Nina Hazuchová** (1926), dožívajúca sa 24. mája významného životného jubilea. V súbore strávila plných 42 rokov svojho umeleckého života, pričom ťažiskom jej umeleckého prínosu sa stali päťdesiate a šesťdesiate roky. Nikdy nebola miláčikom médií, zato poctivo slúžila súboru v úlohách jej najvlastnejšieho hlasového odboru (lyrický mezzosoprán), a tiež v úlohách dramatických, ktoré zvládla takisto so cťou vďaka svojej speváckej inteligencii. Na javisku bratislavskej opery vytvorila približne 70 postáv aj postavičiek v operách najrôznejšej národnej proveniencie. Jej mäkkému, zamatovému hlasu mimoriadne vyhovovala ruská opera, v ktorej vytvorila niekoľko vzorových kreácií, napr. Marinu v *Borisovi Godunovovi*, Ošetrovateľku v *Príbehu ozajstného človeka*, Oľgu v *Eugenovi Oneginovi*, Končakovnu v *Kniežati Igorovi*. Z talianskej opery bol jej hlas obzvlášť vhodný pre Rossiniho opery (Rosina v *Barbierovi zo Sevilly*), ale stvárnila aj celú galériu verdiovských mezzosopránových postáv, z ktorých najvyššie kladieme Eboli v *Don Carlosovi* a Amneris v *Aide*. Až v troch inscenáciách *Trubadúra* spievala Azucenu, no najviac sa mi snáď vryla do pamäti jej Maddalena z *Rigoletta*. Z ďalších talianskych kreácií nemožno nespomenúť jej Sekretárku z Menottiho *Konzula*. V päťdesiatych rokoch bola našou najlepšou interpretkou Bizetovej *Carmen* a po dlhé roky chlapčenským Siebelom z Gounodovho *Fausta*. Z bohatého slovenského repertoáru spomeňme aspoň Blagotu zo *Svätopluka* a Matku z Urbancovej opery *Pani úsvitu*. Na vokálne efekty si nikdy nepotrpela, svoje úlohy však poctivo vypracovávala do jemných detailov a jej hlas

Operné kino

Po tom, ako sa predpremiérové operné matiné stali pravidelnou a čoraz lepšie navštevovanou samozrejmosťou, prichádza Opera SND s ďalším projektom, nazvaným Operné kino. Jeho celková koncepcia síce nebola zverejnená, dá sa však odvodiť od „prvého dieťaťa“, ktorým sa **2. apríla** stala projekcia záznamu Wagnerovho *Tristana a Izoldy* z Bavorskej štátnej opery. Ide o inscenáciu režiséra **Petra Konwitschneho** z roku 1998. Už len dosiaľ uvedené fakty naznačujú, že výberom práve tohto záznamu sa autori projektu snažia „zabiť niekoľko múch jednou ranou“. V prvom rade ide o rozšírenie dramaturgického obzoru bratislavského operného publika (ktoré je priveľmi konzervatívne) o vrcholné dielo Richarda Wagnera, na ktorého dôstojné javiskové uvedenie by súbor vlastnými silami nestačil a ani publikum nie je vôbec pripravené. Veď jediné tri inscenácie reformovaného Wagnera (*Zlato Rýna*, *Tristan* a *Parsifal*) nemali v SND v rokoch 1928–1935 dokopy ani desiatku repríz a po nich počas sedemdesiatich sezón sa tu už hrávali (aj to pomerne zriedka) len opery, skomponované v prvom decéniu jeho skladateľskej činnosti (*Holanďan*, *Tannhäuser* a *Lohengrin*, v 1967 aj *Rienzi*). Druhým zámerom realizátorov projektu je zrejme demonštrovať priaznivcom, že tých niekoľko pokusov o moderné režijné výklady na javisku SND v posledným sezónach je plne v súlade so svetovým trendom. Aj v tomto prípade ide teda o nepriamy výchovný zámer, veď operné režijné výboje sú väčšinou (a nielen u nás) prijímané protirečivo. A napokon, bratislavský operný divák má takto možnosť aspoň na plátne vidieť operné produkcie z významných európskych operných domov, ktorých hosťovanie v Bratislave je (predovšetkým z finančných dôvodov) nemysliteľné.

Mníchovský Konwitschneho *Tristan* je v každom smere pozoruhodnou inscenáciou, a to vo všetkých jej zložkách. Dirigent **Zubin Mehta** je medzinárodne uznávanou osobnosťou a „rozumie si“ rovnako dobre s Verdim ako aj s Wagnerom. Preto ak hovoríme o Konwitschneho *Tristanovi*, trochu tým krivdíme veľkému dirigentovi. Priorita režiséra však predsa nie je celkom neodôvodnená. Konwitschny totiž zostal verný svojej koncepcii aktivizujúceho operného divadla a mystický „večný“ príbeh pojal ako tragédiu zmarenej lásky v súčasnej konzumnej spoločnosti. Tragickým paradoxom jeho heroického úsilia je ale fakt, že sa snaží osloviť predovšetkým toho diváka (lebo iný do opery väčšinou nechodí), ktorý ťaží z odcudzenej a len na materiálne pozlátko orientovanej spoločnosti, prípadne ju spoluvytvára alebo aspoň mlčky toleruje. Možno aj preto jeho réžie majú popri nadšených obdivovateľoch aj zarytých odporcov.

Ak náš pohľad zúžime len na umeleckú stránku inscenácie, musíme jej priznať vysoké parametre profesionality. Kostýmy **Johannesa Leiackera** boli ešte mierne historizujúce, no scénické riešenia, najmä okrajových obrazov, už jasne smerovali do súčasnosti. Režisér miestami nadľahčuje duchovné obnažovania osudových milencov triviálnym detailom (dvakrát uplatnený motív holenia sa Tristana, alebo scéna, v ktorej príde na schôdzku s Izoldou aj s divánom), ktorý má zrejme vyvolať efekt odcudzenia. Aktualizačné momenty stupňuje v treťom dejstve (projekcia a vrhanie tieňov na zadný horizont) a majstrovsky rieši záver opery. Mníchovský orchester s indickým dirigentom naozaj spieva o láske, túžbe, zrade, odpustení a o smrti kongeniálne so skladateľovým zápisom. Platí to aj o sólistoch – wagneriánskych špecialistoch, akými sú **Jon Frederic West** (Tristan) **Waltraud Meierová** (Izolda), **Marjana Lipovšeková** (Brangäne), či dnes už takmer historické postavy nemeckej opery, akými sú **Bernd Weikl** (Kurwenal) a **Kurt Moll** (Marke). Zo všetkých predsa najvyššie kladieme výkon predstaviteľky Izoldy, ktorá zaujala popri suverénnom vokálnom prejave a bohatom hlasovom výraze aj mimoriadne presvedčivou mimikou. Tú sme mohli oceniť vďaka tomu, že rafinovane realizovaný záznam predstavenia takmer stále ponúkal detaily protagonistov. Osobitne v jej prípade sa city, vyjadrované spevom, dali jasne vyčítať aj z tváre.

znel vo všetkých polohách rôznorodých partov vždy technicky isto (v tých hlbokých farebne tmavo, vo vysokých až sopránovo jasne). Rovnako neokázalé bolo aj jej herectvo. Údelom mezzosopranistiek zostáva vždy byť tak trochu v úzadí popri sopránových a tenorových hviezdach. To bol aj jej prípad, keď aj vo svojich najlepších rokoch sa jej nedostalo toľko pozornosti ako Česányiovej, Martvoňovej, Jakubekovi, Zahradníčkovi či dr. Pappovi. Ozajstný znalec operného umenia však musel aj vtedy spravodlivo oceniť jej zrelú umeleckú profesionalitu, ktorou sa navždy zapísala do dejín Opery SND. V ušiach mi dodnes znejú ňou spievané slová *Daj, nech už Butterfly neplače viac, ó čuj môj hlas* (Suzuki z *Madame Butterfly*) či *Povedz šumný háj, povedz, prečo nešumíš?* (Ošetrovateľka z *Príbehu ozajstného človeka*).

Štefan Altán ■

Operné kino v SND je vítanou novinkou. Nahrádza manká, ktoré sú za danej situácie inak neriešiteľné, alebo riešiteľné podstatne nákladnejšie. Dramaturgický rámec by sa dalo rozširovať aj občasným uvádzaním koncertantných produkcií (čo však protirečí momentálne silnejúcej tendencii akcentovania divadelných atribútov opery ako druhu), alebo revitalizáciou komorného súboru. A nejde celkom ani o riešenie nové, veď videoprodukcie donedávna svojim členom ponúkal (aj keď mimo budovy SND) aj Klub priateľov opery. Veríme však, že Operné kino sa osvedčí (aj matiné si len postupne získavali svojho diváka) a stane sa akýmsi druhým ramenom výchovného trojuholníka, ktorému zatiaľ chýba rameno tretie, najdôležitejšie, zamerané na výchovu prvodiváka a detského diváka.

Vladimír Blaho ■

Opera SND pozýva

7. júna, 19:00 ■ Opera SND

Juraj Beneš: The Players

Dirigent: Pavol Tužinský
Réžia: Martin Huba
Scéna: Jozef Ciller
Kostýmy: Milan Čorba

8. júna, 19:00 n Opera SND

Benjamin Britten: Peter Grimes

Dirigent: Jaroslav Kyzlink
Réžia: Martin Bendík
Scéna: Alexandra Grusková
Kostýmy: Mona Hafsahl

9. júna, 19:00 ■ Národní divadlo Praha

Leoš Janáček: Její pastorkyňa

Dirigent: Jiří Kout
Réžia: Jiři Nekvasil
Scéna a kostýmy: Daniel Dvořák

10. júna, 19:00 ■ Národní divadlo Praha

Bedřich Smetana: Prodaná nevěsta

Dirigent: Oliver Dohnányi
Réžia: Jiři Nekvasil
Scéna: Daniel Dvořák
Kostýmy: Zuzana Krejzková

12. júna, 19:00 ■ Opera SND

Piotr Iľjič Čajkovskij: Eugen Onegin

Dirigent: Pavol Selecký
Réžia: Peter Konwitschny
Scéna: Johannes Leiacker
Kostýmy: Johannes Leiacker

Veristické dvojičky v Amsterdame

Mesto kanálov, tulipánov, bicyklov, liberálne dýchajúca metropola šestnásťmiliónového Holandska. Amsterdam. Mesto opery? Pravdupovediac, hoci táto kombinácia trochu kríva, najmä v širšom európskom kontexte, kus pravdy v nej je. Tamojšia De Nederlandse Opera má v krajine výsadné postavenie. Je totiž jediným pevným a celú sezónu fungujúcim súborom Holandska. Spoločnosti v Maastrichte, či putovné divadlo z Enschede takými nie sú. Sídli v apartnej, iba pred dvoma desaťročiami otvorenej budove Hudobného divadla (Het Musiktheater), ktorého divácka kapacita presahuje 1 600 kresiel. Na 736 tisícový Amsterdam slušné číslo, no v turisticky atraktívnej metropole sa poľahky zaplní hoci aj posledná repríza v bloku uvádzaného titulu.

Veristické dvojičky, Mascagniho *Sedliacka česť* a Leoncavallovi *Komedianti*, ktoré som koncom marca v Amsterdame navštívil, boli v poradí deviatou inscenáciou sezóny 2005/2006. Tú otvorila kompletná Wagnerova tetralógia *Prsteň Nibelungov*, po nej nasledoval malý händelovský blok (*Tamerlano*, *Alcina*) a Janáček s Henzem reprezentovali 20. storočie. Dvojtitul *Sedliacka česť-Komedianti* strieda Straussova *Elektra*, po nej Verdiho *Simon Boccanegra*, Šostakovičova *Lady Macbeth z Mcenského okrsku* (s naším Ľudovítom Ludhom ako Zinovijom) a bodku položí Rossiniho *Barbier zo Sevilly*. Aj avízo na budúcu sezónu zrkadlí tendenciu ponúknuť široké repertoárové spektrum od Händela až po súčasnosť. Pocta Mozartovi je pripravená na zimné mesiace a naplnia ju tri opery na Da Ponteho texty.

Sedliacku česť a *Komediantov* hudobne pripravil taliansky dirigent Carlo Rizzi, navštívenú reprízu však viedol Holanďan **Aldert Vermuelen**. Aj keď z neho nevyžarovala mimoriadna inšpiračná energia a jeho výkon hodno označil skôr ako „kapelnícky“, bolo tu cítiť koncepčný rukopis pôvodného dirigenta. V základných líniách boli oba tituly načrtnuté štýlovo, hoci ostrejšie kontrasty či agogické prekvapenia sa nekonali. **Holandský filharmonický orchester** (orchestre sa v amsterdamskom divadle striedajú) a zbor opery sa predstavili ako kvalitné kolektívne telesá. Pod vizuálnu stránku sa podpísal známy belgický režisér **Guy Joosten** a scénickým výtvarníkom bol Nemec **Johannes Leiacker**, ktorého poznáme z čerstvej podoby *Eugena Onegina* v Opere SND. Pôvodná premiéra tejto produkcie sa odohrala roku 2004 v Essene, takže v Amsterdame išlo o jej repliku. Nešlo ale o bezproblémový tvar. Na prvý pohľad určite zaujme do šírky ťahaná scéna reálneho námestia s typickými talianskymi arkádami, v pozadí mnohoposchodový obytný dom s vysvietenými balkónmi či stiahnutými okenicami. Kde sa však nachádzame? Na sicílskej dedine, alebo na kalabrijskom vidieku? To určite nie. Inscenátori teda posúvali, a to čas aj dejisko. Našli univerzálny priestor pre oba tituly (to sa stáva dosť často), dedinu zmenili na súčasne pôsobiace mesto a tomu prispôsobili aj kostýmy. Dominantná kulisa ostáva po celý večer rovnaká, len proscénium sa mení raz na záhradnú reštauráciu s tanečným parketom a inokedy na pódium pre komediantov. Ak sa režisér pokúšal o realistický výklad, tak si trochu „šliapal na nohy“. Alfio s bičom uprostred mesta pôsobil akosi cudzo, nehovoriac o závere *Sedliackej cti*. Súboj sokov sa odohráva pred očami všetkých, priamo na scéne (Turiddu sa vlastne sám prebodne dýkou, ktorú náhle vyrve Alfiovi z rúk), takže výkriky z pozadia pribiehajúcej ženy, oznamujúcej Turiddovu smrť, pôsobí komicky. Aj *Komedianti* sa odohrávali v podobnom modernizovanom strihu, a napriek tomu ostali nudní a rozvláčni.

Veristická opera potrebuje aj farebné, dramatické a výrazovo plnokrvné hlasy. Žiaľ, amsterdamská produkcia ich priniesla len poskromne. Najkvalitnejší výkon v *Sedliackej cti* podal **Zoran Todorovich**, ktorého síce skôr belcantový než veristický Turiddu zaujal vrúcnym timbrom, elegantnou frázou a istými výškami. Američanka **Carol Vanessová** je už hlasovo za zenitom, pravdou však zostáva aj to, že nikdy nepresiahla mladodramatický sopránový odbor. Jej Santuzze chýbala dravosť, náruživý výraz, sýta hlboká poloha, skrátka takmer všetky potrebné znaky tejto roly. Pekne sfarbeným mezzosopránom zaspievala part Loly **Tania Krossová a Lívia Budaiová** bola dôstojnou Luciou. Barytonista **Željko Lučič** vytvoril Alfia aj Tonia v *Komediantoch*. Je to výborný verdiovský spevák, ktorý uplatnil bohatosť materiálu, frázovanie a suverénnu vysokú polohu hlavne v prológu, hlasovo však dominoval v celých *Komediantoch*. Chýbal mu ale protihráč, pretože starnúci **Dennis O´Neill** ako Canio už nedokázal naplniť priestor ani veľkosťou, ani farebnosťou hlasu. Príliš lyrické bolo aj obsadenie Neddy **Anou Mariou Martinezovou**, hoci jej soprán je okrúhly a v polohách vyrovnaný. Solídnym Silviom bol **Kyle Pfortmiller** a nevýrazným Beppom **Riccardo Botta**.

Pavel Unger ■

Ž. LUČIČ (TONIO), A. M. MARTINEZOVÁ (NEDDA), ROCCARDO BOTTA (BEPPO), DENNIS O´NEILL (CANIO)./Foto M. Borggreve

Pietro Mascagni: *Sedliacka česť*
Ruggiero Leoncavallo: *Komedianti*
Dirigent: Aldert Vermuelen
Réžia: Guy Joosten
Het Musiktheater Amsterdam 28. marca

„Európske“ Pražské premiéry

„... stará a nová jména“. Tento podtitul niesla prvá prehliadka vybranej súčasnej českej hudby v roku 2004, ktorú realizovala **Česká filharmónia** na čele s generálnym riaditeľom **Václavom Riedelbauchom**. Faktom je, že s premiérami českých orchestrálnych diel sa stretávame pomerne málo, Česká filharmónia sa preto v danej sezóne rozhodla prispieť k zmene a náprave tejto situácie.

Základnou podmienkou pre zaradenie skladby do programu bolo, aby vznikla v poslednom desaťročí a jej uvedenie muselo byť v pražskej premiére, pričom jej štýlové zameranie mohlo byť rôznorodé. Na prvom ročníku boli uvedené diela vyše dvadsiatich skladateľov, nielen poslucháčom dobre známych, ale aj tých, ktorých verejnosť ešte len bude môcť spoznávať. V roku 2005 sa organizátori rozhodli pokračovať Pražskými premiérami s podtitulom *„... posledních 10 let“*. V toku šiestich koncertov s impozantným počtom aktérov sa tu opäť predstavila takmer tridsiatka nových českých diel. Možno povedať, že táto prehliadka vybranej súčasnej hudby sa zároveň stala ukážkou českých orchestrov, zborov, komorných a špecializovaných zoskupení a tiež sólistov.

Tento rok sa **18.** až **24. marca** Pražské premiéry, podrobené určitým zmenám, uskutočnili už tretíkrát. Ako už napovedá aj podtitul *„...evropské křižovatky“*, priestor dostali nielen domáci, ale aj zahraniční skladatelia, konkrétne z Belgicka, Luxemburska, Nemecka, Holandska a Rakúska. Novinkou tiež bolo časové vymedzenie vzniku predvádzaných skladieb, stanovené na roky 2000 – 2005. Zmenila sa štruktúra a rozsah programu, ktorý sa oproti minulosti takmer zdvojnásobil. Skladal sa z dvoch častí, a to z pásma siedmich orchestrálnych večerov, prebiehajúcich v Dvořákovej sieni a popoludňajších piatich komorných koncertov s názvom *„Hudba na výstavě“*, ktoré odzneli v Galérii Rudolfinum. Poslucháči si mali možnosť vypočuť 52 diel, pričom prevažovali skladby domácich autorov, aby sa neupustilo od pôvodného zámeru organizátorov. Sprievodným podujatím bola výstava **Václava Jiráska** *Industria*, ktorej hlavnou témou sa stali „zomierajúce“ továrne.

Vráťme sa však k hudbe. Hlavnými udalosťami boli večerné orchestrálne koncerty, nemenej zaujímavých noviniek však ponúkla aj komorná scéna počas piatich popoludní. Za všetkých spomeniem aspoň **Olgu Ježkovú**, ktorá sa objavila na programe Pražských premiér už druhýkrát, rovnako ako **Martin Marek**, **Otmara Máchu**, holandského skladateľa **Louisa Andriessena** a mnohých ďalších. Predstavili sa nám telesá ako **MoEns**, **Octopus Pragensis**, **České filharmonické kvarteto**, **Resonance** a **Ensemble Martinů**.

Otvárací koncert zverili do rúk **Filharmónie Brno** a **Českého filharmonického zboru Brno** (zbormajster **Petr Fiala**), pod taktovkou nadaného mladého dirigenta **Jakuba Hrůšu**. Prvú skladbu uvedenú v svetovej premiére, *„...vynášíš mě vzhůru...“*, skomponoval **Tomáš Pálka**, najmladší zástupca českých súčasných autorov. Nasledoval *Tallahatchie Concerto* pre saxofón a orchester od hviezdy dnešnej holandskej scény **Jacoba ter Veldhuisa**, v podaní **Arno Bornkampa**, ktorému bola skladba aj venovaná. Odzneli tiež skladby **Boudewijna Coxa** (Belgicko), **Manfreda Trojahna** (Nemecko) a **Camille Kergera** (Luxembursko).

Koncentrovaný výkon podala poslucháčom **Pražská komorná filharmónia** pod vedením **Michela Swierczewskeho**, veľkého nadšenca hudby 20. storočia. V programe ponúkla precízne naštudovanie skladieb **Johannesa Maria Stauda** (Rakúsko), či **Ondřeja Kukala** (Česká republika), v ktorého diele spieval sólo barytonista **Roman Janál**, od **Rozalie Hirsovej** (Holandsko) V svetovej premiére odznela skladba *Platonic ID* for chamber orchestra, resp. jej výrazne upravená verzia práve pre toto orchestrálne zoskupenie. Druhý večer uzavrel **Luc Brewaeys** (Belgicko).

Udalosťou nielen nasledujúceho večera, ale aj celých Pražských premiér 2006 sa stala interpretácia skladby jedného z najvýznamnejších súčasných skladateľov **Jindřicha Felda** *Sinfonietta „Pour les temps d´harmonie“* (Sinfonietta „Pro časy harmonie“). Skladba bola napísaná pre francúzsky rozhlas v roku 2001 a pôvodne sa jej prvé uvedenie malo konať v Paríži. Toho sa autor zatiaľ nedočkal, takže dielo zaznelo v pražskom Rudolfine v svetovej premiére v podaní **Symfonického orchestra Českého rozhlasu** s dirigentom **Ronaldom Zollmanom**.

Nasledujúce dva koncerty sa niesli v znamení mimopražských telies. Najskôr nás sprevádzala **Komorná filharmónia Pardubice** s dirigentom **Leošom Svárovským**. Skladby od **Heinera Goebbelsa** (Nemecko), **Stefana Heucka** (Nemecko), **Otomara Kvěcha** (Česká republika) a **Hennesa Raffasedera** (Rakúsko) uviedla **Plzenská filharmónia** pod taktovkou **Jiřího Maláta** spolu s mezzosopranistkou **Editou Adlerovou** a **Gabrielou Plachou**, hráčkou na anglický roh.

Predposledný večer si poslucháči mohli vypočuť sólové výkony v sprievode **Pražského komorného orchestra** pod vedením dirigenta **Jaroslava Kyzlinka**. Na úvod zaznela skladba **Georgesa Lentza** z Luxemburska. V *Lyrickej symfónii* **Petra Pokorného** sa predstavili sopranistka **Gabriela Eibenova**, tenorista **Václav Lemberk** a violončelista **Jiří Bárta**. Na interpretácii *Concerto voor piano en strijkorkest* belgického skladateľa **Raoula De Smeta** sa podieľal klavirista **Daniel Wiesner**, ktorého môžeme považovať za akúsi stálicu na Pražských premiérach, keďže sa aktívne zúčastňoval aj predchádzajúcich ročníkov. Opäť preukázal jemu vlastnú precíznosť aj technickú istotu a presvedčil publikum o svojej vysokej hráčskej profesionalite. Rázny nástup sólistu a zároveň autora skladby *Secret Notes* **Marijna Simonsa** bol adekvátny jeho mladému veku a rovnaká bola aj jeho hra, plná energie a muzikantského nadšenia. Svojím

ČESKÁ FILHARMÓNIA POD TAKTOVKOU Z. MÁCALA A TRUBKÁR R. FRIEDRICH./Foto archív

prístupom a výkonom nadchol obecenstvo, ktoré si vyžiadalo prídavok, ani v ňom však Simons nevybočil „z koľají“ súčasnej hudby.

Záverečný koncert nemohol patriť nikomu inému ako orchestru **Českej filharmónie** pod taktovkou šéfdirigenta **Zdenka Mácala**. Ako prvú skladbu posledného večera zaradili *Astralis* od nemeckého skladateľa **Christiana Josta**. Po nej nasledoval koncert pre trúbku a orchester *Eiréné*, skladba zameraná trochu na efekt s jazzovými pasážami, od **Herberta Williho** v podaní jedného z najvyhľadávanejších trubkárov súčasnosti **Reinholda Friedricha**. Predposledná skladba bola z dielne holandského skladateľa **Willema Jethsa**.

Svetová premiéra mladého českého skladateľa otvárala prehliadku súčasnej hudby a, snáď aj zámerne, ju svetová premiéra skladateľa staršej českej generácie uzatvorila. *Cyklorama*, s mottom „Jak z Božího dopuštění na kamínky dlouho, zvláštně pršelo“, dielo **Iva Bláhu**. Dianie skladby zodpovedalo názvu aj mottu. Autor použil množstvo zvukomalebných prvkov, či rôzne ľudské zvuky... Zvlášť úsmevný a zaujímavý bol pohľad na orchester, v ktorom si „na rozkaz“ každý hráč z chuti klopká nohou do rytmu. *Cyklorama* v podaní **Českej filharmónie** bola dôstojným koncom ďalšieho veľmi vydareného projektu.

Jana Jašková ■

Z viedenského Konzerthausu

Koncert k 80. narodeninám

Nebýva samozrejmosťou, aby mal súčasný skladateľ na niektorom zo svetových koncertných pódií vlastný koncertný cyklus, a to ani v Rakúsku. Viedenský Konzerthaus však otvoril v tejto koncertnej sezóne nový cyklus, venovaný tvorbe skladateľa **Friedricha Cerhu**, dlhoročného dirigenta tohto koncertného domu.

Friedrich Cerha patrí k najvýznamnejším predstaviteľom súčasnej rakúskej hudby a je spoluzakladateľom súboru **die reihe**. Preslávil sa najmä ako autor tretieho dejstva Bergovej opery *Lulu* ako aj vlastných hudobno-divadelných diel.

V deň koncertu Cerhovho cyklu **17. februára** oslavoval skladateľ aj svoje 80. narodeniny. Na pódiu s ním vystúpil jeho súbor die reihe spolu s dlhoročným kolegom a súputnikom – skladateľom **HK Gruberom** v úlohe šansoniéra. Mozartova sála Konzerthausu sa pri tejto príležitosti zaplnila takmer do posledného miesta, nechýbali predstavitelia rakúskej kultúrnej politiky a koncert sa naživo vysielal aj na stanici Ö1.

Prvú časť programu tvoril výber z piesňového cyklu *Eine Art Chansons* pre šansoniéra, klavír, bicie a kontrabas na texty Ernsta Jandla a ďalších predstaviteľov avantgardnej generácie, označovanej ako Wiener Gruppe. HK Gruber vytvoril na pódiu spolu s dvoma členmi súboru príjemnú atmosféru narodeninovej oslavy, na ktorej hrá priateľ pre priateľa. Cerhovo zhudobnenie dadaistických textov, založených na jazykovom experimente so spisovnou nemčinou, na využití dialektu a iných prostriedkov, je jedinečné. HK Gruber dokázal dokonale stvárniť atmosféru jednotlivých šansónov, vystihujúc všetky roviny do extrémov vynesených emócií. So svojím neopakovateľným viedenským dialektom a šarmom pôsobil jednoznačne ako ideálny interpret tohto diela.

Rovnako ako aj v druhej časti programu, v ktorej odznela Cerhova kompozícia *I. Keintate* pre šansoniéra a nástroje. Textovú predlohu tvorili básne a viedenské vtipné úslovia od Ernsta Kleina zo zbierok *Wiener Grottenbahn* a *Wiener Panoptikum*. Inštrumentálny sprievod k prednesu HK Grubera tvoril súbor die reihe v kompletnom zložení pod taktovkou jubilanta Friedricha Cerhu. Tu sa inšpiračným zdrojom Cerhu stala viedenská ľudová hudba, ktorú už v detstve nadšene interpretoval, no neskôr sa pre zanietenie vážnou hudbou dostala na pokraj jeho záujmu. O tom svedčia ostatné koncerty cyklu, priebežne predstavujúce všetky oblasti jeho tvorby.

Friedrich Cerha si tak pri príležitosti svojich narodenín takýmto nenásilným spôsobom dovolil pobaviť seba aj publikum. Že sa mu to podarilo, dokazovali výbuchy smiechu, sprevádzajúce celý koncert a nekončiace standing ovations.

HÉLÈNE GRIMAUDOVÁ/Foto archív

Hélène Grimaudová – Wiener Symphoniker

Vystúpenie známej francúzskej klaviristky *Hélène Grimaudovej* (**16. marca**) patrilo medzi highlights koncerty tejto sezóny Konzerthausu. Umelkyňa, vyvolávajúca záujem médií nielen výnimočnou interpretačnou úrovňou, ale aj pozoruhodnou záľubou vo vlkoch, sa viedenskému publiku predstavila Schumannovým *Klavírnym koncertom a mol op. 54*. Grimaudová predviedla v sprievode orchestra **Viedenských symfonikov** pod taktovkou **Davida Zinmana**, s ktorými si podľa svojho vyjadrenia porozumela už hneď na prvej skúške, pestrú farebnú škálu výrazových prvkov a emócií. Nádherný a vysoko kultivovaný zvuk, ktorý vyludzovala na klavíri dotykom svojich prstov, naplnil koncertnú sálu a poslucháčovi umožnil objaviť nové dimenzie Schumannovej hudby. O svojom prístupe k hudbe umelkyňa hovorí, že ju privádza do sfér podvedomia a iracionálna, čo si počas koncertu bolo možné aj všimnúť. Nešlo však o pózu, vypočítanú na efekt. Jej interpretácia pôsobila neskutočne pravdivo, a práve to bolo na nej strhujúce. Nekončiaci potlesk, ktorým ju publikum viedenského Konzerthausu v tento večer obdarilo, bolo dôkazom, že Hélène Grimaudová je aj napriek svojmu subtílnemu vzhľadu zrelou umelkyňou a zároveň silnou osobnosťou. Na svetových koncertných pódiách vystupuje už od trinástich rokov a postupne sa etablovala ako ich stálica. O jej extravagantnom spôsobe života, či záľube vo vlkoch, pre ktorých založila aj vlastnú rezerváciu v New Yorku a sú jej inšpiráciou, sa možno dočítať v najrôznejších zdrojoch. Umelkyňa sa podivuhodnou vášňou netají, ani tým, že občas študuje partitúry, ležiac vo vlčej nore. Bez ohľadu na to si Hélène Grimaudová zaslúži pozornosť a uznanie ako pozoruhodná klaviristka, špecialistka na romantickú klavírnu literatúru.

Na programe druhej časti koncertu bola Mahlerova *1. symfónia D dur*. Hoci je orchester Viedenských symfonikov často v tieni Viedenských filharmonikov, ich interpretácii Mahlera sa nedalo vyčítať nič. Mahlera majú Symfonici skutočne v krvi. Jednotlivé sóla hráčov boli technicky aj výrazovo presvedčivé, nevynímajúc dychové sekcie. Pravdaže, pri nich nemožno hovoriť o typickom „viedenskom zvuku“, charakteristickom práve pre Filharmonikov. Napriek tomu, ak by sme to mali zhodnotiť, program so Schumannovským koncertom a predovšetkým Mahlerovou symfóniou, by znamenal jednoznačne bod pre Symfonikov.

Magdaléna Čierna ■

Malý Princ

Svetová premiéra scénického uvedenia romantickej opery

„Dobre vidíme len srdcom" – citát, ktorý sa stal klasikou rovnako ako dielo, z ktorého pochádza. *Malý Princ* od Antoina de Saint-Exupéryho z roku 1943 patrí k najčítanejším knihám vôbec, bol preložený do vyše 50 jazykov a medzičasom už dávno objavený pre film a divadlo. Rovnomenná opera vznikla len pred niekoľkými rokmi, pretože sa dediči autora nevedeli zhodnúť v otázke, kto je tým správnym skladateľom.

Sotva možno uniknúť čaru príbehu o cestovaní Malého Princa po susedných planétach, ktorý vzbudzuje veľký ohlas nielen u detského čitateľa, ale aj v duši dospelých pre svoj láskyplný a filozofický pohľad na život. Ten, koho Malý Princ na svojej ceste sprevádzal, môže na ľudí hľadieť inými očami, a kto raz trpel spolu s Ružou, vie, čo môže jedinečnosť znamenať. Životné lži dospelých, ktorí svoje detstvo odložili ako starý kabát, spracováva Malý Princ vo svojich úvahách s poetickou múdrosťou, čerpanou z čistej naivity.

Príbeh vášnivo obhajuje zmysel pre ľudskosť a priateľstvo. Malý Princ sa v rozhovore s pilotom, ktorý sa zrútil v Sahare, dozvedá, ako to na svete chodí: Saint-Exupéry nevie vysloviť mnoho pozitívneho o svete dospelých a Malý Princ pochopí, že osamotenosť jednotlivca možno prekonať len láskou a skutočnými citmi. Poetický dialóg osciluje medzi rezignáciou a nádejou. Nastoľuje najdôležitejšie otázky bytia a zložité veci vysvetľuje tak, aby im rozumeli aj deti – možno ich však deti pochopia skôr než dospelí...

Kým bol tento Malý Princ, chlapec s vlasmi plavými sťa „obilné klasy", ktorý ako sotvakto iný dobyl scénu svetovej literatúry? Bol len zjavením svojho tvorcu – spisovateľa? Bol jeho snom, žalospevom, či dokonca jeho životnou múdrosťou, vlastným portrétom?

Šesťdesiat rokov od svojho zrodu a po nespočetnom množstve prekladov príbehu o dobromyseľnom hrdinovi z planéty s tromi sopkami a jednou ružou sa zdvihla opona aj pre rovnomennú operu.

Záujem o námet, ktorý sa jednoduchosťou a zároveň hĺbkou svojej výpovede ponúka na zhudobnenie, v minulosti prejavil už veľký počet skladateľov. Mladý Rakušan, rodák z Mníchova **Nikolaus Schapfl** bol jedným z počtu nie menej ako 75 skladateľov, ktorí sa v priebehu desaťročí uchádzali o právo na hudobné spracovanie príbehu. Práve jemu sa podarilo presvedčiť dedičov autora. V auguste roku 1998 *Société Saint-Exupéry, Paris* po prvýkrát udelila povolenie na zhudobnenie, a to na základe ukážok a skúšobného koncertu so speváki a klavírom (28. augusta 1998, Salzburg) v prítomnosti majiteľa práv, zástupcov vydavateľstva *Editions Gallimard Paris*, ako aj Saint-Exupéryho bratranca. (*„Vaša hudba nám učarila. Antoine by bol spokojný..."* – úryvok z listu bratranca, André de Fonscolombea.)

Opera sa dočkala mimoriadne úspešného koncertného uvedenia roku 2003 v Salzburgu. Hudba Nikolausa Schapfla sa svojou prostou a emocionálnou melodikou od počiatku páčila odbornému i laickému obecenstvu a podobný úspech zopakovala aj v Badenskom štátnom divadle (**Badisches Staatstheater Karlsruhe**), kde **25. marca** publikum s nadšením oslavovalo skladateľa po svetovej premiére scénického – a teda už kompletného uvedenia opery *Der Kleine Prinz – Malý Princ*.

Dvojdejstvové dielo znie ako vydarená, prístupná a zrozumiteľná zmes, ovplyvnená filmovou hudbou, barokovou operou, muzikálom či bluesovou hudbou, tonálnou harmóniou 19. storočia i súčasnejším hudobným jazykom – elementov, zodpovedajúcich rozprávkovému tónu námetu. Sám Schapfl ju označil ako „tonálnu zvukovú reč so súvzťažnosťou k Bernsteinovi, Stravinskému a Arvo Pärtovi". Skladateľ, komponujúci na platforme rozličných štýlov a žánrov, sa k opere *Malý Princ* vyznal: *„Komponoval som presne to, čo som komponovať chcel, hudbu, ktorá mi bola osobne dôležitá, ktorá ma osobne presvedčila – ktorá mi prináša radosť, ktorá mnou dokáže pohnúť. Potom je možné pohnúť aj iných, dotknúť sa ich srdc."* Nesporne sa mu to podarilo nádhernou paletou melódií, zvukových farieb a empatickým prevodom duševných pohnutí Malého Princa do hudobného jazyka ako protikladu k bláznovstvám sveta dospelých. Libreto napísal sám Schapfl, pričom na želanie dedičov takmer doslova prevzal dialógy autora predlohy.

Hoci opera *Der Kleine Prinz* nesie typické znaky „veľkej opery", popri širokých líniách so skvelou a bohatou inštrumentáciou Schapfl neraz prekvapí intímnymi, často takmer komorno-hudobnými, zdržanlivými pohľadmi dovnútra. Orchester dokresľuje množstvo drobných detailov, ako napríklad pobúrený pohľad Malého Princa na ovečku, ktorú nakreslil Pilot, či kmitavé, mihotavé delírium Pijana. V tejto pestrofarebnej hudbe je prítomné všetko, čo vo svojom príbehu naznačil spisovateľ.

Vďaka zreteľnosti, dynamickosti a dôslednosti dirigenta **Ulricha Wagnera**, ale aj bezchybnému naštudovaniu zbormajstra **Carla Roberta Helga** ponúkli orchester a zbor Badenského štátneho divadla pregnantný zvukový obraz. Od sólistov vyžaduje partitúra neľahkú prácu; mohla však veľkoryso profitovať z pozoruhodnej hlasovej ponuky operného ansámblu v Karlsruhe. Predstaviteľ titulnej postavy, vynikajúci sopranista **Robert Crowe**, sa s bravúrou a grandióznym leskom brilantne zhostil náročnej úlohy. Part vo vyššej sopránovej polohe kladie príliš vysoké nároky na chlapčenský soprán a v prípade dospelej sopranistky – ženy by bolo potrebné veľmi veľa abstrahovať;

R. CROWE (MALÝ PRINC) A J. PICKERING (LÍŠKA)./Foto archív

mužský soprán prináša téme nové rozšírené možnosti a obzory. Pilot – **Bernhard Berchtold** (nositeľ Ceny kritiky Stredoeurópskeho festivalu koncertného umenia 2002 v Žiline), po celý čas prítomný na javisku, sa presadil hĺbkou svojej empatie, ako aj mimoriadne peknými farebnými odtieňmi a jemnými dynamickými nuansami svojho tenoru. **Sabrina Kögelová** predviedla svojím bohatým mezzosopránom pôvabnú dvojitú štúdiu dvoch celkom odlišných postáv – rozmaznanej Ruže a neskôr Hada, ktorý láskyplne podaným smrteľným uštipnutím posiela titulného hrdinu späť na jeho hviezdu. Líška – tenorista **John Pickering** síce čiastočne tlačil do forte vo výškach, celkovo však veľmi zaujal prispôsobivosťou svojho vokálneho prejavu. Prostredníctvom otáčavého javiska sa vo svojich krátkych skurilných sólových vstupoch bezchybne a presvedčivo predstavili kozmickí susedia Malého Princa: **Andreas Heideker** (Lampár), **Peter Lobert** (Kráľ), **Luiz Molz** (Pijan), **Mika Kares** (Zemepisec), **Klemens Sander** (Márnivec), **Tero Hannula** (Biznismen). Dámy operného zboru doslova „vyrástli" z podlahy uprostred scény ako ruže v záhone (po tom, čo ich Pilot vzorne popolieval), čo obecenstvo ocenilo ako osvieženie filozofickej zádumčivosti, smútku a beznádeje, ktoré sú leitmotívom celého diela. Citeľným osviežením bolo aj použitie zvukomalebných efektov, ako napr. hrkanie, štrkot bicích nástrojov, ohlasujúcich nástup Hada na scénu, alebo vtipné saxofónové bluesové sólo, ktoré priamo na scéne sprevádzalo výstup Pijana.

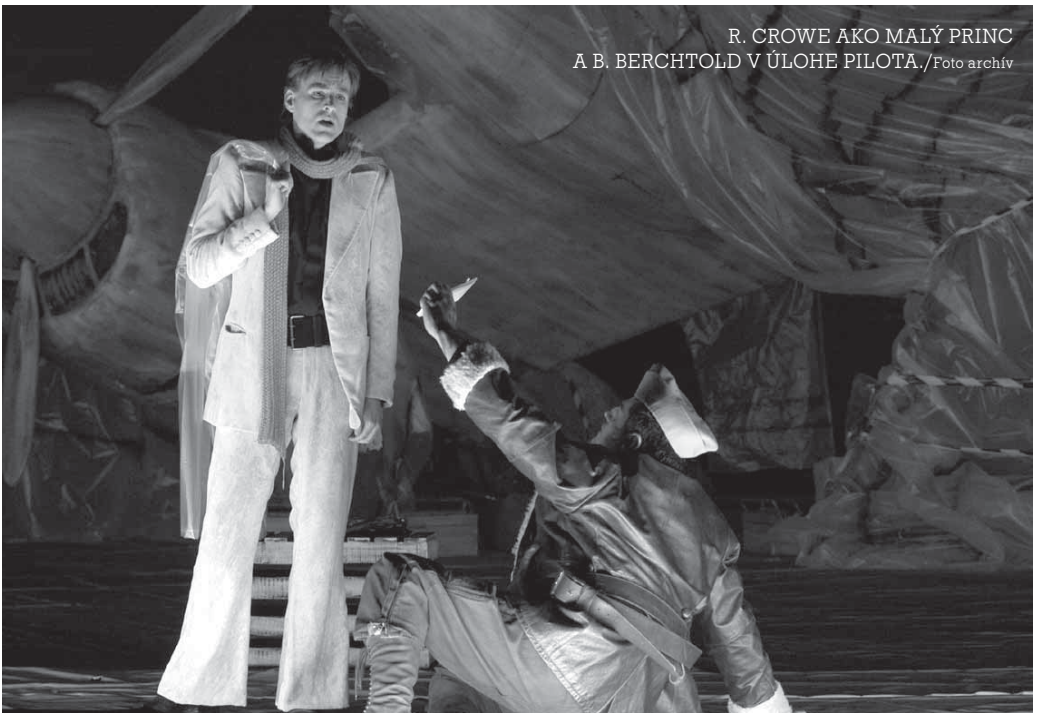

R. CROWE AKO MALÝ PRINC A B. BERCHTOLD V ÚLOHE PILOTA./Foto archív

Saint-Exupéry nastavil prostredníctvom cesty Malého Princa, jeho fantázie, ale predovšetkým životných lží dospelých svojim čitateľom zrkadlo, rovnako im však ponúkol filozofického poradcu.

Režisér **Peer Boysen**, zodpovedný za scénu aj výpravu, prevzal túto niť, a inscenáciou, verne korešpondujúcou s literárnou predlohou, zdôraznil kritiku spoločnosti. Osamelosť ľudí na jednotlivých planétach (zastupujúcich obyvateľov Zeme) je zreteľná, ako aj ich izolácia, egocentrizmus a schopnosť zo šťastia urobiť nešťastie. Boysen vytvoril na scéne obrazy, ktoré by mohli približne zodpovedať fantázii čitateľov. Inscenáciu plnú fantázie viedol dynamicky, s použitím žiarivých pestrých farieb (kostýmy), či miestami prekvapujúceho kúzla s kulisami na variabilne osvetlenom otáčavom javisku, v strede ktorého dominovalo stroskotané lietadlo.

S návrhom obsadiť rolu Malého Princa mužom – sopranistom prišiel práve režisér a scenárista Peer Boysen. *„Malý Princ je malý – to však nemusí znamenať, že je dieťa! Realita nemá na javisku čo hľadať."* (sopranista Robert Crowe svojou útlou postavou aj z tohto dôvodu vynikajúco spĺňal charakter roly). *„Malý Princ je voči Pilotovi diametrálne a komplementárne najvzdialenejšou postavou, a predsa mu je až zarážajúco nesmierne blízka, ako človek sebe samému."* Týmito slovami Boysen vniká do psychologickej hĺbky celého námetu, ktorá by pripustila aj záver odohrávajúci sa vo vnútri – v duši Pilota, či ako jeho sen. Človek si je sám sebe najbližší, a predsa sa vlastné „Ja" občas s mohutným odporom postaví proti nemu samému. Túto emocionálnu rovinu jedinečne a nenapodobiteľne zachytáva svojím hudobným jazykom Nikolaus Schapfl. Peer Boysen mieni: *„Hudbu možno ťažko popísať. Ohromná, mocná, silná, brutálna, nežná, cudzia, vzdialená, krehká, to všetko sú istotne vlastnosti tejto hudby."*

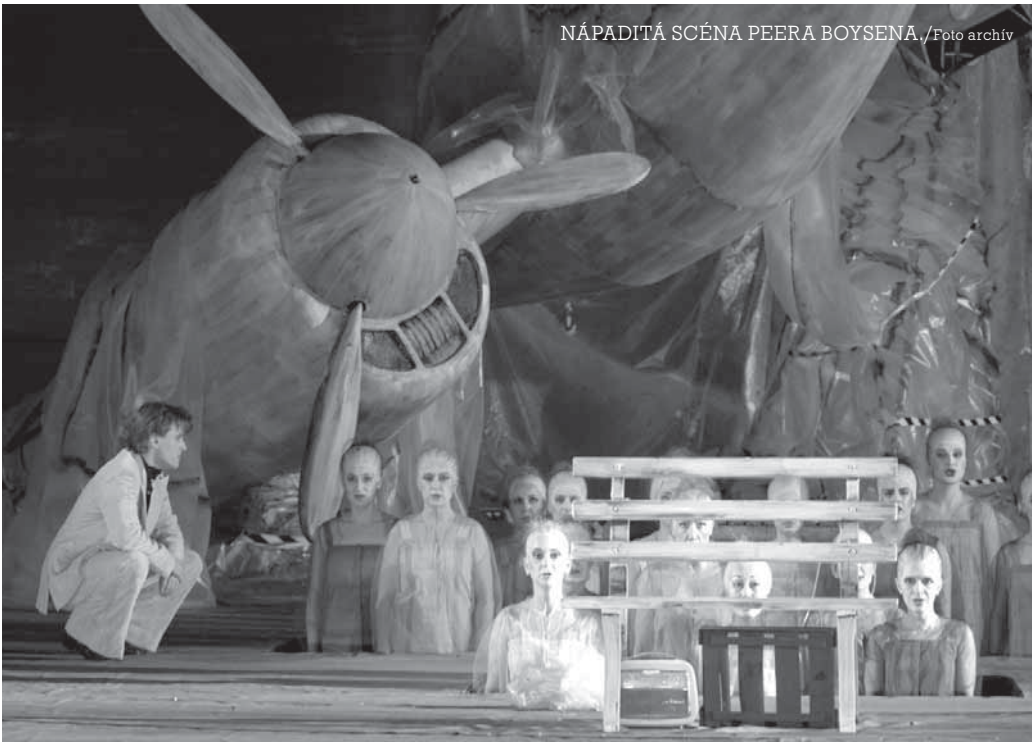

NÁPADITÁ SCÉNA PEERA BOYSENA./Foto archív

„Je mi ľahostajné, či prídem vo vojne o život. Čo zostane z toho, čo som mal rád? Nehovorím teraz len o ľuďoch, ale aj o zvykoch, tradíciách, nenahraditeľných akcentoch, o istom duchovnom svetle... Veci, ktoré sa zachovajú, sú mi ľahostajné. Čo je podstatné, je určité usporiadanie vecí. Kultúra je neviditeľnou hodnotou, keďže sa netýka vecí, ale neviditeľných pút, ktoré spájajú veci navzájom: je to práve tak, a nijako ináč. Budú nám rozdané dokonalé hudobné nástroje vo veľkých sériách, kde však ostane hudobník? Keby som mal vo vojne zahynúť, nestarám sa o to... Ale keď sa vrátim živý z tejto ‚nevyhnutnej a nevďačnej práce', bude predo mnou stáť jediný problém: Čo možno, a čo treba ľuďom povedať?"

(Antoine de Saint-Exupéry)

Astrid Rajterová ■

Kapitoly z histórie klavírneho umenia a pedagogiky na Slovensku

6. časť

Michal Karin (1908 – 1988)

František Pergler

„...Kto ovláda Liszta, má techniku, kto ovláda Chopina, vie hrať na klavíri." Tieto tak trochu tajuplné slová, za ktorými sa však skrýva bohatá interpretačná skúsenosť, pedagogická rozvaha, no najmä dôkladné poznanie vnútorných zákonitostí klavírnej hry, tvoria súčasť umeleckého odkazu významného slovenského interpreta 20. storočia, klaviristu „par excelence", Michala Karina.

Hudobné štúdium

Narodil sa 30. marca 1908 v Bratislave. Jeho otec pracoval ako robotník v továrni, bol však aj oduševneným hudobníkom – amatérsky sa venoval hre na husliach a na viole. K hudbe viedol od malička i svojho syna Michala. Vzhľadom na jeho zjavný hudobný talent, no ťažkú finančnú situáciu rodiny, učila ho od šiestich rokov bezplatne v súkromí učiteľka Štefánia Bratkovičová. V rokoch 1918 až 1922 navštevoval Mestskú hudobnú školu, kde bol žiakom Jozefa Groera (absolventa viedenského konzervatória u Theodora Leschetitzkého). V roku 1923 odišiel do Viedne, kde s podporou jedného bratislavského mecenáša mal možnosť jeden rok študovať na Wiener Musikakademie pod vedením prof. Bassa (*2,*3, podľa iného prameňa u prof. Altmanna – *4).

Po roku sa vrátil do Bratislavy, kde sa ujal jeho ďalšieho profesionálneho vzdelávania Frico Kafenda, na Hudobnej a dramatickej akadémii. Klavírne štúdium si rozšíril o kompozíciu u F. Kafendu a A. Moyzesa, dirigovanie u J. Vincourka. Po skončení v roku 1928 (absolvoval s Čajkovského *Klavírnym koncertom b mol*) po druhykrát prišiel do Viedne obohatiť si svoje interpretačné kvality – tentokrát sa dostal na majstrovskú školu (resp. "Konzertklass" – *6) konzervatória k prof. Roderichovi Bassovi, u ktorého sa učil do roku 1930.

Klavirista a dirigent

V tom istom roku úspešne obstál na konkurze na post klaviristu do Radiojournalu v Československom rozhlase v Ostrave. Pôsobil tu do roku 1934, pričom zároveň učil na ostravskej Mestskej hudobnej škole. Jeden rok potom pracoval ako korepetítor v SND v Bratislave. V rokoch 1935 – 1938 pôsobil v Brnenskom rozhlase, no napokon zakotvil opäť v Bratislave – tentokrát v rozhlase ako klavirista a dirigent rozhlasového symfonického orchestra. V období prvého Slovenského štátu až do skončenia druhej svetovej vojny dirigoval tradičné poludňajšie koncerty novozriadeného Slovenského rozhlasu (uskutočnil okolo 500 koncertov s dramaturgicky rozmanitým programom od pochodov po symfónie...).

V roku 1950 bol menovaný za koncertného majstra bratislavského rozhlasu, o tri roky neskôr za sólistu Slovenskej filharmónie. V priebehu svojho umelecky aktívneho života sa stal spoluzakladateľom Sekcie koncertných umelcov pri Zväze slovenských skladateľov, bol funkcionárom na pôde Slovenského hudobného fondu, pracoval v Koncertnej a divadelnej kancelárii (vtedy štátnej umeleckej agentúre – predchodcu Slovkoncertu).

Koncertná činnosť

Mimoriadne bohatá a významná je jeho koncertná činnosť – sólistická, v komorných zostavách a v častom účinkovaní s domácimi a zahraničnými orchestrami. Absolvoval celý rad vystúpení v mnohých európskych aj ázijských krajinách. V dejinách slovenského interpretačného umenia bude na čestnom mieste zaznamenaná jeho spolupráca s významnými umelcami svetového mena ako napr. so slávnym českým huslistom Vášom Přihodom (absolvovali spolu okolo 170 koncertov po celej Európe), s maďarským huslistom Edom Zathureczkym, či známym poľským klaviristom Ignácom Friedmannom a i. Spolu s huslistom Tiborom Gašparekom a čelistom Albínom Berkym založil špičkové klavírne Trio Slovenskej filharmónie. V klavírnych koncertoch účinkoval pod vedením svetoznámych dirigentov – Karl Böhm, Lovro von Matačič, Hans Swarovsky, János Ferencsik, Hans Weibach a i. Vystupoval aj sám ako dirigent (o.i. s orchestrom Wiener Symphoniker). (*5)

M. KARIN A E. ZATHURECKÝ/
Foto archív

Zo zaujímavých interpretačných počinov hodno spomenúť „československé" premiéry Prokofievovho Klavírneho koncertu C dur ako aj Hindemithovo *Klavírneho koncertu*. Zaradil sa tiež medzi popredných protagonistov slovenskej staršej a súčasnej klavírnej tvorby. V tejto súvislosti je známy úctyhodný počet – viac než 100 uvedení Cikkerovho *Concertina* u nás a v mnohých ďalších krajinách.

Jeho sólový repertoár bol značne rozsiahly, významné miesto v ňom mali diela viedenského klasicizmu, nemeckých a svetových romantikov ako aj hudba 20.storočia.

Ako interpret mal povesť „elektrizujúceho rytmika". (*5) Komplexne ho charakterizoval V. Čížik: *„Z Karinovej hry priam vyžaruje prirodzená muzikalita, spevnosť a vrúcnosť, bohatstvo tvorivej fantázie, zdravý temperament... Karinove technické možnosti sú veľké, spektrum jeho dynamiky je bohato odtieňované a očarováva poslucháča ušlachtilou jemnosťou a citlivými nuansami predovšetkým v pianissimách."* (*7) Podobné hodnotenie zaznieva aj v zahraničnej kritike: *„Michal Karin vládne technickými kvalitami, predovšetkým istotou a zreteľnosťou hry, čistotou a dynamikou zvuku. Jeho interpretácia je výrazná, odtieňovaná, so zmyslom pre rovnováhu..."* (La Flandre liberale, Gand 1.2.1958) (*6) Dôkazom jeho interpretačného umenia sú mnohé gramofónové nahrávky pre spoločnosti Supraphon, Polydor a Telefunken, u nás sú zachované početné rozhlasové nahrávky.

Popri rozsiahlej koncertnej činnosti sa takmer celý život venoval aj komponovaniu. Hoci sa nikdy nepovažoval za skladateľa, napísal vyše sto diel orchestrálnych, komorných a najmä klavírnych skladieb, siahajúcich od koncertnej etudy – 1930 po klavírny koncert – 1973. (*5)

Pedagogická činnosť

Je prirodzené, že umelec formátu Michala Karina zanechal za sebou aj pedagogickú stopu. Aj keď nie je taká výrazná, ako v prípade jeho pedagogického vzoru – Frica Kafendu, jeho dve krátke pôsobenia na VŠMU (1951-1955 , 1969-1974) dávajú možnosť poodkryť ďalší rozmer jeho osobnosti. Najskôr na VŠMU nastúpil ako pedagóg hry na klavíri, v sedemdesiatych rokoch sa vyučovaniu hlavného predmetu venoval len sporadicky. Podobne ako Štefan Németh-Šamorínsky aj

on pedagogicky inklinoval viac k oblasti komornej hry, kde si získal spomedzi viacerých študentov aj kolegov mimoriadny rešpekt a uznanie.

Z radu jeho študentov v hre na klavíri doviedol do absolutória Zdenku Zikovú-Müllerovú.

Karinovo pedagogické myslenie a názory azda najviac ovplyvnil Frico Kafenda – je to zrejmé najmä z jeho publikovaných spomienok (*1), v ktorých sa odráža veľká úcta k pedagogickej a k ľudskej osobnosti majstra. Z ďalších vplyvov to bol predovšetkým Roderich Bass, profesor viedenského konzervatória. Tieto dva inšpiračné prúdy spolu s bohatou skúsenosťou z koncertnej sólistickej a komornej praxe tvorili Karinov základný profesionálny kapitál. V oblasti klavírnej metodiky dospel k zjednodušenému vlastnému náhľadu, pričom rozlišoval dva hlavné prúdy: jeden, ktorý sa opiera o prstovú techniku a druhý, ktorý naopak "odbremeňuje" prsty, pričom do popredia sa dostáva funkcia ostatných častí ruky vrátane ramien (v prvom prípade vychádzal pravdepodobne zo zásad svojho viedenského pedagóga, druhý "smer" je bližší východiskám F. Kafendu). Kým prvý spôsob podľa Karina poskytuje klaviristovi väčšiu technickú istotu a uplatňuje sa pri interpretácii prevažne klasicistickej literatúry, druhý prispieva k obohateniu zvukovo-tónovej stránky hry, čo je dôležité pri interpretácii najmä romantických skladieb. (*4)

Pri vyučovaní Karin zameriaval pozornosť najmä na znenie a farbu tónu, vypracovanie fráz, plastickosť línií – najmä dôkladné zvukové odlíšenie kantilény od harmonického sprievodu. Mal špeciálny zmysel pre detailnú prácu, pričom vedel žiaka priamo na hodine aj dlhšie "potrápiť" – kým nedosiahol ideálne, hudobne zodpovedajúce zvukové stvárnenie tónovo-harmonického spojenia, frázy alebo vety. Vyžadoval, aby sa hudba dopredu "predpočula" (*8). Kládol veľký dôraz na rozvoj sluchovej predstavy znenia, ktorú spájal aj s predstavou živej rytmickej pulzácie interpretácie: *„Sluch, náš rytmický kontrolný orgán predstavuje muzikantskú rovnováhu, ktorá nesmie opustiť muzikanta v nijakej situácii. Nijaké zvukové omámenie, citová exaltácia, nijaký rušivý moment by nemal zatieniť hudobnú rovnováhu...“* (*9).

Snažil sa o vypestovanie kvalitnej prstovej techniky a súčasne pocitu voľnosti pri hre. Doporučoval napr. Dohnányiho technické cvičenia, pri ktorých upozorňoval na dôležitosť pocitu voľnej ruky.

Foto archív

Žiaľ, neovládal veľmi dobre slovenský jazyk (študoval na maďarskom lýceu, vedel tiež výborne po nemecky), čo mu do istej miery spôsobovalo problémy pri odbornej komunikácii so žiakmi. Ako vynikajúci interpret často využíval metódu predohrávania. Inšpirujúco pôsobila Karinova hra na jeho domácom krídle, na ktorom často vyučoval – pri počúvaní voľne „muzicírujúceho“ Karina žiaci neraz pociťovali silnejší zážitok, než v koncertnej sále. (*8)

Podobne ako jeho učiteľ F. Kafenda aj Karin mal osobitne blízky vzťah k tvorbe J. Brahmsa. Český klavirista Josef Páleníček bol Karinovou interpretáciou *Sonáty f mol op. 5* tak fascinovaný, že sa rozhodol naštudovať ju (*10).

Okrem spomienok na svojho pedagóga Frica Kafendu uverejnených v Pamätnici Konzervatória (*1) sa v jeho pozostalosti (*5) nachádzajú stručné, nemecky písané poznámky pod názvom *„Ako máme správne cvičiť“*. Rozoberá v nich najmä pocitovú problematiku v procese cvičenia. Pozoruhodný je článok, publikovaný v Hudobnom živote pod názvom *„Interpret o komornej hudbe“* (*9), v ktorom zachytáva najfrekventovanejšie problémy, vyskytujúce sa v priebehu umeleckej práce v komornom ansámbli: 1. rytmus, 2. schopnosť počúvania komorného partnera, 3. moment pódiovej improvizácie a 4. intonačná čistota.

Karinov článok sa stal nielen výrazným svedectvom o jeho zanietenom vzťahu ku komornej hre, ale u nás aj ojedinelým publikovaným metodickým textom, vzťahujúcim sa k tejto problematike. Vyučovanie komornej hudby si podľa neho zasluhuje oveľa väčšiu pozornosť, než je mu bežne prisudzovaná, zvlášť ak ide o výchovu budúceho profesionálneho klaviristu. Aj v súčasnosti sú stále aktuálne a podnetné myšlienky, ktoré napísal autor s bohatou umeleckou i pedagogickou praxou. Citát, pochádzajúci takisto z pera M. Karina, dokresľuje jeho seriózny a náročný vzťah k profesii, ktorý možno chápať aj ako umelcovo krédo: *„...len ten pozná cenu práce, kto v tichu svoje sily meria a v záujme práce zabúda na odmenu. Kto má iný postoj k umeniu, nech ho radšej nechá.“* (*9)

Pramene

1. Karin-Knechtsberger, Michal: *Moje spomienky na Frica Kafendu – pedagóga* (Pamätnica Konzervatória v Bratislave 1919-1969 str. 44-46, Tatran Bratislava 1969).
2. Čížik, Vladimír: *Slovenskí koncetní umelci*, Slovenský hudobný fond, Bratislava, 1974.
3. Archív VŠMU.
4. Scenár k televíznej relácii *Slovenské interpretačné umenie* – medailón M. Karina (MUS CLXIV – 277, Hudobný archív, Hrad).
5. Archív Hudobného múzea (Bratislavský hrad), MUS CLXIV – 225, 226, 227, 484.
6. Archív Hudobného múzea, MUS CLXIV – 481.
7. Čížik, Vladimír: *Michal Karin jubiluje*, Hudobný život 1977 č. 6.
8. Osobný rozhovor s Zdenkou Zikovou-Müllerovou.
9. Karin-Knechtsberger, Michal: *Intepret o komornej hudbe*, Hudobný život 1980 č. 3, str. 8.
10. Josef Páleníček: *Proč hraji Brahmse* výstrižok z článku, osobný archív E. Fischerovej.

■

KALEIDOSKOP

Sakari Oramo sa stane v sezóne 2008/2009 novým šéfdirigentom a umeleckým vedúcim Royal Stockholm Philharmonic Orchestra po Američanovi Alanovi Gilbertovi. Od roku 1995 pôsobí ako šéfdirigent Fínskeho rozhlasového symfonického orchestra a dúfa, že vďaka obom postom bude môcť podporovať škandinávske orchestre intenzívnejšie ako doteraz. Sakari Oramo sa narodil v roku 1965 v Helsinkách, dirigovanie absolvoval na Sibeliovej akadémii v Helsinkách u Jorma Panulu. Okrem účinkovania s fínskym orchestrom spolupracoval s početnými renomovanými orchestrami, ako sú Berlínska filharmónia, New York Philharmonic Orchestra, Amsterdam Concertgebouw a s Orchestre de Paris. Od roku 1999 je šéfdirigentom a umeleckým vedúcim Birmingham Symphony Orchestra a v sezóne 2008/2009 zostane jeho hosťujúcim dirigentom, pričom posledné roky svojho pôsobenia na poste šéfa sa chce zamerať na mozartovské oslavy, jubileá Šostakoviča, Elgara a Sibelia, dokončenie kompletného orchestrálneho cyklu I. Stravinského a sedem zahraničných turné.

Americký tenorista Lawrence Brownlee bude vyznamenaný Cenou Richarda Tuckera. Ocenenie, dotované sumou 30 000 dolárov, sa začalo udeľovať v roku 1978 na pamiatku Richarda Tuckera a slúži na podporu mladých spevákov. Jeho držiteľmi sa v minulosti stali Renée Flemingová, Matthew Polenzani, Patricia Racetteová, či Deborah Voigtová. Brownlee je prvým víťazom afroamerického pôvodu. 33-ročný tenorista sa narodil v Ohiu a študoval na Anderson, ako aj Indiana University. V milánskej La Scale debutoval v sezóne 2001/2002 ako Almaviva v Rossiniho *Barbierovi zo Sevilly* a spieval v mnohých významných operných domoch ako Wiener Staatsoper, San Diego Opera či Teatro Real v Madride. Vlani debutoval v Royal Opera House Covent Garden v Londýne pri premiére opery Lorina Maazela *1984*. Okrem toho v roku 2003 získal ARIA Award a tento rok obdržal Marion Anderson Award. V nasledujúcom roku bude Brownlee debutovať v Metropolitan Opera, Hamburgische Staatsoper a v Seattle Opera.

Vzácne jubileum

Slávnostným koncertom (**8. apríla** v Evanjelickom kostole v Trenčíne) si pripomenul 85. výročie vzniku **Spevácky zbor slovenských učiteľov**. Toto špičkové amatérske mužské zborové teleso bolo založené v marci 1921 v Trenčíne a v priebehu jeho existencie ho formovali významné umelecké osobnosti slovenskej hudobnej kultúry. Historickú vývojovú líniu a umelecký rukopis jednotlivých dirigentov reflektovala aj dramaturgia slávnostného podujatia. Spomienka na zakladateľa zboru a prvého dirigenta Miloša Ruppeldta ožila v buditeľskej piesni V. Figuša Bystrého *Zmráka sa, stmieva sa...* Po Ruppeldtovom období (1921 – 1943), poznačenom najmä buditeľskou a osvieteneckou úlohou sa jeho nástupca Ján Strelec (1945 – 1954) usiloval o skvalitnenie hlasovej kultúry a interpretáciu tvorby slovenských skladateľov, ktorá bola v programe koncertu reprezentovaná Suchoňovou skladbou *Noc na horách*.

Zásluhy Juraja Haluzického (1954 – 1977) spočívajú popri naplnení náročných umeleckých kritérií, predovšetkým v prezentácii zboru na početných zahraničných súťažiach a festivaloch, kde tak, ako v tento jubilejný večer, roztlieskali publikum Ferenczyho *Verbunkom*.

Štvrťstoročie formoval a ďalšie medzinárodné úspechy nielen v Európe, ale aj v Amerike a Japonsku dosahoval SZSU pod dirigentským gestom Petra Hradila. Aj jeho záslužnej práci patrila spomienka v Bortňanského mužskom zbore *Tebe pojem*.

Od roku 2002 zbor zaznamenáva ďalšie úspechy a nahráva ďalšie CD pod vedením Štefana Sedlického. V intenciách predchodcov, ale najmä vo svojej interpretačnej stratégii posúva zbor smerom k najnáročnejším kompozíciám súčasných autorov. V programe koncertu o tom presvedčili technicko-výrazovým zvládnutím a vysokým umeleckým kreditom v skladbách P. Kršku, L. Borzíka, W. Widlaka, P. Janczaka a ďalších.

ZBOR S DIRIGENTOM ŠTEFANOM SEDLICKÝM./Foto archív

Doterajšia štatistika zboru hovorí o 2 100 koncertoch, naštudovaní 500 diel, za týmito číslami sú roky ušľachtilej práce stoviek bývalých a terajších členov. História menila aj úlohu zboru od prvotnej buditeľskej, k všeobecne platnej funkcii povznesenia kultúrnosti národa, k umeleckej prezentácii v medzinárodnom kontexte až k súčasnej umeleckej úlohe s tými najnáročnejšími atribútmi. Súčasný diapazón zboru siaha od monumentality, typickej len pre mužský zbor až k najpresvedčivejším odtieňom „piana“, s príkladnou artikuláciou, zmyslom pre tektonickú výstavbu v službách autorských výpovedí. To jubilejné a slávnostné dotvárali v ten večer mnohí čestní hostia.

Irena Medňanská ■

12. husľová dielňa v Žiline

ZUŠ L. Árvaya v Žiline usporiadala v dňoch 23.-25. marca už 12. husľovú dielňu (ďalej len HD). Spolu s vyhlasovateľom MŠ SR, v spolupráci s ŠKO Žilina vytvorili potrebný priestor a podmienky pre garanta a „ vedúceho “ HD Jindřicha Pazderu z pražskej AMU. A tak sa mohli stretnúť v Žiline 28 mladí huslisti spolu s 50 pedagógmi zo slovenských základných umeleckých škôl. Tohtoročná HD mala dva výrazné momenty – mimoriadne veľký záujem a „ nápor “ žiakov a pedagógov z celého Slovenska a tiež výrazný kvalitatívny rozdiel medzi umeleckým výkonom laureáta tejto dielne a ostatnými zúčastnenými huslistami. Dvanásťročný **Karol Daniš** zo Serede sa stal **laureátom 12. HD 2006,** s právom hrať na laureátskom koncerte budúcej HD spolu s J. Pazderom a ŠKO v Dome umenia Fatra v Žiline. Na HD hral 1. časť Koncertu č. 2 Henriho Vieuxtempsa. Do zahájenia 13. HD ´07 prejde celý rok, tak sa môžeme tešiť, čo si pripraví na laureátsky koncert tento, nesporne veľmi talentovaný, mladý huslista.

KAROL DANIŠ/Foto archív

Workshop s J. Pazderom je najdôležitejšou súčasťou HD. Počúvať a pozorovať tohto umelca a pedagóga pri práci s nadanými huslistami je nielen zážitok, ale najmä poučenie pre husľových pedagógov, nielen zo ZUŠ. To bol hlavný dôvod veľkej účasti pedagógov na HD. Podiel ŠKO na Husľových dielňach je príkladom starostlivosti o mladé talenty Slovenska a príkladom výchovy posluchárskeho dorastu v koncertných sálach. HD je cieľavedomým podujatím, ktoré akcentuje okrem pedagogickej aj prácu na umeleckom diele. Určite je výrazným, aj keď skromným kamienkom, v mozaike každodenného úsilia o hudobnú kultúru Slovenska.

ZUŠ L. Árvaya dokázala udržať vysokú úroveň organizácie aj za pomoci „ svojich “ donátorov a odmeniť všetkých žiakov, čo pri 28 huslistoch nebolo ľahké.

LL ■

Ivan Buffa

skladateľ, klavirista

skladateľ ■ klavirista

- **Narodený:** 1979, Košice
- **Štúdiá:** 1993-2000 Konzervatórium Košice (kompozícia J. Podprocký, klavír P. Kaščák)
  2003-2004 VŠMU (klavír I. Gajan)
  2000-2005 VŠMU (kompozícia V. Bokes)
  od roku 2000 Hochschule für Musik und darstellende Kunst (D. Schermann, M.Kopelent, M. Jarrell)
  od roku 2005 doktorand na Katedre skladby a dirigovania VŠMU (V. Bokes)
- **Skladateľské kurzy:** 2003 Český Krumlov (H. Oehring, L. Toressen, M. Kopelent)
  2004 Reichenau (Gy. Fekete) – 2. cena za *Sláčikové kvarteto*
- **Interpretačné kurzy:** klavír: 2004 Viedeň (Gy. Kurtág), 2003, 2004 Walderbach (Nemecko, E. Nesterenko)
  od roku 2000 žije a tvorí striedavo v Rakúsku a na Slovensku
  od roku 2002 pôsobí v klavírnom duu s Dianou Cibuľovou
  od roku 2004 úzka spolupráca s rakúskou sopranistkou Petrou Chibou (o.i. víťazkou Súťaže Lucie Popp 1996 v Bratislave)
  od roku 2005 člen rakúskeho súboru pre súčasnú hudbu – Ensemble Lux
- Účinkoval ako skladateľ a interpret na mnohých koncertoch, prehliadkach a festivaloch doma i v zahraničí (Melos – Étos, Nová slovenská hudba, Orfeus, Konvergencie, Súčasné stredy, Festival súčasného umenia v Košiciach, Wiener Tage der zeitgenössischen Klaviermusik, Koncerty rakúskej spoločnosti pre súčasnú hudbu, Ost-West Podium v Kasseli, Aspekte – Salzburg a iných)
  Vyhľadávaný komorný hráč rôznych komorných telies rozličných štýlových orientácií.

■ Stretli sme sa pred piatimi rokmi, keď ste ako odchovanec „košickej školy“ Jozefa Podprockého prišli študovať na VŠMU do Bratislavy a zároveň ste študovali aj na viedenskej akadémii. Hovorili ste vtedy nadšene o svojich plánoch a predsavzatiach. Dnes ste absolventom, doktorandom na bratislavskej VŠMU.

Skúsme rátať, čo sa vám z vašich vtedajších plánov podarilo, resp. nepodarilo naplniť.

Za tých päť rokov sa toho udialo naozaj veľa. Bolo dosť úspechov, ale aj dosť kríz. Keď som prichádzal do Bratislavy, veľmi som sa tešil na lekcie u profesora Bokesa a dnes môžem povedať, že mi dal oveľa viac, než som predpokladal. Profesor Bokes je erudovaný a šarmantný človek, ktorý dokáže pomôcť v tých najzložitejších životných situáciách. V momentoch, keď nejde výlučne o „písanie nôt“, ale aj o riešenie osobných problémov. Vždy ma dokázal upokojiť, usmerniť, dodať mi silu, odvahu, aj dobrú radu. Vždy má nad mojimi skladbami nadhľad, vždy povie to najpodstatnejšie, čo treba. Viedenské školenie mi takýto „humánny“ faktor nedokázalo poskytnúť. Môj švajčiarsky pedagóg však má ohromnú profesionálnu aj ľudskú charizmu, dokáže sa naplno ponoriť do každého spôsobu hudobného uvažovania a čo je to najdôležitejšie – nezištne poradiť. Obe inštitúcie sa teda v mojom vedomí výborne dopĺňajú. A čo sa mi nepodarilo naplniť? Toho je určite ešte veľa ...

■ V čom sa líšia metódy oboch škôl?

Foto archív

Na viedenskej akadémii prevláda a stále panuje prísna výučba remesla. Prvé dva roky sa vôbec nevyučuje kompozícia, len teoretické predmety, (analýzy, cvičenia v rozličných štýloch), čo vyvrcholí náročnou skúškou, na ktorej sa musí preukázať neomylná zručnosť v harmónii, kontrapunkte, analýze a sadzbe. Dôraz sa kladie na zdokonalenie sluchu, ktoré ma osem semestrov na starosti francúzska lektorka.

Toto štúdium má vedúcu pedagogickú osobnosť, ktorú si každý študent na začiatku zvolí. Druhá etapa štúdia je rozsiahlejšia, koncentrovaná na kompozíciu a inštrumentáciu. Viedeň sa naplno otvorila svetu, skladbu nevyučuje žiaden rakúsky lektor, zato však pôsobia skladateľské osobnosti z Izraela, Švajčiarska či Nemecka. Každý študent tak získa potrebnú výbavu, a nič mu už nebráni nájsť si to, čo mu je najbližšie. Je to teda menej estetizovania a filozofovania, ale o to viac radostnej praxe. Do dnešných dní študujem u profesora Michaela Jarrella, absolvoval som jeden semester aj u Mareka Kopelenta.

Je potešiteľné, že aj na VŠMU sa dejú zásadné zmeny, obrovským prínosom je pedagogické pôsobenie J. Iršaia, buduje sa elektroakustické štúdium, ktorému predchádza semestrálny kurz významného zahraničného lektora. Myslím si , že profesorský tandem V. Bokes – J. Iršai je vzácnym, sľubným a po každej stránke sa doplňujúcim vzorom i nádejou pre školu.

■ Prvé školenie vám poskytol Jozef Podprocký, ktorý do sveta kompozície vybavil už riadne „mocnú hŕstku“ skladateľov.

Jozef Podprocký je človek, ktorý v mojej profesii, resp. pri rozhodovaní o tom, akým smerom sa v živote poberiem, zohral kľúčovú rolu. Je to skvelý, skromný človek, ktorý ma ochotne prijal, keď som za ním prišiel bez základných vedomostí, doslova ma chytil za ruku a viedol ma od prvých krôčikov. Za dva roky ma pripravil tak, že som bez problémov zvládol prijímacie skúšky na vysokú školu v Bratislave aj vo Viedni. Naučil ma základnému remeslu, odhalil mi ako „funguje“ kompozícia.

Ak si však všimneme, Podprockého žiaci nemajú žiadnu nanútenú črtu. Každý sa prejavuje a rozvíja celkom autenticky, ako osobnosť, ktorá si vypestovala vlastnú poetiku, postavenú však na veľmi pevných základoch vyvinutého zmyslu pre poriadok i čistotu v kompozícii a úctu k tradícii. Podprocký je umelec, kráčajúci s dobou, zaujímajúci sa o všetko nové, a tak dostávajú jeho žiaci kompletnú exkurziu všetkými zákutiami sveta hudby. Čo si môže človek ešte viac priať? V mojom prípade spojenie Podprockého školy so školením u profesorov Bokesa a Jarrella bolo tým najlepším, aké ma vôbec mohlo v živote postretnúť.

■ Pôvodne ste na konzervatóriu študovali hru na klavíri, čomu sa stále intenzívne venujete aj ako interpret. Zaiste je banálne pýtať sa na výhody „dvojdomovosti“ skladateľ – interpret, ako by ste vy klasifikovali toto spojenie?

Je nenahraditeľnou devízou, keď skladateľ ovláda hru na akomkoľvek nástroji. Pozná tak dôverne dispozície nástroja, dokáže sa vžiť do psychiky interpreta, stotožniť sa s ním, čo je podstatné. V žiadnej mojej skladbe sa

nenájde jediná nota, ktorá by neprešla konzultáciou s hráčom. Vo Viedni máme dokonca predmet Kompositionspraktikum, ktorý nás k tomu 3 roky núti. Komponovanie je ťažko opísateľná činnosť, a preto čím bohatšou komunikáciou skladateľ disponuje, tým získava aj jeho hudba na kvalite. Ako klaviristovi mi však vyhovuje sloboda...

■ Máte svoju konkrétne sformulovanú kompozičnú konfesiu, krédo?

Na začiatku štúdií to bolo len a len hľadanie. Keď som prišiel z Košíc do Bratislavy, tak sa mi páčilo všetko, čo som počul – bolo veľmi veľa hudby, skladieb, skladateľov, ktorých som nepoznal. Dnes je situácia odlišná, svet je otvorenejší, informácie prístupnejšie. Pri komponovaní sa snažím vychádzať z nástrojov, pre ktoré píšem, chcem vyhovieť nástroju, jeho charakteru, špecifikám tak, aby som nikdy nešiel „proti" nemu, ale aby som využil jeho „dušu a silu". Nemožno sa zbaviť konvenčnej predstavy, ktorú v nás vzbudzuje už len pohľad na istý nástroj a evokuje nám určitý zvuk, snažím sa tak rešpektovať, aby nástroje zneli prirodzene, aby som im nevnucoval neprirodzenú reč.

Záleží mi tiež na tom, aby moja hudobná reč bola úprimná, aby zodpovedala mojim vlastným nárokom, ale aj zákonom prirodzenej psychologickej percepcie – hudba nie je totiž našim majetkom, ale krásou, ktorej je nám dovolené sa dotýkať, formovať ju. To si treba vážiť.

■ Väčšina skladateľov sa z „praktických pohnútok" orientuje na komornú tvorbu... Pomýšľate na nejaké väčšie orchestrálne projekty?

Práve posledná moja kompozícia *Rituál* bola napísaná pre orchester. Hral ju ŠKO Žilina, ktorý je obdivuhodný svojim záujmom o pôvodnú slovenskú tvorbu. Autor venuje orchestrálnej skladbe veľa energie a času, komponuje s vedomím, že skladba sa zahrá raz, možno pri veľkom šťastí dvakrát, preto je investovaná energia na písanie skladby pre orchester tou najväčšou obeťou. Keď skomponujem komornú skladbu, najmä s myšlienkou na konkrétneho interpreta, môžem si byť istý, že skladba nezapadne tak skoro prachom. Je to výhoda nielen z pohľadu osobnej satisfakcie, ale aj preto, že každým počutím vlastnej skladby sa autor učí. U nepočutej skladby autor nemá kontrolu, nemá spätnú väzbu, možnosť konfrontácie, korekcie. Dobrý interpret je skladateľovým najväčším pokladom.

■ Nateraz pôsobíte na VŠMU ako pedagóg.

Vyučujem teoretické predmety, cvičenie v harmónii a polyfónni, inštrumentáciu a seminár skladby spoločne s B. Milakovićom , čo je pre mňa ohromná príležitosť, zároveň záväzok, výzva, ale najmä radosť. Vyučujem mladých ľudí, ktorí s nadšením doslova hltajú všetky informácie, ktoré dostávajú – nevyhadzujeme učebnice do Dunaja, ale učíme sa z nich. Analyzujeme skladby, ktoré sa dnes komponujú. Vtedy má vyučovací proces zmysel, keď nie je študent svojmu pedagógovi nechceným konkurentom, ale jeho vizitkou!

■ Komponujete spontánne, na „oslovenie" interpreta, na objednávky?

...asi všetko dokopy. „Z vnútornej potreby" komponujem pre určitý nástroj, ďalej dostávam impulzy od priateľov kolegov a ďalšou kategóriou sú „oficiálne" objednávky. Tie sú asi „najzávažnejšie", pretože sú časovo determinované, z čoho vyplýva aj určitý záväzok – komponovanie má podobu akejsi zvláštnej, ale nakoniec príjemnej povinnosti.. Najkrajšou kompozičnou prácou sú tvorivé objednávky od interpretov. Vtedy je to radostná, obojstranne plodná práca v dialógu. Najintenzívnejšia sa u mňa vyskytuje väzba s klavírom, ktorý mám možnosť si otestovať z rôznych strán, v rôznych polohách a kombináciách vďaka kreatívnej spolupráci s mojou partnerkou v klavírnom duu – Dianou Cibuľovou. Moje *Sláčikové kvarteto* zasa vznikalo v úzkej spolupráci s Zwiebelovým kvartetom.

■ Na začiatku ste hovorili o svojich úspechoch... Ktoré z nich by ste z vlastného pohľadu označili za niečo ako„-míľniky"?

Pre mňa je najväčším úspechom, že som v hudbe našiel sám seba, príjemné miesto, domovské právo, aj to, že sa nemusím trápiť otázkou „čo", ale skôr „kedy"(robiť). Pokiaľ človek nemá istotu sám v sebe, nemôže byť šťastný. Teší ma, že sa mi podarilo preniknúť aj za hranice Slovenska, stal som sa členom Ensemble Lux, ktorý sa zameriava na interpretáciu dnešnej hudby. V tomto prípade nejde výlučne o moju kompozičnú tvorbu, snažím sa dostať von aj slovenskú hudbu, aby som dokázal, že na Slovensku, tak ako kdekoľvek inde na svete je dosť schopných a talentovaných skladateľov, ktorí vedia písať dobrú hudbu. To všetko v role interpreta – klaviristu. Naposledy sme napríklad s Dianou Cibuľovou s odozvou hrali vo Viedni skladbu *Naklonené roviny pre 4-ručný klavír* od J. Kmiťovej a *Emmeleiu* V. Godára., Neskôr by som rád predstavil viacero ďalších slovenských skladieb.

■ Váš úplný profil dotvára aj organizátorská činnosť. Od vášho príchodu do Bratislavy vás vnímam ako agilného a invenčného usporiadateľa podujatí...

Panuje tu zvláštny fenomén, ktorý mi hreje srdce – nazval by som ho východoslovenský tábor. Sám ako rodený Košičan môžem potvrdiť, že rodáci z tohto regiónu sa dokážu aj v cudzom svete veľmi rýchlo kontaktovať, navzájom sa podržať a podporiť, rozhodne nie obracať sa v závisti a nevraživosti jeden proti druhému, nemajú pocit v potrebe niečo neustále dokazovať, predbiehať sa. Asi to bola „sila" tohto druhu, ktorá ma inšpirovala spolu s rodákmi zapájať sa do organizovania „dobrých vecí". Myslím tiež, že je to prospešné, že práve takáto regionálna agilnosť môže Slovensku pomôcť. Ak sa vytvorí niekoľko podobne silných centier, ako napríklad v ostatných rokoch v Košiciach, môže to vo všeobecnosti pomôcť. Každý región v našej malej krajine má iného suseda: komunikácia s Poľskom, s Rakúskom, Ukrajinou či Maďarskom môže byť pre všetky strany obohacujúca.

Festival súčasného umenia v Košiciach, na organizovaní ktorého som zozačiatku participoval má „pod krídlami" ŠfK a kolega skladateľ Juraj Vajo, ktorý má skvelé väzby aj na výtvarnícku obec.

■ Typologicky mi spadáte aj do oblasti scénických kompozícií... Aký je váš vzťah k tomuto druhu a žánru?

Ako keby ste vycítili projekt, ktorý sa mi práve črtá. Mal by zapojiť skladateľov do projektu scénickej hudby... Napísal som zatiaľ jedinú skladbu tohto druhu, je komponovaná na originálny text ruského literáta D. Charmsa – majstra absurdity, určená je jednému protagonistovi, ktorý je v jednej osobe herec aj huslista, pohybujúci sa nielen na scéne, ale aj mimo nej – v hľadisku, po jej bokoch a pod. Charms píše veľmi koncízne vtipné aforizmy, ktoré ma inšpirovali. Bola to zaujímavá priestorová skúsenosť, ktorej prínos som videl aj v tom, že ľudia nesedeli v auditóriu v „škrobenej" pozícii pasívneho poslucháča, ale približovali sa k hudbe aj z inej, neobvyklej strany.

■ Asi každý skladateľ nosí v sebe sen-inšpiráciu. Ak by vás oslovili s návrhom napísať samostatný scénický útvar, na aký literárny predobraz by ste sa obrátili?

...ten mi už „predchytil" Lorin Maazel, ktorý napísal a nedávno premiéroval operu na môj vysnívaný orwelovský námet *1984.* Takže, buď budem druhý v poradí alebo si vysnívam nejaký ďalší sen. Podstatné je nebáť sa, treba mať odvahu vedieť sa prejaviť – aj to som si osvojil od môjho skvelého pedagóga V. Bokesa. Možno mi to trvalo dlhšie, ale dnes bezpečne viem, že na svete existuje veľa skladateľov, ktorí sú talentovaní, profesionálne vybavení, ale majú určitý „blok", zábrany voľne sa prejaviť. Vo svete však prevláda dravosť, heslo, že silnejší a odvážnejší vyhráva. Neostáva nič iné, len sa prispôsobiť.

■ A napokon záverečná „konfekčná otázka", pre zmenu postavená inverzne: Kam by ste vo svojej profesii nechceli dospieť?

Radšej odpoviem, kam by som chcel dospieť. Kým budem učiť, chcel by som pomôcť zmeniť pohľad na VŠMU, kde sú schopní, nadaní ľudia, ktorí dokážu obstáť v konkurencii a medzinárodnej konfrontácii, ktorí však potrebujú nevyhnutnú remeselnú aj psychickú výbavu.

A ako skladateľ – aspoň v najbližšej budúcnosti – by som sa chcel venovať väčším kompozíciám pre širšie odsadenia, chcel by som urobiť „bodku" za štúdiom, koncentrovať sa na serióznejšie projekty. Ako interpret by som sa chcel venovať najmä spájaniu slovenskej hudby so svetom...

Pripravila Lýdia Dohnalová ■

USA 2005: knihy o jazze

Rok 2005 nepriniesol v americkej jazzovej spisbe výrazné prelomové dielo; na druhej strane môžeme z produkcie vyzdvihnúť viacero prínosných titulov, najmä z oblasti monografických štúdií, inštruktívnej literatúry a novinkou tohto roku je pomerne intenzívne zameranie sa na popularizačnú jazzovú literatúru pre deti a mládež.

V poslednom z uvedených okruhov „boduje" trubkár, skladateľ a bandleader **Wynton Marsalis** – umelecký riaditeľ organizácie Jazz v Lincolnovom centre, kde tvorí propagácia jazzu medzi deťmi a študentmi jeden zo základných pilierov aktivít. Jeho kniha: *To a Young Jazz Musician: Letters from the Road* (Random House, New York) má charakter poznámok z „ciest" s orchestrom za obecenstvom. Svoje úvahy koncipuje do okruhov: ako sa učiť jazzu, ako môže pedagóg pomôcť rozvinúť talent a kedy sa má mladý hudobník od svojho učiteľa odpútať a ísť vlastnou cestou. *„Listy z cesty"* sa dotýkajú jednotlivých situácií zájazdu ako napr. cesta autobusom, zvuková skúška, priebeh koncertu, stretnutia s fanúšikmi, návšteva školy a pod. Okrem ich popisov, ktoré sú pre začínajúcich adeptov cenné, no pre lepšie orientovaných záujemcov neprinášajú nové informácie, nájdeme v knihe aj Marsalisove úvahy, presahujúce rámec publikácie pre mladých adeptov umenia jazzovej interpretácie. Je to snáď jediný súčasný jazzový praktik, zamýšľajúci sa nad otázkami ako postavenie jazzu v súčasnej hudobnej kultúre, prístup k jazzovej tradícii a možnosti inovácie, hodnotové kritériá jednotlivých jazzových smerov a pod. Základným motívom knihy je podnecovanie k počúvaniu jazzu s tým, že rozvíjanie cítenia a vedomostí nám pomôže aj v hudbe minulosti nájsť vždy nové, nečakane prekvapujúce momenty.

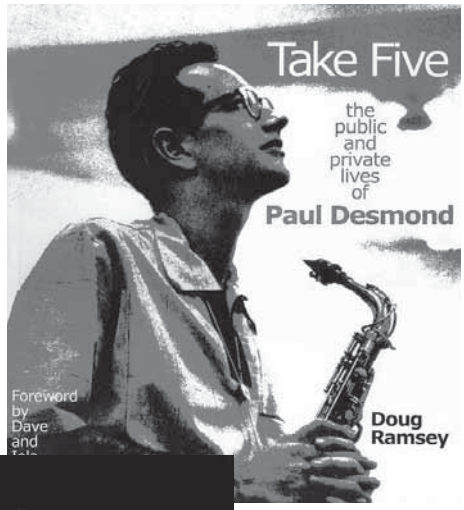

Ak sú *„Listy z cesty"* určené čitateľom všetkých vekových kategórií, ďalšia Marsalisova kniha *Jazz Abz: A Collection of Jazz Portraits* (Candlewick Press, Cambridge), na ktorej spolupracoval s výtvarníkom Paulom Rogersom, je venovaná deťom vo veku 9-12 rokov. Marsalis sa v nej pokúsil unikátne sprístupniť jednotlivých protagonistov jazzovej histórie pomocou básní a lyrizovanej prózy, ako aj k tomu sa viažucich ilustrácií. Detskí čitatelia získajú cez jeho poetické stvárnenie jazzových portrétov predstavu o hudobnom svete velikánov ako Armstrong, Basie, Gillespie, Rollins, Blakey a i.

Najčastejším tematickým okruhom jazzovej spisby sú monografie slávnych protagonistov a uplynulý rok v tomto smere priniesol prinajmenšom jeden titul, zaujímavý svojou atypickou rozsiahlosťou a dôkladnosťou. Autor **Doug Ramsey** ho venoval altsaxofonistovi Paulovi Desmondovi, ktorý vynikol ako dlhoročný člen kvarteta Davea Brubecka a v období 50. a 60. rokov patril najvýraznejším osobnostiam tzv. west coast jazzu. Podľa viacerých autoritatívnych recenzentov (Dan Morgenstern, Gary Giddins, Nat Hentoff) kniha o Desmondovi nie je len najlepšou monografiou uplynulého roka, ale zároveň jedným z najdôkladnejšie spracovaných profilov jazzového hudobníka vôbec. Vyšla pod názvom *Take Five: The Public and Private Lives of Paul Desmond* (Parkside Publications, Seattle), jej základný text má rozsah 372 strán a okrem životopisných údajov, rozhovorov s jeho hudobnými aj životnými partnermi je v ňom mnoho zaujímavých postrehov so širšou platnosťou o období, v ktorom Desmond pôsobil. Ďalšie časti knihy tvoria transkripcie a analýzy improvizácií, 190 fotografií, kompletná diskografia a bibliografia, a to všetko na luxusnom papieri. Ide skutočne o vzorový vydavateľský počin.

Americké vydavateľstvá ponúkajú neprehľadné množstvo inštruktívnej literatúry rôznorodého zamerania (jednotlivé nástroje, komponovanie, aranžovanie) a z tejto kvantity mimoriadne zaujme publikácia **Neila Olmsteada** *Solo Jazz Piano: The Linear Approach* (Berklee Press, Boston), určená pre pokročilých klaviristov, ponúkajúca osvojenie štylizácií veľkej osobnosti 40. a 50. rokov, Lennieho Tristana. Ide vlastne o kurz s 21 cvičeniami a každá kapitola čitateľa vedie k osvojeniu si iného aspektu „tristanovského" konceptu jazzového klavíra (reharmonizácia štandardov, rozbor improvizácií, kompozičná metóda, rozvíjanie vlastnej kreativity v danom idióme a pod.). Pomocou pripojeného CD absolvuje čitateľ jednotlivé cvičenia v kontakte s Tristanom aj inými slávnymi protagonistami tohto spôsobu jazzovej hry.

Ak v USA vyjde publikácia, venovaná jazzovému dianiu v Európe, zasluhuje to pozornosť, pretože podobné počiny patria k výnimkám. V októbri minulého roku sa ich počet rozrástol o zaujímavý a atypický titul, venovaný minulosti a súčasnosti francúzskej scény. **Luke Miner** vydal knihu *Paris Jazz: A Guide From the Jazz Age to the Prezent* (The Little Bookrom, New York). Je to zaujímavý a neobvyklý koncept publikácie, primárne určenej jazzovým turistom. Návštevník Paríža môže s touto knihou v ruke navštíviť slávne miesta minulosti, ako napr. tie, kde kedysi vystupovala napr. Josephine Bakerová, alebo kluby, v ktorých začínali legendárni Django Reinhardt a Stéphane Grapelli. Dôkladne sú zmapované aj zájazdy a tunajšie pôsobenie veľkých mien amerického jazzu. Prostredníctvom anekdot a spomienok hudobníkov ožívajú v publikácii kluby a koncertné sály, geograficky rozdelené do štyroch dielov: Montmartre, Montparnasse, Saint Germain des Prés a okolie Champs Élysées. Viaceré zariadenia sú ešte v prevádzke, a tak je publikácia inšpiráciou pre návštevu napr. klubu Blue Note do ktorého režisér Bertrand Tavernier umiestnil podstatnú časť deja filmu *Round Midnight* (Okolo polnoci) alebo *Salle Pleyel*, kde v roku 1949 prvýkrát vo svetoznámej európskej „dôstojnej" sále usporiadali koncerty hviezd bebopu a cool jazzu (o.i. tu vtedy vystúpili Charlie Parker, Dizzy Gillespie a Miles Davis). Súčasťou publikácie je kompletný aktuálny prehľad o miestach jazzových produkcií v dnešnom Paríži. Pokladať túto knihu s mnohými fotografiami a mapami len za turisticky účelovú, by bolo zjednodušujúce, spomienky protagonistov aj výstižné charakteristiky scény tej ktorej doby z nej činia cenný zdroj informácií o histórii francúzskeho jazzu.

Igor Wasserberger ■

Zo Zrkadlového hája

Psí vojáci

Pomyslený dlhodobý cyklus koncertov legendárnych českých kapiel z totalitného obdobia v petržalskom Klube Za zrkadlom mal svoje pokračovanie začiatkom roka na koncerte undergroundovej skupiny **Psí vojáci**, čo potešilo nielen domácich návštevníkov, ale aj fanúšikov z Českej republiky. Kapela totiž nehráva často a pritom má pevné poslucháčske zázemie. Pred 27 rokmi ju založil skladateľ, textár, spevák a klavirista **Filip Topol**, a to len vo veku svojich 13-tich rokov. Odvtedy Psí vojáci pôsobia na hudobnej scéne nepretržite, aj keď sa často museli stretávať s nemalými problémami. Prvýkrát vystúpili na IX. Pražských jazzových dňoch roku 1979 a hneď sa stali predmetom záujmu Štátnej bezpečnosti – Filip Topol absolvoval svoj prvý výsluch, keď nemal ešte občiansky preukaz. Obrovský tvorivý potenciál Psích vojákov však režim nemohol udusiť: skupina naďalej vystupovala na súkromných undergroundových akciách a tajne nahrávala a na kazetách šírila svoje albumy. Verejne mohla koncertovať až v 2. polovici 80. rokov, ale iba pod krycím názvom P.V.O. (=Psí vojáci osobne).

Zloženie kapely sa za tie dlhé roky viackrát zmenilo, „skalnými" zostali iba hlavný protagonista Filip Topol a bubeník David Skála. Súčasnú základnú zostavu tvoria ešte basgitarista Luděk Horký a saxofonista Jiří Jelínek. Prvé nahrávky Psí vojáci oficiálne vydali pod názvom P.V.O. ako EP-platňu v Pantone roku 1989 ešte pred Nežnou revolúciou. Po zmene režimu začali pôsobiť ako profesionálna kapela a so zadosťučinením im v roku 1991 vyšiel oficiálny debutový dlhohrajúci album. Následne sa „vrece s albumami" pretrhlo a každoročne vydávajú niekoľko platní, či už reedícií starých nahrávok z obdobia totality alebo úplne nových albumov, štúdiových alebo live, CD-kompletov alebo výberových kompilácií... Na svojom konte majú dodnes okolo 20 platní. Filip Topol okrem toho vydal aj 3 sólové albumy, z toho jeden s renomovaným súborom súčasnej hudby Agon Orchestra. Psí vojáci majú za sebou aj niekoľko koncertov v zahraničí (krajiny Európy, USA), dokument o nich odvysielala americká stanica CNN. Do širšieho povedomia českej a slovenskej verejnosti sa dostali vďaka filmu *Žiletky*, kde bola použitá ich staršia pieseň *Žiletky* ako titulná pieseň a Filip Topol si zahral hereckú úlohu.

Psí vojáci sú dnes už „páni muzikanti" v zrelých rokoch, čo im vôbec neuberá na mladíckej sile, vzdore či vlastnom názore, a tým sú stále aktuálni. Zodpovedalo tomu tiež zloženie publika na koncerte v Zrkadlovom háji, kde sme mohli vidieť popri strednej generácii aj veľa mladých ľudí. V minulosti medializované problémy hlavného protagonistu s alkoholom, ako aj ich vyriešenie, sa zrejme obnovili: Filip Topol mal na moje gusto až príliš „nakúpené", čo sa počuteľne a rušivo prejavovalo na intonačnej a rytmickej kvalite jeho prejavu. Pri tomto type hudby bolo však dôležitejšie, že dosahovala fascinujúcu energiu a jej gradačné vlny sa pohybovali v nezvyčajne silných kontrastných dimenziách. Za to Psích vojákov publikum patrične a právom ocenilo. Topolove parlandovo spievané textové výpovede na podklade spoľahlivého a invenčného rockového beatu kapely sa posúvali do roviny, miestami evokujúcej výrazovosť a prekomponovanosť vážnej hudby. Filip Topol sa rád inšpiruje najmä obdobím baroka, veď v mladosti zložil hodinovú kompozíciu *Baroko v Čechách*, vydanú na samostatnom CD.

Psí vojáci v trojčlennej zostave nám zahrali hodnotný, takmer dvojhodinový koncert, ktorý neponúkal iba hudobnú katarziu, ale aj mnoho podnetov na filozofujúce premýšľanie.

Pavol Šuška ■

Symfónia hrôzy

Legendárna česká undergroundová skupina **DG 307** zavítala **3. marca** do Bratislavy a v DK Zrkadlový háj uviedla ojedinelý koncepčný hudobno-filmový projekt *Nosferatu*. Ide o hudobnú „symfóniu hrôzy" na motívy kultového filmu nemej éry *Nosferatu* od režiséra F. W. Murnaua z roku 1922 (prvý sfilmovaný príbeh grófa Draculu), ktorý je premietaný súbežne s koncertným vystúpením skupiny. Projekt bol prvýkrát uvedený roku 2004 na pražskom festivale Music on Film – Film on Music, z čoho vznikla živá nahrávka, vydaná na CD. Už samotný fakt, že *Nosferatu* bol vydaný ako CD a nie ako DVD či VHS nosič, svedčí o autentickej hodnote hudobnej zložky projektu nezávisle od filmu. DG 307 tu vystupuje v netradičnom „symfonickom obsadení": 2 violončelá, husle, kontrabas, bicie, hlas, „železá" a citara. Líder formácie, básnik-spevák Pavel Zajíček, sa tentokrát posúva do úlohy rozprávača cudzieho príbehu, čo je pre autonómnu výpoveď DG 307 netradičná poloha.

Od prvého uvedenia sa projekt *Nosferatu* stal veľmi žiadaným predstavením v Českej republike, kritici zhodne oceňujú mimoriadne organickú komunikáciu hudby s filmovou látkou. Na predstavení v DK Zrkadlový háj sme si mohli overiť, že táto väzba nie je len prvoplánová, kopírujúca udalosti v obraze, ale s nadhľadom odráža na dlhších časových plochách chápavé preniknutie hudobníkov do atmosféry Murnauovho nemého originálu a jeho jednotlivých scén. Kapela bola po celý čas hypnoticky naladená na obraz, pritom však komunikovala aj medzi sebou. Dlhšie ostinátne rytmické plochy sa striedali s uvoľňujúcimi výdychmi. Neustále tiché rachotenie rôznych druhov reťazí a železných predmetov na pozadí hudby, ktoré Zajíček vyludzoval, sediac za svojím povestným stolíkom s lampou, spolu s jeho drsným hlasom a charizmatickým zjavom navodzovali hrôzostrašnú atmosféru samy o sebe. K tomu adekvátne farebné svetelné podfarbenie – to všetko spoločne vytvorilo kompaktne fungujúci organizmus ozajstného hudobno-dramatického diela.

Na Slovensku sme videli *Nosferatu* po druhýkrát, a to v pomerne krátkom časovom odstupe od premiérového uvedenia pri otváraní nového filmového klubu v Bratislave na jeseň minulého roku. To možno spôsobilo, že návštevnosť v DK Zrkadlový háj bola na moje očakávania nízka, aj keď relatívne k alternatívnemu zameraniu projektu by bolo možné hodnotiť ju ako uspokojivú. Dúfajme, že s podobnými hudobno-filmovými projektmi sa budeme u nás stretávať čoraz častejšie a diváci sa takúto netradičnú formu umeleckej symbiózy, v zahraničí čoraz populárnejšiu, naučia chápať a prijímať ju.

Pavol Šuška ■

KALEIDOSKOP

Od 15. do 25. júna sa už po šiestykrát bude v maďarskom Miškolci konať Medzinárodný operný festival Bartók + ... Jeho umelecké vedenie má na starosti prominentná sopranistka Éva Marton. Motto festivalu Bartók + ... znamená, že festivalové vedenie zvolí každú sezónu popri Bartókovi určitú ťažiskovú dramaturgickú tému za účelom akéhosi preklenutia rozličnej tvorby. V posledných troch rokoch to boli Mozart , Čajkovskij a belcanto, tohtoročný festival má názov Bartók a verizmus. Na programe sú Bartókove opery *Zázračný mandarín, Hrad kniežaťa Modrofúza*, Giordanov *Andrea Chénier* a koncertne *Fedora*, Pucciniho *Tosca*, Leoncavallova *Bohéma*, nemôže chýbať dvojica *Sedliacka česť* a *Komedianti*, či *Carmen* a naplánovaná je maďarská premiéra Alfanovho *Zmŕtvychvstania* a Giordanovej opery *Siberia*. Interpretmi sú maďarské a východoeurópske operné súbory vrátane Opery SND, ktorá tu účinkuje pravidelne a tentokrát predstaví bratislavskú inscenáciu *Andreu Chéniera*.

■

Klasika

Rolando Villazón – Opera Recital Münchner Rundfunkorchester, Michel Plasson

EMI Records Ltd/Virgin Classics 344701-2-4

V poslednom čase je na verejnosti čoraz častejšie skloňované meno mladého mexického tenoristu, Rolanda Villazóna. Priznám sa, hoci som na neho neraz započula ódy z rozličných strán, akosi sa mi „nepodarilo" vypočuť si nejakú z jeho nahrávok. Až doteraz...

Tento 34 ročný rodák z Mexico City sa začal sa štúdiu spevu intenzívne venovať pred šestnástimi rokmi, neskôr sa zúčastnil uznávaných majstrovských kurzov pod vedením výrazných osobností vokálneho umenia (Regina Resniková, Joan Sutherlandová) a takisto sa úspešne umiestnil na rozličných súťažiach. V súčasnosti doslova brázdi svet a významné operné scény vrátane Metropolitnej opery, Opéra National de Paris, Royal Opera House Covent Garden, opery v Ríme, Berlíne, Hamburgu, Lyone, či Nice ale tiež mnohé ďalšie, sú mu dosť známe.

Vo februári 2003 obdržal francúzske ocenenie Les Victoires de la Musique ako Objav roka, za svoju prvú sólovú nahrávku s talianskymi opernými áriami získal v roku 2004 ECHO Classics, o rok neskôr získal tú istú cenu, tentokrát v kategórii Spevák roka 2005 a na konte má tiež ďalšie tituly. Jeho druhé samostatné CD bolo venované výlučne tvorbe Charlesa Gounoda a Julesa Masseneta a takisto sa stalo úspešným. Dramaturgická koncepcia najnovšieho disku sa tak od monotematizmu predošlých nahrávok odlišuje, nakoľko predstavuje pestrú paletu vokálneho repertoáru tenorového odboru, zahŕňajúcu aj čísla menej „opočúvané".

K najstarším titulom na nahrávke patria dve árie od Donizettiho, ktoré na ich svetových premiérach interpretovali legendárni belkantoví speváci. Rolu Ernesta z opery *Don Pasquale* stvárnil v Paríži v roku 1843 Giovanni Mario a serenádu *Com´è gentil* Villazón stvárňuje s oduševneným výrazom. Operu *La Favorita*, odohrávajúcu sa v stredovekom Španielsku, na premiére v roku 1840 interpretovanú Gilbertom Duprezom, tu reprezentuje ária *Spirto gentil*. Heroická ária *Odi il voto... Spezzo la vita* nebola pôvodne súčasťou *Ernaniho* od Verdiho, pridali ju na popud Rossiniho až na jedno z neskorších predstavení pre tenoristu Nicolu Ivanova, napriek tomu je však táto scéna tenoristu spolu so zborom, vyjadrujúca odhodlanie do boja proti kráľovi, viac než hrdinsky pôsobivá a jej zaradenie na záver CD je opodstatnené. Zaujme tiež ária *Ma se m´è forza perderti* z Verdiho *Maškarného bálu*, v ktorej sa Riccardo vyrovnáva so skutočnosťou, že sa musí vzdať milovanej Amélie... Neskorší taliansky repertoár reprezentuje síce známa, no vyrovnane a vrúcne interpretovaná *Recondita armonia* z Pucciniho *Tosky*. K typickým operám talianskeho verizmu rozhodne patrí *Cavalleria rusticana* od Mascagniho, v závere ktorej Turridu oslovuje svoju matku pred smrteľnou konfrontáciou s rivalom Alfiom. Áriu *Mamma, quel vino* (Mamma Lucia – Theresa Blank) Villazón poňal výsostne dramaticky, využívajúc výrazové možnosti svojho hlasu. Krátke číslo *Amor ti vieta* z Giordanovej *Fedory* uzatvára taliansky repertoár na CD. Že mexickému tenoristovi nie je cudzia ani slovanská tvorba, dokazuje v árii Lenského *Kuda... Kuda...* z Čajkovského *Eugena Onegina* (aj keď o jeho ruštine radšej pomlčím). K menej náročnejším titulom na CD môžeme zaradiť *Gavaliera s ružou* od R. Straussa, konkrétne citlivú paródiu *Di rigori armato*. Ária *Ach, so fromm*, v tomto prípade verne vyjadrujúca (neopodstatnený) strach z nedosiahnuteľnosti lásky pre rozdielne sociálne zázemie, je súčasťou Flotowovej šarmantnej pastorálnej komédie *Martha*. Modlitba *Jungfrau Maria* z titulu *Alessandro Stradella*, inšpirovaného epizódami z dobrodružného života tohto skladateľa, tu dopĺňa tvorbu tohto predstaviteľa skoršej skladateľskej generácie (v rámci CD). Ak sa chce tenorista zavďačiť publiku (a možno trochu aj sebe), určite siahne aj po G. Bizetovi. Okrem „notoricky" známej árie Don Josého *La fleur que tu m`avais jetée* z *Carmen* nájdeme na disku ukážku z menej frekventovaného Bizetovho operného pokusu *Lovci perál* s názvom *A cette voix quel trouble... Je crois entendre encore*. Rozhodne však zaujme svojou nesmiernou ľúbivosťou, jemnosťou, ktorú ešte zvýrazňuje Villazónova citlivá interpretácia s využitím falzeta. V role Hoffmana Villazón debutoval v roku 2004 v Covent Garden s nesmiernym úspechom, ktorého opodstatnenie tu rozhodne potvrdzuje v dvoch áriách zo začiatku Offenbachových *Hoffmanových poviedok*, úvodnej balady *Il était une fois à la cour d`Eisenach* (Nathanaël – Florian Laconi) a *Allons! Courage et confiance...* Dramaturgia disku zahŕňa rôznorodý program, umožňujúci spevákovi naplno preukázať vokálne umenie, a to nielen po technickej stránke. Villazón spoľahlivo kreuje jednotlivé vokálne línie, podľa potreby je lyrický, inde pridáva na dramatickosti, premyslene využíva všetky výrazové nuansy svojho hlasu a jeho interpretácia ma ako milovníčku kvalitného vokálneho umenia (a zvlášť tenorového odboru) naozaj oslovila. Rovnocennými partnermi sú tenoristovi Mníchovský rozhlasový orchester, Bavorský rozhlasový zbor, všetci pod taktovkou Michela Plassona.

Ako sa Rolando Villazón vyjadril v buklete svojho najnovšieho CD, *„V hudbe neexistujú národnosti. V opere človek jednoducho vystúpi a spieva, hudba je tu domovom každému."* Myslím, že najnovším CD svoj výrok iba potvrdzuje...

Eva Planková ■

■ ■ ■ ■ ■

Bach in der Wiener Schubertkirche Stanislav Šurin

AP projekt Bratislava 2005
AP 0019-2-131

Pred dvoma mesiacmi sa v ponuke slovenského vydavateľstva AP projekt objavila nová, pozoruhodná nahrávka Bachovej organovej hudby. Nemožno tvrdiť, že by tituly z tejto oblasti u nás absentovali, napočítali by sme ich určite niekoľko. Spomeňme aspoň takmer kompletné vydanie organového Bacha v podaní nedávno zosnulého Ivana Sokola. K tomuto fenoménu slovenskej bachovskej interpretácie pribudlo ďalšie meno: Stanislav Šurin. Na novej nahrávke prezentuje tento pedagóg Katolíckej univerzity v Ružomberku a doktorand na Hudobnej univerzite v Štajerskom Hradci viacero žánrovo odlišných Bachových diel pre kráľovský nástroj. Súčasťou interpretačnej kvality je nepochybne i zvukovosť zvoleného nástroja. Organ farského kostola vo viedenskej mestskej časti Lichtenthal („Schubertkirche" je nazývaný podľa pôsobenia mladého F. Schuberta) bol dobrou voľbou. Nemyslím pritom len slovenskú z núdze cnosť, podmienenú zaiste socialistickou minulosťou, keď mnohé, nielen bachovské nahrávky, vznikali na nástrojoch miestnej *československej továrne* Rieger-Kloss. Popri typických znakoch neoklasickej (severonemeckej neobarokovej) zvukovosti, má totiž tento organ od firmy Orgelbauanlast GmbH St. Florian z roku 1984, postavený do pôvodnej skrine z roku 1774, aj veľmi vhodnú dispozíciu pre bachovskú interpretáciu. Hracia i registrová traktúra sú mechanické, nástroj má 26 registrov, pričom niektoré sú pôvodné, štyri zásuvkové vzdušnice a je temperovane ladený.

Zaznamenané Bachove chorálové predohry *Aus tiefer Not chrei ich zu dir* BWV 686 a *Dies sind die heil´gen zehn Gebot* BWV 678 náležia k väčším bachovským organovým spracovaniam chorálových tém. Pochádzajú zo zbierky *Clavieruebung III* – jej začiatok je tvorený Prelúdiom a záver fúgou Es dur BWV 552. Slová chorálu *Aus tiefer Not schrei ich zu dir*, vytvorené v roku 1524 Martinom Lutherom, sú voľnou parafrázou 130. žalmu *De profundis clamavi ad te, Domine*. Monumentálna polyfónia v štýle organového moteta, jediný Bachov 6-hlas pre organ, charakterizuje spracovanie melódie, ktorej autorom je mimochodom tiež M. Luther. Katechetická Lutherova pieseň *Dies sind die heil´gen zehn Gebot* vyjadruje nemennosť zákonov Desatora. Bach ju znázorňuje prísnym vedením tematického kánonu v oktávach, pričom dva sopránové hlasy tvoria kontrast ku chorálovej stabilite. Dobovo obľúbená forma – chorálové variácie – rámcuje partitu *O Gott, du frommer Gott* BWV 767. Osem častí ukazuje bohatosť Bachovej variačnej invencie. Sú nápadito spracované v podobách od *suspirans* – štandardnej formy nemeckého variačného typu, cez techniku

perpetuum mobile až po tanečné prvky či echové úseky. V skladbách, interpretovaných na CD je znateľný Šurinov prístup, zohľadňujúci tzv. historicky poučenú interpretáciu – štýlovú artikuláciu, barokové legato (z dnešného pohľadu, ovplyvneného romantickou interpretačnou tradíciou, vlastne diferencované non legato) i ozdobovanie.
Mystické *Prelúdium a fúga h mol BWV 544* patrili k najobľúbenejším autorovým skladbám – vlastnoručne ich v Lipsku prepísal a zaradil k ďalším, pripraveným na vydanie. K vydaniu síce za Bachovho života nedošlo, neskôr však bolo vydaní o to viac. Harmonicky bohaté Prelúdium strieda fúga, ktorej téma je takmer identická so známou slovenskou ľudovou piesňou. Monumetálne *Prelúdium Es dur BWV 552* prezentuje barokovú slávnostnosť francúzskej ouvertúry. Tri témy a tri fúgy znamenajú jednotlivé božské osoby svätej Trojice. V tretej – záverečnej fúge sa všetky tri témy spoja. Technicky i hudobne sú tieto skladby na CD zaznamenané presvedčivo, so štýlovou artikuláciou a frázovaním. Obsahovo je možno otázne živé tempo *Prelúdia BWV 544*, skladbe však rozhodne nechýba fah.
Obal CD je príťažlivo graficky spracovaný, doplnený textami v troch jazykových mutáciách, dispozíciou nástroja a farebnými i čiernobielymi fotografiami. Po stránke predvedenia je to záznam zaujímavý, „bachovsky" interpretovaný a aj preto na našom trhu vítaný. Ako celok je Šurinova bachovská nahrávka povšimnutiahodným činom a treba len ľutovať, že vzhľadom k nástroju resp. miestu vzniku u nás ešte stále ojedinelým.

Mário Sedlár ■
■ ■ ■ ■

Michael Camilo, piano
Rhapsody in Blue
Ernest Martinez Izquierido
Orquestra Simfonica de Barcelona i Nacional de Catalunya

Telarc 2005, CD – 83611
distribúcia DIVYD

Klavirista Michael Camilo, zázračné dieťa z Dominikánskej Republiky, sa stal už ako šestnásťročný sólistom Národného Symfonického Orchestra. Počas nasledovných klavírnych štúdií v New Yorku bol však len ďalším z množstva talentovaných

a húževnato cvičiacich študentov hudby, ktorý dúfal, že sa stane vynikajúcim jazzovým hudobníkom. Po štyroch rokoch sa úspech predsa len dostavil. Vokálna skupina Manhattan Transfer získala ocenenie Grammy za vokálnu verziu jeho skladby *Why Not?* a dva roky neskôr debutoval v Carnegie Hall so svojím vlastným triom. Podobne ako Gershwin, aj Camilo sa neustále pohybuje medzi pop music, klasikou, filmovou hudbou a samozrejme jazzom. Gershwinova *Rhapsody in Blue* mala premiéru 12. februára 1924 v Aeolian Hall pod vedeném Paula Whitemana. Stala sa súčasťou večera, venovaného prevažne úpravám jazzovej hudby. Medzi návštevníkmi vypredaného koncertu boli aj osobnosti ako Fritz Kreisler, Sergej Rachmaninov, Igor Stravinskij... Klavírny part *Rapsódie* hral sám Gershwin. Aj keď Camilo interpretoval tento koncert takmer desaťkrát s významnými orchestrami, napr. The Cleveland Orchestra, The National Symphony, The Atlanta Symphony alebo BBC Symphony Orchestra, toto je jeho prvá nahrávka Gershwinovej hudby. Camilo siahol po pôvodnej verzii *Rapsódie*, ktorú inštrumentoval Frede Grofé a ako sa uvádza v booklete, snažil sa dodržiavať Gershwinove originálne klavírne frázy s dodržiavaním vyznačených poznámok s nápisom „jazzy". Nezaprie v sebe virtuózneho inštrumentalistu s vynikajúcim zmyslom pre farebnosť tónu, dôkazom čoho sú brilantné klavírne pasáže. Niet divu, že sa priklonil k tejto pôvodnej verzii, ktorá dáva v pravom slova zmysle vyniknúť jeho jazzovému cíteniu. Skvele zvládnuté akordické a melodické pasáže, zmysel pre rôznorodosť rytmu a jazzové frázovanie. To sú atribúty, naplno preukázané v interpretácii tejto kompozície.
V jeho podaní si môžeme na okamih predstaviť Ameriku dvadsiatych rokov, plnú energie, ležérnosti, radosti, ale aj smútku, predstaviť si, ako *to hral sám Gershwin*.
Klavírny koncert F dur je ďalšou Gershwinovou kompozíciou na tomto CD. Jeho premiéra 3. decembra 1925, len rok po *Rhapsody in Blue*. Idiomatika Gershwinovho kompozičného jazyka naberá charakteristické črty. Dokazuje svoju erudovanosť aj v takej náročnej forme, akou je klavírny koncert. Značne rytmizovaná téma prvej časti vychádza z koreňov ragtimu. Camilo opäť predvádza skvelú interpretáciu so zmyslom pre charakter jednotlivých častí, využívajúc skúsenosti jazzového hudobníka, pričom kladie dôraz na synkopický rytmus, melodickosť, či frázovanie. Druhá časť koncertu má na začiatku bluesový charakter. Z Camilovej hry, miestami pripomínajúcej štýl straight piano, znie nielen precízna rytmika, ale aj hravosť a na druhej strane prejavuje zmysel pre melódiu aj náladu. Základom tretej časti koncertu je štvrté prelúdium pre sólo klavír, ktorého tremolá, či výrazná rytmickosť dávajú vyniknúť Camilovej brilantnosti. Časté striedanie meditatívnych nálad a energickejších pasáží interpretuje s nesmiernou muzikalitou a ľahkosťou.
Poslednou skladbu je *Prelude No. 2*, ktorého originálny názov znel *Blue Lullaby*, kde Gershwin dosiahol jemnú vyváženosť medzi impresionistickou zvukovou priesvitnosťou a drsnosťou blues. Camilo tu zvolil pomalšie tempo, skladbu interpretuje s istotou a delikátnym tónom. Dovoľuje si slobodnejšie ponímanie kompozície, otvárajúc ju smerom k improvizácii, čomu by asi neodolal žiadny jazzový muzikant.
Camilo sa snaží predostrieť interpretáciu Gershwinových skladieb z pozície muzikanta, zbehlého vo viacerých hudobných žánroch. Jeho poňatie a snaha o autentickosť charakteru skladieb si určite zasluhuje uznanie.

Michal Hottmar ■
■ ■ ■ ■ ■

Jazz

Hiromi Uehara – Spiral

TELARC 2005,CD – 83631
distribúcia DIVYD

Po predchádzajúcich albumoch *Another mind* (2003) a *Brain* (2004) vydáva japonská klaviristka a skladateľka Hiromi Uehara v poradí tretí album s názvom *Spiral* (2005). Po klavírnych začiatkoch na Yamaha School of Music, koncerte s Českou filharmóniou a neskôr so slávnym Chickom Coreom, pokračovala Hiromi v štúdiu na americkej prestížnej Berklee School of Music v Bostone. Pod vedením legendárneho basgitaristu Richarda Evansa sa tu zdokonaľovala v jazze, kompozícii a v aranžovaní, najmä pre väčšie hudobné telesá. Na albume *Spiral* demonštruje svoje kompozičné skúsenosti aj hráčsku precíznosť spolu s dvomi excelentnými hudobníkmi, spolužiakmi z Berklee School of Music. Slovák Martin Valihora (bicie), spolupracoval s viacerými domácimi a zahraničnými renomovanými hudobníkmi (Ron Affif, Greg Hopkins, Anthony Jackson, Waking Vision trio, Berklee Concert Jazz Orchestra, Gustav Brom Big Band a i.). Basgitarista Tony Gray, synovec legendárneho gitaristu Johna McLaughlina, je tiež skúseným jazzovým hráčom. Spolupracoval už s takými umelcami ako Herbie Hancock, John McLaughlin, Wayne Shorter, Steve Lukather, Branford Marsalis, Dave Holland a i. Úvodná skladba, rovnomenná s titulom CD, začína impresionistickou introdukciou, po ktorej nasleduje téma, pripomí-

najúca niektoré pasáže z produkcie Pat Metheny Group. Veľký priestor pre improvizačné umenie dostáva Gray v postupne gradujúcom sóle, kde dokazuje svoje kvality technikou a výberom tónov. Virtuozitou vnáša do priestoru akúsi dravosť, ktorá však s charakterom témy úzko koreš-ponduje. Po opakujúcej sa téme nasleduje klavírne sólo, na rozdiel od Greyovho plné jemnosti a lyrizmu s obrovským citom pre farbu tónu. Hiromi graduje výberom tónov a postupne vpláva do opäť zaznievajúcej úvodnej témy. V závere sa ako sólista s citom pre charakter diela predstavuje aj Valihora. Skladba teda naozaj predstavuje špirálu, prinášajúcu rozličné pohľady na rovnakú vec, akúsi zvláštnu dialektiku rôznorodosti. *Music for Three – Pieces – Orchestra* nás uvádza do oblasti programovej hudby, čo dokazujú samotné názvy

tohto rozsiahlejšieho kompozičného cyklu – *Open Door – Tuning – Prologue – Déja vu – Reverse – Edge*. Úvodná skladba cyklu nás privádza na pôdu klasickej hudby, kde Hiromi evokuje svojou hrou Chopinovu klavírnu idiomatiku nad impresívnymi ostinátnymi akordmi. V krátkej časti *Tuning* vytvárajú hráči efekt ladenia nástrojov orchestra, čo sa najmarkantnejšie prejavuje u Grayovej basgitary. Ako sa zdá, Hiromi nezaprie svoje klasické klavírne vzdelanie. Dokazuje to začiatok prológu, ktorým sa na chvíľu ocitneme na pôde romantických klavírnych koncertov. Tento dojem umocňuje výborná spolupráca všetkých umelcov. Po krátkom spojovacom úseku nastúpi lyrická melodika, doplnená farebnosťou basovej gitary a bicích vrcholiacou pasážou „á la J. S. Bach", po ktorej nasleduje improvizácia a návrat k téme. V *Déja vu* sa odohráva krásne sólo Grayovej basgitary, po ňom dochádza ku komunikácii medzi klavírom a bicími, vyúsťujúcej do kontrapunktickej súhry všetkých nástrojov. Časť *Reverse*, prinášajúca odlišný tematický materiál plný dravosti, exaltovanosti a prekomponovanosti. Hiromi tu preukazuje výborné improvizačné umenie, podporené ostatnými hudobníkmi. Posledná skladba tohto cyklu *Edge* nadväzuje na predchádzajúci materiál, začína výrazným groovom pod modálne orientovaným melodickým materiálom. Ako sólista na bicie sa v nej výborne prejavil Valihora. Skladba je, podobne ako predchádzajúce, plná zmien či už v oblasti dynamiky alebo výrazu. Celý cyklus je mimoriadne impresívny, kladie dôraz na súhru hráčov, bravúrnu improvizáciu, vytváranie kontrastných nálad, farebnosť, gradáciu a na ich koexistenciu v rámci vytvárania kompozície ako celku. *Old Castla, by the river, in the middle of a forest* je skladba, v ktorej sa Hiromi inšpirovala obrazom. Impresionistický začiatok skladby vystrieda rytmus, evokujúci sambu. Kompozícia je opäť plná farebnosti, dynamiky, kontrastov a zmyslu pre melodickosť. Priblíženie sa jazzovému mainstreamu demonštruje skladba *Love and Laughter*, ktorej sadzba miestami evokuje orchester typu Big Band. Hiromi opäť zaujíma svojou improvizačnou schopnosťou, zmyslom pre frázovanie a jemné nuansy aj na tomto poli. Valihora dostal práve tu priestor pre svoje vynikajúce sólo. Bonusom v pravom slova zmysle je skladba *Return of Kung – Fu World Champion*, pripomínajúca svojou zvukovosťou osemdesiate roky, v ktorých bola hudba ovplyvnená pokrokom vo vývoji syntetizátorov. Napriek tomu má vysokú umeleckú úroveň, plná zaujímavých zmien, fráz a nálad.
Striedanie lyrickej jemnosti až po extrovertný drive, bravúrna inštrumentálna zručnosť, improvizácie, vynikajúca kooperácia hudobníkov. To sú aspekty, tvarujúce hudbu tejto vynikajúcej skladateľky, aranžérky a klaviristky Hiromi Uehara. *Spiral* je jednoducho album, ktorý nezaprie vysoké umelecké kvality.

Michal Hottmar ■

■ ■ ■ ■ ■

SLOVAK JAZZ
Music Centre Slovakia 2005

SOZA-BIEM R35 0006-2-531

Hudobné centrum ani v roku 2005 neporušilo tradíciu vydávania kompilačného albumu, mapujúceho to najdôležitejšie, čo sa v slovenskom jazze odohralo. Doposiaľ posledný disk *Slovak Jazz* obsahuje šestnásť trackov s pestrým prierezom domácou tortou, pečenou z artificiálnejších ingrediencií, než nám servírujú prevažne komerčné rádiá (Devín, vďaka ti za tvoje vytrvalé vzdorovanie tupým trendom). Slovenský jazz, tak ako nám ho predstavuje táto výberovka, sa úspešne internacionalizuje a počet zahraničných účinkujúcich (hosťujúcich i stálych členov zoskupení) utešene narastá. Potešiteľná je i pestrosť štýlového záberu, keď na tomto albume vedľa seba v pohode mierovo koexistujú be-bop (Luboš Šrámek Correspondence and His Five Reasons With Guests), ethno music s príjemným fúzovaním jazzu a folklóru (Pacora Trio), hot jazz (Bratislava Hot Serenaders), bossa nova a mainstreamovo odeté židovské pesničky (Eric Rothenstein & his Rainbow Project), smooth jazz (Adriena Bartošová, Peter Cardarelli) moderné jazzové pesničky (Peter Lipa) a fussion (Ron Affif Trio).
Šrámkov akustický klavírny jazz má fajn iskru a šmrnc, hosťujúci sidemani z bývalej Juhoslávie v rytmike hrajú s pulzom, sólisti so zaujatím. Projekt v našich končinách ojedinelo komplexnej osobnosti – huslistu Stana Palúcha Pacora Trio s Robom Raganom na kontrabase a moldavským cimbalistom Marcelom Comendantom je podnetným experimentom s invenčným miešaním jazzu, folklóru a ethno music. Gershwinova Lisa je odrazu taká iná. Album Cotton Club Stomp Bratislavskej horúcoserenádierskej formácie trubkára Juraja Bartoša má svoje čaro a drive, kto videl rovnomenný film s Richardom Gereom, rád si dá drink s prohibičnou chuťou zakázaného ovocia v horúcom klube, ktorého atmosféru do našich končín priniesol ako prvý Originální pražský synkopický orchestr s Ondřejom Havelkom za mikrofónom, ktorý si založil neskôr svoj band Melody Makers. Barytónsaxofonista Erik Rothenstein, účinkujúci na ostatných Bratislavských jazzových dňoch, prispel do mlyna dvoma večičkami – jazzovou adaptáciou židovského songu s vlastným introm a milou bossa novou s hosťujúcou rakúskou vokalistkou Alexandrou Schenkovou. Adriena Bartošová je v ďalšej „gershwinovke" kompilácie tradične maznavá, na albume *Talking to Your Heart* sa zjavne posunula od Tanie Marie viac k Diane Krall. Disk tenorsaxofonistu Petra Cardarelliho Knights of the Living Groove by sa mal niesť na vlne groovu a hip hopu, dve ukážky z tejto výberovky sú však smoothjazzového strihu, keď úvodná skreslená gitara Matúša Jakabčica napovedá, že prežíva davisovské obdobie s aproximatívnou intonáciou ako poznávacím znakom. Podarené „babské" vokály v Angel Face sú naozaj americké. Peter Lipa tým, že siahol po skvelých Lasicových textoch, dal týmto spojením svojmu spevu punc kongeniálnosti. Tradične si na „dosku" pozval štúdiovú elitu, čo jej prepožičiava nepopierateľnú pridanú hodnotu. Po dvoch „peckách" od každého (BHS majú dokonca tri) ostala na „amíka" Rona Affifa so slovenskou hviezdnou rytmikou – Ďurom Griglákom a Martinom „Papírom" Valihorom len jadna skladbička, ale zato osemminútová. Chlapci hrajú precízne, moderne, ale predsa len možno trochu príliš cool.
Na poli slovenského jazzu sa teda aj v predošlom roku urodilo dosť zaujímavého, čo stálo za zmapovanie. Malý fliačik zeme pod Tatrami má pomerne čulé jazzové podhubie, ktoré generuje stále nové osobnosti. A to je fajn.

Andrej Turok ■

hodnotenie ???

Ladysmith Black Mambazo
Long walk to freedom

Aj keď je to už vyše tridsať rokov, čo vokálna skupina Ladysmith Black Mambazo spojila komplikované rytmy a svojskú harmóniu rodnej juhoafrickej hudby s hudbou kresťanského gospelu, u nás je doposiaľ neznáma. V ich hudbe sa odráža spojenie kultúrneho, náboženského, duchovného, etnického zázemia a tradičného lokálneho spevu Zulu s call-and-response à capella spevom, interpretovaným výhradne obyvateľmi tejto republiky. Práve Mambazo bola prvá skupina, ktorá sa postarala o uvedenie tohto hudobného afroštýlu nazvaného ISICATHAMIYA (Is-Cot-A-Me-Ya) na trh. Dramaturgia albumu je dômyselným chronologickým výberom piesní z ich 31 – ročnej hudobnej produkcie. Úvodná pieseň *Nomathemba*, alebo tiež *Nádej*, pochádza z ich albumu *Amabutho* z roku 1973. Osem dokonale komunikujúcich a zohratých černošských hlasov tu predstavuje nielen svoj rodný jazyk, ktorý ponúka úžasné množstvo pre nás netypických hravých vokálov, ale tiež à capella spev, atmosféru horúcej, divokej, čiernej Afriky a v kombinácii so zaujímavou harmóniou „vystihujú" charakter tzv. Isicathamiya. Pri tretej piesni *Diamonds On The Soles Of Her Shoes* naberá tempo dramatickejší spád. Mambazo, Melisa Etheridgeová so svojím neodolateľným hlasom a Joe McBride ako perkusionista sa tu pohrávajú so špecifickými rytmami a poslucháč odolá tomuto vábeniu len so sebazaprením. Pieseň *Homeless*, pôvodne napísaná Paulom Simonom, pochádza, tak ako aj predošlá pie-

seň, z albumu *Graceland*. Černošský feeling a sólový spev kanadskej speváčky Sarah McLachlanovej tu spolu výborne dotvárajú nežnú, vznešenú verziu tejto skladby. *Rain Rain Beautiful Rain* (z albumu *Graceland*, 1986) v interpretácii mužsko – ženského vokálneho obsadenia je krásne melancholickou modlitbou, prosbou vyslovenou senzitívnym prejavom a exotickou harmóniou. Už názov piesne *Mbube* (pôvodná verzia z albumu *In Harmony*, 1999) evokuje iba akési zvukomalebné pohrávanie sa. V tomto prípade ide o pohrávanie sa s témou dobre známeho hitu – *The Lion Sleeps Tonight* v ostinátnom sprievode niekoľkých speváckov. Keďže gospel zasiahol kultúru Južnej Afriky podobne ako kultúru južnej časti USA, druhú polovicu albumu otvára chronicky známa pieseň *Amazing Grace* (z albumu *Journey Of Dreams*, 1988), zaujímavo spojená do jedného celku s piesňou *Nearer My God To Thee*. Takto svojsky vynovené aranžmán piesne s country – gospelovým vokálom Emmylou Harris vás počas neprerušeného počúvania CD rozhodne neprekvapí. V piesňach *Nkosi Sikalel I'Afrika, Inkaneyezi Nezazi* a *Shosholoza* možno nájsť zložité frázovanie, glissandá tvarujúce melódiu a rytmickú dikciu, charakteristické pre hudobnú kultúru juhoafrického národa. Pozadie vzniku piesne *Long Walk To Freedom*, podľa ktorej je pomenovaný celý album, okomentoval líder skupiny Joseph Shabalala nasledovne: *„Veľa ľudí očakávalo vojnu, ale my sme udržali mier. Takže pri spievaní tejto piesne sme vlastne ďakovali našim vodcom a ľuďom. Bola to ťažká a dlhá cesta, ale zdolali sme ju."*
Bonus tohto albumu s názvom *Thula Thula* Mambazo predtým nikdy nenahralo. Je to improvizovaná melódia tradičnej uspávanky, v tomto prípade spontánne dielo speváka Josepha Shabalala bez harmonickej podpory Mambaza.
Long Walk To Freedom nie je iba ďalší z albumov Ladysmith Black Mambazo, je to aj akýsi „the best of" ich 31-ročnej snahy prezentovať kultúru a predovšetkým hudbu Juhoafrickej republiky. Legendárna skupina so svojimi hviezdnymi hosťami dokazuje, že láska k hudbe je univerzálna na celom svete. Vrelo odporúčam do vašej pozornosti.

Ľubica Záborská ■

■ ■ ■ ■ ■

Knihy

Objavná monografia
Knižný profil českého skladateľa

Ivan Poledňák: Vášeň rozumu. Skladatel Jan Klusák – Člověk, osobnost, tvůrce.

Olomouc 2004, Vydavatelství Univerzity Palackého, ISBN 80-244-0932-1.

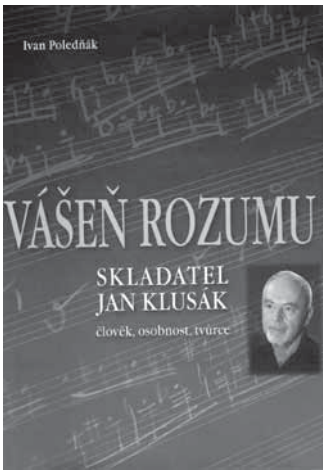

„Buďte zhovievaví, keď nás porovnávate", verš z Apollinairovej z básne *La jolie rousse* – Pôvabná rusovláska. Zhudobnil ju skladateľ, o ktorom je reč v Poledňákovej monografii. Vystihuje skromnosť, ak nie pohrúženosť do seba, charakteristickú pre Jana Klusáka (1934 – monografia vyšla k jeho sedemdesiatinám), kedysi preklínaného, nie však prekliateho. Klusák, na pražskej AMU žiak J. Řídkého a P. Bořkovca), nebol po vôli straníckym mocipánom minulého režimu, ktorí jeho tvorbu neakceptovali a tvrdo ju kritizovali v intenciách totalitnej ideológie.
Jan Klusák začínal uprostred päťdesiatych rokov, vychádzajúc zo Stravinského a Prokofieva, potom z Druhej viedenskej školy a jej dodekafónie, z modifikácie serializmu atď., aby dospel k osobitej hudobnej reči. Podnety si vyberal po svojom – zhudobňoval napríklad Annu Achmatovovú (*Luna v zenite*), ktorá bola terčom vtedajšej sovietskej kritiky. Klusák vždy rešpektoval kvalitu tvorby, zo strany interpretov a dramaturgov to bolo zároveň výrazom ľudského, umeleckého aj ideového protestu proti generálnej línii tzv. socialistického realizmu a proti rekriminačným tendenciám. Prekvapivo ho bolo počuť dokonca v Československej televízii, kde v rozpore so svojou poetikou tvorby zaujal aj širšiu verejnosť hudbou k populárnemu Dietlovmu seriálu *Nemocnica na okraji mesta* (1977, 1983). Klusák mal aj herecké skúsenosti z filmu (patril k protagonistom tzv. novej vlny českého filmu v šesťdesiatych rokoch), pre ktorý napísal viac ako sto „úžitkových" kompozícií; tvoril práve aj pre televíziu či divadlá a vždy v spolupráci s ďalšími pozoruhodnými umeleckými osobnosťami (Ester Krumbachová, Jan Němec, Otmar Krejča, Evald Schorm, Jiří Menzel a i.).
Poledňák bol pre Klusáka šťastným autorom jednak ako jeho generačný druh, jednak vďaka podobnému umeleckému a ľudskému postoju. Pochopil osciláciu tvorcu medzi plebejským „češstvom", zámožným židovstvom, medzi „národnou" líniou českej hudby, európanstvom a svetovosťou, o ktorej sa toľko v českých kruhoch premýšľalo. Klusákov židovský otec bol obeťou nacistického besnenia, čím určite prispel k tomu, že syn sa stal vyznávačom česko-nemecko-židovsko-pražskej kultúrnej a umeleckej orientácie. Matka, pôvodom Češka, sa zase zaslúžila o výchovu syna v človeka, uznávajúceho duchovné hodnoty. Mnohé Klusákove názory nájdeme v zaujímavých citovaných zápiskoch, vrátane názorov o tvorbe a politike.
Autor monografie pôsobí na Katedre muzikológie Filozofickej fakulty Univerzity Palackého v Olomouci a súčasne na katedre hudobnej výchovy PdFKU v Prahe; je autorom mnohých knižných publikácií z hudobnej psychológie, pedagogiky, estetiky (semiotiky), teórie a dejín populárnej hudby (hlavne jazzu). Monografia je jeho druhý pokus o vystihnutie žijúcej osobnosti českej hudby (po Jiřím Stivínovi). V oboch prípadoch vychádzal z prameňov, t. j. tvorby oboch hudobníkov, z osobných archívov, z tlačových ohlasov ich tvorby, z literatúry, (v Klusákovom prípade najmä zo štúdií a statí Vladimíra Lébla a Miloša Navrátila). Hoci je kniha zameraná na Klusáka, obsahuje aj všeobecnejšie pasáže. Poledňák sa už v úvode zamýšľa nad problematikou monografií, pokúša sa o ich typológiu, o prehľad monografií, venovaných novším českým osobnostiam. Klusákov život a dielo rozoberá na pozadí doby, jej atmosféry a vytvára tak obraz vývoja českej hudobnej kultúry zhruba od polovice päťdesiatych rokov až podnes.
Publikáciu člení do štyroch hláv a tie ďalej do kapitol. Časť *Život a tvorba v behu času* ponúka pohľad na život a tvorbu v diachrónnej perspektíve, *Osobnosť a dielo v pozastavenom čase* sa zaoberá jednotlivými aspektmi Klusákovej osobnosti a diela; *Osy a úběžníky Klusákovy /hudební/ tvorby* prinášajú analytické pohľady na vybrané oblasti skladateľskej tvorby resp. jednotlivé skladby (vrátane rozsiahleho pojednania Klusákovej tvorivej poetiky, ohlasu jeho diela, atď.); *Dokumentace* ponúka súpisy skladieb, nahrávok, literárnych prác, či literatúry o Klusákovi.
Samozrejme, práca podobného rozsahu a záberu prináša aj problémy. Je tu snáď až priveľa citácií či už z Klusáka, alebo autorov, ktorí o ňom písali, analýzam by prospeli konkrétne notové príklady. Je diskutabilné, že rozoberané sú iba vybrané (aj keď najpodstatnejšie) skladby; možno mala byť urobená dôkladnejšia porovnávacia analýza Klusákovej hudby a hudby jeho súčasníkov doma a v zahraničí. Nič však nemení na skutočnosti, že vznikol závažný príspevok o súčasnej hudbe a špeciálne o hudbe v niekdajšom Československu a súdobom Česku. Práca má všetky podstatné atribúty vedeckosti, čo podčiarkuje rozsiahla a podrobná dokumentácia, zároveň je však knihou zajímavou a vzrušujúcou – nielen vďaka Klusákovej osobnosti, ale aj zvolenému prístupu a podaniu. Klusáka predstavuje ako komplexnú umeleckú osobnosť, prekračujúcu svoju dobu a prostredie.
Na záver dôležité upozornenie: CD *Axis temporum*, vložené do knihy, s piatimi závažnými skladbami, zväčša z novšej doby (*Zemský raj to na pohled, La jolie rousse, Fantaisie lyrique, Minimálne dozítra, Axis temporum*), má pokračovanie (2005, Maximum Hannig) *Obrazy z let šedesátých* (*Obrazy pre dvanásť dychových nástrojov, I. invencia pre komorný orchester, III. Invenci a pre sláčikové nástroje, Sonáta pre husle a dychové nástroje* a najmä Klusákovo kľúčové dielo – *Variácie na tému Gustava Mahlera pre veľký orchester*).

Rudolf Pečman ■

KALEIDOSKOP

➔ James Levine bol nútený odrieknuť turné po amerických mestách s Boston Symphony Orchestra pre úraz, ktorý utrpel na koncertnom pódiu. Maestro spadol pri záverečných ováciách po predvedení Beethovenovej 9. symfónie v Bostoner Symphony Hall. Hoci nemal nič zlomené, na radu lekárov sa účasti na nastávajúcom turné vzdal. Na koncertnej šnúre Levina zastúpia Marek Janowski a jeho americký kolega David Robertson. ■

ZAHRANIČNÉ FESTIVALY

FESTIVAL KOMORNEJ HUDBY KUHMO 2006
TERMÍN 16. - 29. júla 2006
MIESTO KONANIA Kuhmo, Fínsko
KONTAKTNÁ ADRESA Kuhmo Chamber Music Festival, Fredrikinkatu 77 A 2 - 4, FI-001 00 Helsinki, tel. +358 9 493 867, fax +358 9 493 956, kuhmo.festival@kuhmofestival.fi, www.kuhmofestival.fi

FESTIVAL STAREJ HUDBY INNSBRUCK 2006
Operné predstavenia, symfonické koncerty, vokálne recitály a pod. Umeleckým riaditeľom festivalu je René JACOBS.
Účinkujú Freiburger Barockorchester, Manon Quartett, Ensemble Eploration, Ensemble Sonnerie, I Fagiolini, Cantus Cölln, Clare College Choir, Monica Huggett - husle a umelecké vedenie, Rosemary Joshua - soprán, Doris Benmaman - spev a lutna, Thomas Guthrie - bas, Andreas Staier - klavír, Gary Cooper - klavír
PROGRAM
J. Ch. Bach, C. Ph. E. Bach, H. I. F. Biber, D. Buxtehude, J. Desprez, J. Dowland, V. Monteverdi, J. Haydn, W. A. Mozart a ďalší
TERMÍN 13. júla - 28. augusta 2006
MIESTO KONANIA Innsbruck, Rakúsko
INFO www.altemusik.at
Predpredaj vstupeniek Innsbruck Information, Burggraben 3, 6020 Innsbruck, Ticket hotline, pon - pia, 9.00 - 18.00, tel. +43 (0) 512 561 561, ibk.ticket@utanet.at

FESTIVAL UPROSTRED EURÓPY – MITTE EUROPA
Festival uprostred Európy - Mitte Europa oslávi v roku 2006 svoje 15-ročné pôsobenie.
Mottom je citát „Poďme všetci slávif, priatelia!" z finále opery Figarova svadba od Wolfganga Amadea Mozarta, ktorého 250. výročia narodenia v roku 2006 oslávime. Zodpovedá od vzniku festivalu v roku 1991 jeho hlavnej myšlienke - stretávanie a zmierovanie prostredníctvom kultúry. Česko-nemecký projekt sa chce poohliadnuť za uplynulými 15 rokmi svojej pôsobnosti, vyzdvihnúť cieľ svojho snaženia a slávif. Diela Wolfganga Amadea Mozarta budú, samozrejme, súčasťou programu.
Pokiaľ niekto hľadá presvedčujúcu kultúrnu alternatívu k svetovému majstrovstvu vo futbale, je na koncertoch Festivalu uprostred Európy - Mitte Európa srdečne vítaný.
Od 11. júna, kedy bude festival otvorený v Marktredwitz v rámci Krajinnej výstavy bez hraníc 2006, do 30. júla, kedy zaznie záverečný koncert v Kynšperku nad Ohří, môžu diváci navštíviť koncerty vynikajúcich umelcov alebo si prehliadnuť výstavy výtvarného umenia, sledovať niekoľko tematických programov, okrem iných tiež „Fórum mladých", ktoré ponúkne pódium mladým medzinárodným a regionálnym umelcom a „Genius Loci", ktorý pripomenie česko-nemecké kultúrne dedičstvo. Na jubilejný festivalový ročník sú pozvaní mnohí vynikajúci umelci, ktorí sa podieľali na úspechoch minulých ročníkov. Pripravené sú aj majstrovské triedy a workshopy.
TERMÍN 11. jún - 30. júl 2006
MIESTO KONANIA mestá Čiech a Nemecka
INFO Festival uprostred Európy, Špalíček, Nám. Krále Jiřího 43, 350 02 Cheb, info-ceske@fesstival-mitte-europa.com, www.festival-mitte-europa.com
S „Kultur Wege" na Festival uprostred Európy - Mitte Európa KulturWege- (Kultúrne cesty), poskytovateľ exkluzívnych krátkodobých pobytov ponúka v roku 2006 dva predĺžené víkendy na Vogtlandsku s česko-nemeckým Festivalom uprostred Európy-Mitte Europa. Časť kultúrnych programov (17. - 20. júna, Paluen, 27. - 30. júla, Bad Elster) tohoto hranice prekračujúceho projektu sa uskutoční tiež v stodole v Misslareuthu, v kostolíku v Thossen, v jedinečnom klenote v blízkosti bývalej česko-nemeckej hranice a v Chebe. Podrobné informácie o cenách a rezervácii nájdete na www.kulturwege.com alebo na telefonickom čísle +49 351 475 91 27

MEDZINÁRODNÝ HUDOBNÝ FESTIVAL PRAŽSKÁ JAR 2006
TERMÍN 11. mája - 3. júna 2006
MIESTO KONANIA Praha, Česká republika
INFO Pražské jaro, o. p. s.; Hellichova 18, 118 00 Praha 1, Česká republika, tel. +420 257 310 414, fax +420 257 313 725, vstupenky@festival.cz, www.festival.cz
Predpredaj vstupeniek Rudolfinum, Nám. Jana Palacha, Praha 1, tel. +420 (0) 227 059 234, pon - pia 9.00 - 18.00 alebo Ticketpro, fax +420 (0) 234 704 204, ticket@ticketpro.cz, www.ticketpro.cz
Vstupenky na predstavenia v Národnom divadle Praha a v Štátnej opere Praha
Národní divadlo, Ostrovní 1, 112 30 Praha 1, pokladňa tel. +420 224 901 448, pon - ne 10.00 - 18.00, info@narodni-divadlo.cz, www.narodni-divadlo.cz
Státni opera Praha,Wilsonova 4, Praha 1, pokladňa tel. +420 224 227 266, pon - pia 10.00 - 17.30, so - ne 10.00 - 12.00, 13.00 - 17.30, informace@opera.cz, www.opera.cz

MEDZINÁRODNÝ FESTIVAL KOMORNEJ HUDBY ALLEGRO VIVO 2006
Súčasťou sú majstrovské kurzy, mládežnícke kurzy, kurzy pre deti a rodičov.
TERMÍN 10. augusta - 17. septembra 2006
MIESTO KONANIA mestá Rakúska a Českej republiky
INFORMÁCIE A OBJEDNÁVKY VSTUPENIEK Allegro Vivo-Festivalbüro, Wiener Strasse 2, A 3580 Horn, Austria, tel. +43 2982 4319, tickets@allegro-vivo.at, www.allegro-vivo.at, www.academia.allegro-vivo.at

MEDZINÁRODNÝ SIBELIOV FESTIVAL SYMFONICKÉHO ORCHESTRA LAHTI 2006
TERMÍN 28. septembra - 1. októbra 2006
MIESTO KONANIA Lahti, Fínsko
KONTAKTNÁ ADRESA Lahti Symphony Orchestra, Sibelius Hall, Ankkurikatu 7, FIN-151 40 Lahti, Finland, tel. +358 3 814 44 56, fax +358 3 814 44 51, www.sinfonialahti.fi

SALZBURGER FESTSPIELE 2006
Operné predstavenia (pri príležitosti Mozartovho roka uvedených 22 opier a fragmentov), divadelné predstavenia, koncerty Viedenských filharmonikov, Berlínskych filharmonikov, hosťujúcich orchestrov, koncerty sakrálnej hudby, komorné koncerty, sólové koncerty, piesňové večery, rodinné koncerty, Mozartove matiné ako aj koncert víťazov MOZARTOVEJ SÚŤAŽE 2006 a medzinárodné sympózium na tému HUDOBNÉ DIVADLO SÚČASNOSTI: Text a skladba, recepcia a tvorba nového kánonu.
V rámci pravidelného uvádzania premiér súčasných autorov v roku 2006 odznejú skladby autorov G. APERGHISA (n. 1945), B. FERNEYHOUGHA (n. 1943), R. FUCHSA (n. 1974), A. HÖLSZKYA (n. 1953), O. NEUWIRTHA (n. 1968), M. PINTSCHERA (n. 1971), W. RIHMA (n. 1952), K. STOCKHAUSENA (n. 1928) a ďalších.
Podujatia pre mladých - workshopy a performances pozri jungefreunde@salzburgfestival.at, www.jungefreunde.at
TERMÍN 23. júla - 31. augusta 2006
MIESTO KONANIA Salzburg, Rakúsko
INFO Salzburger Festspiele, Postfach 140, A 5010 Salzburg, tel. +43 662 804 55 00, fax +43 662 804 55 55, info@salzburgfestival.at, www.salzburgfestival.at
zľavnené lístky pre mládež 15 EUR a 22 EUR, viac info Ms. Ulrike Loidl, Slazburger Festival, P. O. Box 140, A 5010 Salzburg, tel. +43 662 804 53 26, fax +43 804 55 55, info@salzburgfestival.at

ZAHRANIČNÉ SÚŤAŽE

MEDZINÁRODNÁ SKLADATEĽSKÁ SÚŤAŽ „MARIO BERNARDO ANGELO-COMNENO"
KATEGÓRIA skladba (sláčikové kvarteto, trvanie skladby od 12 do 25 minút)
TERMÍN november 2006
MIESTO KONANIA Rím, Taliansko
bez vekového obmedzenia
VSTUPNÝ POPLATOK 55 EUR
UZÁVIERKA 15. septembra 2006
INFO L'Accademia Angelica Constantiniana di lettere arti e scienze, Via Della Balduina, 75; 00 136 Roma, Italia, tel/fax +39 (0) 6 3534 3557, sekretariát tel/fax +39 774 615 465, cell. +39 348 290 26 52, info@accademiaconstantiana.org, www.accademiacostantiniana.org

MEDZINÁRODNÁ SKLADATEĽSKÁ SÚŤAŽ SOUL 2007
ODBOR skladba napísaná po 1. apríli 2005
KATEGÓRIA I (mladí skladatelia) do 29 rokov, nar. po 1. apríli 1977, kategória II nad 30 rokov, nar. po 1. apríli 1977
TERMÍN marec 2007
MIESTO KONANIA Soul, Severná Kórea
UZÁVIERKA 31. júla 2006
INFO Music Today, Seoul 2007, Prof. Sueyoun Hong, #314 Department of Composition, Music College of Sookmyung Women's University, #53 12 Chungpa-Dong 2-Ka, Yongsan-Ku, Seoul, 140 742 Korea, tel. +82 2 710 95 56, fax +82 2 710 95 58, sueyounh@yahoo.co.kr, www.musictoday21.com

MEDZINÁRODNÝ FESTIVAL SPOJENÝ SO SKLADATEĽSKOU SÚŤAŽOU ALEXANDRA TANSMANNA
KATEGÓRIA skladba (od 10 do 20 min.)
TERMÍN 6. - 8. októbra, 17. novembra 2006
MIESTO KONANIA Lodž, Poľsko
BEZ VEKOVÉHO OBMEDZENA
POPLATOK 40 USD
UZÁVIERKA 11. SEPTEMBRA 2006
INFO Stowarzyszenie Promocji Kultury im. Alexandra Tansmana, ul. Krzyzowa 14/51, 91 457, Lodz, Poland, tel. +48 (0) 601 295 495, fax +48 42 657 86 66, wendland@tansman.lodz.pl, jkruczkowska@poczta.onet.pl, www.tansman.lodz.pl

SKLADATEĽSKÁ SÚŤAŽ ELEKTROAKUSTICKEJ HUDBY „PRIESTOR ZVUKU"
Koná sa v rámci 13. medzinárodného festivalu elektroakustickej hudby „Priestor zvuku" (Space of sound).
TERMÍN 20. - 22. októbra 2006
MIESTO KONANIA Brusel, Belgicko
UZÁVIERKA 9. júla 2006
INFO The office of „musiques & recherches", tel. +32 2 354 43 68, info@musiques-recherches.org alebo prihlášky tiež online „musiques & recherches" www.musiques-recherches.be

MEDZINÁRODNÁ GITAROVÁ SÚŤAŽ FRANCISCA TÁRREGA 2006
TERMÍN 1. - 8. septembra 2006
MIESTO KONANIA Benicàssim, Španielsko
VEKOVÝ LIMIT do 32 rokov
VSTUPNÝ POPLATOK 30 EUR
UZÁVIERKA 22. augusta 2006
INFO Internacional de Guitarra Francisco Tarrega, Ayuntamiento de Benicasim, 12560 Benicasim (Castellón), España, tel. +64 300 962, fax +64 303 432, guitarra@benicassim.org, www.benicassim.es

MEDZINÁRODNÁ HUDOBNÁ SÚŤAŽ VAL TIDONE 2006
Súťaž mladých talentov „VAL TIDONE" (kategória klavír, akordeón, gitara a komorná hudba)
Klavírnu súťaž „SILVIO BENGALLI"
Súťaž v akordeóne „CARLO CIVARDI"
Súťaž v komornej hre kňažnej „TINA ORSI ANGUISSOLA SCOTTI"
Skladateľskú súťaž „EGIDIO CARELLA"
Špeciálnu cenu za folkovú hudbu „TIDONE FOLK" (určená hudobníkom, tanečníkom, cirkusovým umelcom, mímom, hercom)
TERMÍN 4. - 11. júna 2006
MIESTO KONANIA Val Tidone (Piacenza), 70 km od Milána, Taliansko
VEKOVÝ LIMIT Mladé talenty - Kategória Free, A - nar. po 1. januári 1981, B - nar. po 1. januári 1991, C - nar. po 1. januári 1987, D - nar. po 1. januári 1981, E - akordeón, nar. po 1. januári 1986, F - akordeón bez vekového limitu; Klavírna súťaž - nar. po 1. januári 1969; Akordeónová súťaž - nar. po 1. januári 1969; Súťaž v komornej hre - priemerný vek jednotlivých hráčov nepresahuje 37 rokov; Skladateľská súťaž bez vekového obmedzenia

VSTUPNÝ POPLATOK Mladé talenty – 50 EUR – sólisti, komorná hra od 70 do 90 EUR, Klavírna a akordeónová súťaž 60 EUR, Súťaž v komornej hre od 80 do 100 EUR, Skladateľská súťaž 50 EUR
UZÁVIERKA 12. mája 2006
INFO Concorsi Internazionali della Val Tidone, Livio Bollani – Direttore Artistico, Regione Casa Berni, 3; 270 49 Stradella (PV), Stradella, Italy, tel./fax +39 (0) 385 245 798, mobil +39 339 777 83 69, info@tetracordo.com, livboll@tin.it, info@valtidone-competitions.com, www.valtidone-competitions.com

MEDZINÁRODNÁ SPEVÁCKA SÚŤAŽ STANISLAWA MONIUSZKA 2006
KATEGÓRIA operný spev
TERMÍN 13. – 27. apríla 2007
VEKOVÝ LIMIT speváci nar. po 13. apríli 1977
VSTUPNÝ POPLATOK 100 EUR
UZÁVIERKA PRIHLÁŠOK 30. novembra 2006
INFO Teatr Wielki – Opera Narodowa, Maria Fołtyn – čestná riaditeľka, Plac Teatralny 1, PO-Box 59, 00 950 Warszawa, Poland, tel. +48 (0) 22 692 06 42, tel/fax +48 (0) 22 635 57 38, fax +48 (0) 22 692 05 48, moniuszkocompetition@teatrwielki.pl

MEDZINÁRODNÁ SÚŤAŽ V HRE NA TRÚBKU MAURICEA ANDRÉ 2006
TERMÍN 11. – 19. novembra 2006
MIESTO KONANIA Paríž, Francúzsko
VEKOVÝ LIMIT nar. po 11. novembri 1976
POPLATOK 25 EUR (administratívny) a 40 EUR (registračný)
UZÁVIERKA 28. júna 2006
INFO ACDA; 3, rue des Couronnes, 750 20 Paris, France, tel. +33 1 4033 4534, fax +33 1 4033 45 38, maurice.andre@civp.com, www.civp.com

MEDZINÁRODNÁ HUDOBNÁ SÚŤAŽ SENDAI 2007
KATEGÓRIE husle, klavír
TERMÍN 20. mája – 2. júna 2007
MIESTO KONANIA Sendai City Youth Cultural Center, Japonsko
VEKOVÝ LIMIT nar. po 1. januári 1979
POPLATOK 10 000 JPY
UZÁVIERKA 1. septembra 2006
INFO Secretariat of Sendai International Music Competition, 3-27-5, Asahigaoka, Aoba-ku, Sendai City, 981 0904, Japan, tel. +81 22 727 1872, www.simc.jp

MEDZINÁRODNÁ HUDOBNÁ SÚŤAŽ ŽENEVA 2006
KATEGÓRIA klavír, sláčikové kvarteto
TERMÍN 30. septembra – 15. októbra 2006
MIESTO KONANIA Ženeva, Švajčiarsko
VEKOVÝ LIMIT nar. po 1. októbri 1976 (klavír), nar. po 1. októbri 1971 (sláčikové kvarteto)
POPLATOK 200 CHF (klavír), 500 CHF (sláčikové kvarteto)
UZÁVIERKA 31. mája 2006
INFO Concours de Genève, Rue Bovy-Lysberg 8, CH 1204 Genève, tel. +41 22 328 62 08, fax +41 22 328 43 66, music@concoursgeneve.ch, www.concoursgeneve.ch

ZAHRANIČNÉ WORKSHOPY

MAJSTROVSKÉ KURZY A KURZY PRE MLADÝCH V RÁMCI FESTIVALU ALLEGRO VIVO 2006
KATEGÓRIA sólo a komorná hudba
Majstrovské kurzy – husle, viola, violončelo, klavír, flauta, spev, klarinet, saxofón, čembalo a korepetícia;
Mládežnícke kurzy – husle, viola, violončelo, klavír, flauta;
Kurzy pre deti a dospelých – husle, viola & komorná hudba, husle, violončelo, klavír, flauta, korepetícia
TERMÍN 13. augusta – 26. augusta (majstrovské a mládežnícke kurzy)
MIESTO KONANIA Horn 80 km juhozápadne od Viedne
VEKOVÝ LIMIT Mládežnícke kurzy od 15 do 19 rokov, Detské kurzy od 3 do 14 rokov
VSTUPNÝ POPLATOK 35 EUR (majstrovské a mládežnícke kurzy)
UZÁVIERKA 30. júna 2006
INFORMÁCIE A OBJEDNÁVKY VSTUPENIEK Allegro Vivo-Festivalbüro, Wiener Strasse 2, A 3580 Horn, Austria, tel. +43 2982 4319, tickets@allegro-vivo.at, www.allegro-vivo.at, www.academia.allegro-vivo.at

MEDZINÁRODNÁ LETNÁ AKADÉMIA UNIVERZITY MOZARTEUM SALZBURG 2006
KATEGÓRIA skladba, dirigovanie, operný spev, koncertný spev (pieseň), klavír, husle, viola, violončelo, komorná hra, flauta, klarinet, marimba, bicie nástroje
TERMÍN 17. júla – 2. septembra 2006
bez vekového obmedzenia
MIESTO KONANIA Univerzita Mozartetum, Salzburg, Rakúsko
VSTUPNÝ POPLATOK 150 EUR, 600 EUR (komorné súbory), 300 EUR (duá)
UZÁVIERKA 1. júna 2006
Bližšie informácie www.moz.ac.at/german/soak, www.moz.ac.at/english/soak
KONTAKT Internationale Sommerakademie, Mozarteum Salzburg, Schwarzstrasse 26, A-5020 Salzburg, Autria, tel. +43 662 6198 4500, 4501, tel/fax +43 662 6198 4519, 4519, summer.academy@moz.ac.at

SKLADATEĽSKÝ WORKSHOP „VOIX NOUELLES 2006"
TERMÍN 21. augusta – 10. septembra 2006
MIESTO KONANIA Royaumont 35 km od Paríža, Francúzsko
UZÁVIERKA 15. júla 2006
INFO Fondation Royaumont, Formation professionnelle, 952 70 Asnières-sur-Oise, France, tel. +33 1 3035 5984, fax +33 1 3035 3945, formation@royaumont.com, www.royaumont.com

FRANCÚZSKO-ČESKÁ HUDOBNÁ AKADÉMIA V TELČI
KATEGÓRIE flauta, violončelo, hoboj, lesný roh, klarinet, husle, viola
TERMÍN 1. – 11. júla 2006
Sólisti 5 100 CZK, triá 4 900 CZK, kvartetá 4 700 CZK
VSTUPNÝ POPLATOK 80 EUR
UZÁVIERKA 15. mája 2006
INFO Academy of Music in Telč, Štěpánska 35, 111 21 Praha 1, tel. +420 221 401 019, fax +420 222 230 576, juliette.coin@ifp.cz, www.academie-telc.cz

VAL TIDONE LETNÝ CAMP
KATEGÓRIE klavír, husle, violončelo, hlas, akordeón, gitara, skladba, komorná hudba s klavírom, štvor-, šesť-, osemručný klavír, komorná hudba so sláčikovými nástrojmi, komorná hudba s brnkacími nástrojmi, jazzová improvizácia
TERMÍN 25. júla – 6. augusta 2006
VSTUPNÝ POPLATOK 80 EUR
UZÁVIERKA 25. júna 2006
INFO Associazione Culturale „Tetracordo", Regione casa Berni, 3; 270 49 Stradella (PV), Italy, tel/fax +39 (0) 385 245 798, info@valtidone-competitions.com, www.valtidone-competitions.com

MEDZINÁRODNÁ SPEVÁCKA MAJSTROVSKÁ TRIEDA VENOVANÁ INTERPRETÁCII NEMECKEJ PIESŇOVEJ TVORBY
Uskutoční sa v rámci česko-nemeckého „Festivalu uprostred Európy – Mitte Európa", ktorý sa koná 11. júna – 30. júla 2006 (pozri kategória Festivaly). Na programe je nemecká piesňová tvorba Roberta Schumanna, Franza Schuberta a W. A. Mozarta s lektorom prof. Thomasom Thomaschkem, anglická baroková literatúra pod vedením doc. Yvonne Seymourovej z Univerzity York (Veľká Británia).
TERMÍN 24. – 29. júla 2006
MIESTO KONANIA Misslareuth, Nemecko
VSTUPNÝ POPLATOK 500,- Kč
ÚČASTNÍCKY POPLATOK 3500,- Kč (aktívna účasť), 2000,- Kč (pasívna účasť)
UZÁVIERKA 30. júna 2006
INFO Festival Mitte Europa, Paul-Gerhardt-Str. 14, D-085 25 Plauen, tel. +49 3741 525 331, fax +49 3741 525 527, info-ceske@festival-mitte-europa.com, www.festival-mitte-europa.com alebo Kancelária Festivalu uprostred Európy, Špalíček, Nám. krále Jiřího 43
CZ – 350 02 Cheb, tel./fax +354 436 941, info-ceske@festival-mitte-europa.com, www.festival-mitte-europa.com

MEDZINÁRODNÉ INTERPRETAČNÉ KURZY ANTONÍNA KUBÁLKA 2006
Hra na klavíri spojená s výukou angličtiny. Umelecký riaditeľ kurzov je Antonín Kubálek. Lektori Antonín KUBÁLEK (Kanada), Zdeněk HNÁT (ČR), Ivo KAHÁNEK, KOCIAN Quartet – komorná hra, Patricia KUBÁLEK (Kanada) – angličtina
TERMÍN 3. – 17. júla 2006 (kurzy), 5. – 24. júla 2006 (konverzačný kurz)
MIESTO KONANIA Zlaté hory, Česká republika
INFO Jarmila Pohlová, Nábřežní 539/4, 790 01 Jeseník, tel. +420 723 625 51, 603 971 218, pohlova@jes.cz, www.kubalekpianocourses.com

AMSTERDAMSKÉ TANEČNÉ PODUJATIE 2006. KONFERENCIA O LIVE TANEČNEJ A ELEKTRONICKEJ HUDBE
Motto podujatia: „Veci sa menia. Ľudia sa menia. Hudba sa mení. Tvoje záležitosti sa menia."
Jedna z najvýznamnejších európskych konferencií v oblasti elektronickej a tanečnej hudby.
TERMÍN 19. – 21. októbra 2006
INFO Conamus / Amsterdam, Dance Event, P. O. Box 929, 1200 AX Hilversum, The Netherlands, tel. +31 (0) 35 621 87 48, fax +31 (0) 35 621 27 50, ade@conamus.nl, www.amsterdam-dance-event.nl, www.ldmc.nl ■

KALEIDOSKOP

➔ Francesco Corti údajne prevezme úrad hudobného riaditeľa v divadle v Magdeburgu. Corti študoval v Miláne husle a kompozíciu, vo viacerých talianskych divadlách pôsobil ako korepetítor, kým absolvoval dirigovanie vo Viedni. Debutoval v roku 1986 s inscenáciou Verdiho *Traviaty* v Jesi. Bol prvým kapelníkom nemeckej Operan Rhein Düsseldorf/Duisburg. Okrem toho viedol medzinárodné produkcie v operných domoch v Oslo, Göteborgu, Stuttgarte, Viedni a v San Franciscu. Od začiatku sezóny 2000/2001 je Francesco Corti hudobným riaditeľom Pfalztheater Kaiserslauten.

➔ Medzinárodný festival hudby a tanca Llangollen International Eisteddfod vo waleskom Llangollene, nominovaný v roku 2004 na Nobelovu cenu mieru, oslavuje tento rok už 60. výročie svojej existencie. Slávnostnú jubilejnú atmosféru podporí 4. – 9. júla aj prítomnosť významných umelcov ako sú barytonista Bryn Terfel či mezzosopranistka Katherine Jenkinsová. Naplánované je premietanie štyroch klasických nemých filmov Charlieho Chaplina s novou hudbou od Američana Carla Davisa. V rámci podujatí vystúpi Hallé Orchestra, ktorý hral už na prvom ročníku festivalu. Za 60 rokov tu účinkovalo viac ako 500 000 umelcov z celého sveta, vrátane Luciana Pavarottiho, Nigela Kennedyho, Shirley Basseyovej, Jamesa Galwaya, Michaela Balla a mnohých ďalších. Počet divákov, ktorí podujatia navštívili, sa pohybuje okolo troch miliónov. ■

Bratislava

Opera a Balet SND

Št 11. 5. G. Rossini: Popoluška
Pi 12. 5. G. Verdi: Don Carlos
So 13. 5. A. Ch. Adam: Korzár
St 17. 5. P. I. Čajkovskij/M. Petipa: Spiaca krásavica
Št 18. 5. M. Dubovský: Tajomný kľúč (11. 00)
Št 18. 5. G. Verdi: Macbeth
Pi 19. 5. J. Massenet: Werther
So 20. 5. G. Bizet: Carmen
Po 22. 5. G. Verdi: Nabucco
Ut 23. 5. T. Frešo/I. Holováč: Narodil sa chrobáčik
Ut 23. 5. A Dvořák: Rusalka
St 24. 5. G. Verdi: Maškarný bál
Št 25. 5. G. Donizetti: Dcéra pluku
Pi 26. 5. E. Suchoň: Krútňava
So 27. 5. M. Krajči/I. Holováč/N. Slovák: Don Juan
Ut 30. 5. L. A. Minkus/M. Petipa: Bajadéra
St 31. 5. G. Puccini: Turandot
Št 1. 6. T. Frešo/I. Holováč: Narodil sa chrobáčik
Medzinárodný festival hudobného divadla
Pi 2. 6. W. A. Mozart: Figarova svadba – premiéra
So 3. 6. W. A. Mozart: Figarova svadba – premiéra
Ne 4. 6. T. Pernes: Čarovná flauta 06 (Neue Oper Wien)
Po 5. 6. S. Szokolay: Krvavá svadba (Štátna opera Budapešť)
Ut 6. 6. M. Krajči/I. Holováč/N. Slovák: Don Juan
St 7. 6. J. Beneš: The Players
Št 8. 6. B. Britten: Peter Grimes

Slovenská filharmónia

Št 11. 5., **Pi 12. 5.** KS SF
SOSR, Spevácky zbor mesta Bratislavy, Ladislav Holásek, zbormajster, Viktor Šimčisko, husle
W. A. Mozart, P. I. Čajkovskij
Ut 16. 5. MS SF
Solamente naturali, Miloš Valent, umelecký vedúci/husle, Marten Root, flauta
C. Ph. E. Bach, F. Benda, W. F. Bach, G. Ph. Telemann
Št 18. 5. KS SF
ŠKO Žilina, Oliver Dohnányi, dirigent, Robert Vizvári, kontrabas
R. Schumann, G. Bottesini, G. Bizet
Ut 23. 5. MS SF
Moyzesovo kvarteto, Katarína Zajacová, violončelo
W. A. Mozart, F. Schubert
Št 25. 5., **Pi 26. 5.** KS SF
SF, Vladimír Válek, dirigent, B. Berezovskij, klavír
Ľ. Salomon-Čekovská, S. Rachmaninov, D. Šostakovič
St 31. 5. KS SF (17.00)
Orchester mladých a žiaci ZUŠ Ľudovíta Rajtera, Miroslav Šmíd, dirigent
I. Dibák/P. Štilicha
Št 1. 6. KS SF
SKO Bohdana Warchala, Ewald Danel, umelecký vedúci/husle
F. Mendelssohn Bartholdy, B. Bartók, J. Sibelius, E. H. Grieg

Hudobné centrum

Mirbachov palác, 10.30 h
Ne 14. 5. Pripravené v spolupráci so Spolkom slovenských skladateľov
Klavírne duo Dezidera Kardoša (Daniela Kardošová, Tatiana Lenková), Dychové kvinteto I Fiati (Viera Rašková, flauta, Michal Šintál, hoboj, Peter Maurer, klarinet, Stanislav Bicák, fagot, Peter Sivanič, lesný roh), Tomáš Svitek, trúbka, Valéria Kellyová, klavír
J. Zimmer, Ľ. Rajter, J. Pospíšil, M. Bázlik
Ne 21. 5. Pripravené v spolupráci so Spolkom koncertných umelcov
Milan Paľa, husle, Ondrej Olos, klavír
E. Suchoň, S. Rachmaninov, D. Šostakovič
Ne 28. 5.
Melos Ethos Ensemble, Marián Lejava, dirigent, Cyril Šikula, flauta, Branislav Dugovič, klarinet, Milan Osadský, akordeón, Andrea Mudroňová, klavír, Marek, Zwiebel, Peter Mosorjak, husle, Peter Zwiebel, viola, Andrej Gál, violončelo, Anton Jaro, kontrabas
P. Bachratá, J. Kmiťová, B. Milakovič, V. Bokes

Slovenský rozhlas

Ne 14. 5. Kapela hraj! Malé konc. štúdio (16.30)
Drietomanka, Jaroslav Múdry, kapelník
Ne 21. 5. Organový koncert pod Pyramídou, Veľké konc. štúdio (10.30)
Vincent Dubois, organ
J. S. Bach, C. Franck, L. Vierne, M. Dupré, V. Dubois
Ne 21. 5. Folkfórum live, Komorné štúdio (20.00)
Mango Salseros
Ut 30. 5. Štúdio mladých Malé konc. štúdio (19.00)
Komorný súbor SOOZVUK, Peter Zwiebel, husle, Anton Jaro, kontrabas, Branislav Dugovič, klarinet
J. Kmiťová, J. Iršai, A. Steinecker, L. Papanetzová, B. Milakovič, M. Lejava

Zrkadlový háj

Ut 16. 5. Hra a svadba (19.00)
US Lúčnica

Klub Za zrkadlom

So 13. 5. Bluegrass fest 2006 (14.00-24.00)
Št 25. 5. Jazz night (19.00)
Milo Suchomel a hostia

CC Centrum

Pi 19. 5., **Pi 26. 5.**
Gitarové koncerty študentov Viedenskej hudobnej univerzity
Ne 21. 5. Momentum Musicum
Ľubica Grácová, spev, Karol Toperczer, klavír
W. A. Mozart, A. Schönberg, A. Webern, J. Brahms, B. Bursche, H. Wolf, L. Janáček, B. Martinů

Košice

Štátne divadlo Košice

Pi 12. 5. G. Verdi: Trubadúr
So 13. 5. J. Doberval, L. J. F. Hérold: Zle strážené dievča
Po 15. 5. G. Puccini: Bohéma
St 17. 5. A. Ch. Adam: Giselle
Pi 19. 5. W. A. Mozart: Don Giovanni
Pi 26. 5. G. Puccini: Tosca
So 27. 5. A. Dvořák: Rusalka
Pi 2. 6. S. Prokofiev: Rómeo a Júlia (premiéra)
So 3. 6. S. Prokofiev: Rómeo a Júlia (premiéra)
Ut 6. 6. S. Prokofiev: Rómeo a Júlia
St 7. 6. A. Dvořák: Rusalka

Štátna filharmónia Košice

Št 4. 5. - Št 25. 5. Košická hudobná jar

Banská Bystrica

Štátna opera Banská Bystrica

Št 11. 5. G. Verdi: Attila
Pi 12. 5. J. Strauss: Viedenská krv
Ut 16. 5. I. Bázlik: Polepetko (10.30)
Št 18. 5. J. Massenet: Werther
Ut 23. 5. G. Donizetti: Viva la mamma
Št 25. 5. G. Rossini: Barbier zo Sevilly
Pi 26. 5. Loewe/Lerner: My Fair Lady
Po 29. 5. Randevú s operou
St 31. 5. V. Patejdl: Snehulienka a sedem pretekárov (10.30)

Žilina

Štátny komorný orchester Žilina

Št 11. 5. Koncert ŠKO Žilina a poslucháčov VŠMU v Bratislave
ŠKO, Martin Leginus, dirigent, Helena Szabóová, soprán, Daniel Turčina, husle
J. Haydn, W. A. Mozart, L. van Beethoven
St 17. 5.
ŠKO Žilina, Leoš Svárovský, dirigent, Róbert Vizvári, kontrabas
R. Schumann, G. Botessini, G. Bizet
Št 25. 5. Komorný koncert
Ján Labant, gitara, Ján Figura, flauta, Eva Kamrlová, organ, Juraj Bartoš, trúbka
B.Marcello,J.Duarte,M.Budoš,M.D.Pujol,P.Eben,M.Dupré
Ne 21. 5. (16.00) „Čo vymyslela hudba pred prázdninami"
ŠKO Žilina, Karol Kevický, dirigent, Jana Tarinová, scenár/moderovanie
J. Haydn, W. A. Mozart, P. I. Čajkovskij, a i.
Po 29. 5. Jazzový koncert
Dodo Šošoka and Friends (Jeff Gardner, klavír, Juraj Bartoš, trúbka, Róbert Ragan, kontrabas, Jozef Dodo Šošoka, bicie) ■

1. Prehliadka mladých skladateľov

Piatok 19. mája ■ 17. 00
Jaroslav Ryzek: *Infiltrácie*
Jaroslav Hruška: *Sláčikové kvarteto*
Jana Golisová: *I don't have to*
Marek Chlebuš: *Scherzo-Quintett*
Marek Spusta: *Lamento pre sláčikové kvarteto*
■ ■ ■
Adrian Democ: *...Aj o pohladení vetra pri Bielych vodách...",*
Vladislav Šarišský: *Sonáta pre flautu a klavír „NANA"*

Piatok 19. mája ■ 19. 30
Zoltán Bognár: *Klavírna skladba II.*
Peter Duchnický: *Štyri elégie pre recitátora a klavír*
Ivan Buffa: *...Impulzy...Ozveny...Sny...*
Daniel Remeň: *Smútočná pieseň*
Peter Špilák: *Post skriptum*
■ ■ ■
Juraj Lehuta: *Piesňový cyklus na text Sama Chalupku*
Marcel Vén: *Ohňostroj*

Sobota 20. mája ■ 17. 00
Matej Haas: *Žena*
Marián Zavarský: *A Place: Sound – City – Silence*
Michal Palko: *Pálcmánske kvarteto*
Marián Kokavec: *Purgatorium*
Adam Kuruc : *Misticamente* a *Agitato* zo suity *Häxan*
■ ■ ■
Jaroslav Konečný: *Sonatína pre husle a klavír*
Pavol Bizoň: *Sláčikové kvarteto č. 1*

Sobota 20. mája ■ 19. 30
Peter Šiška: *Rondo pre klavír a flautu*
Václav Michalčík: *Kus pre sláčikové kvarteto*
Veronika Adamicová: *Sólo pre flautu*
Branislav Hollý: *Čertova Kvetina*
Lucia Chúľková: *Rondo pre husle a klavír*
Štefan Šidó: *Songs of Tuaregs*
■ ■ ■
Viliam Gräffinger: *Suita pre tri violončelá*
Lukáš Borzík: *Magnificat*

MUSICA SACRA SKALICA

I. ročník medzinárodného festivalu chrámovej a organovej hudby

Pod záštitou Ing. Stanislava Chovanca, primátora Mesta Skalica

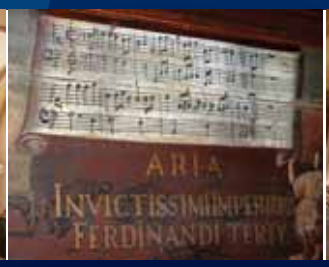

Organizátori:

MESTO SKALICA

BACHOVA SPOLOČNOSŤ NA SLOVENSKU

Mesto Skalica
Nám. Slobody 10
909 01 Skalica
Tel.: 034 664 4885
koutna@mesto.skalica.sk
www.skalica.sk

Bachova spoločnosť na Slovensku
Tel.: 033 544 7537, 0905 26 99 71
office@bachsociety.sk
www.bachosciety.sk

Františkánsky kostol - Panny Márie Sedembolestnej
Nedeľa, 28. máj 2006, 17.00
MAREK EBEN, recitácia / ČESKÁ REPUBLIKA
TOMÁŠ THON, organ / ČESKÁ REPUBLIKA

Evanjelický a.v. kostol
Nedeľa, 18. jún 2006, 17.00
KATARÍNA PACHATZ, organ / RAKÚSKO
PAVEL ZAJAČEK, trombón / SLOVENSKO

Františkánsky kostol - Panny Márie Sedembolestnej
Nedeľa, 9. júl 2006, 17.00
JOHANN TRUMMER, organ / RAKÚSKO

Františkánsky kostol - Panny Márie Sedembolestnej
Nedeľa, 6. august 2006, 17.00
VINCENT DUBOIS, organ / FRANCÚZSKO

Františkánsky kostol - Panny Márie Sedembolestnej
Nedeľa, 10. september 2006, 17.00 - Organové duo
AI YOSHIDA, organ / JAPONSKO
MONIKA MELCOVÁ, organ / FRANCÚZSKO

Františkánsky kostol - Panny Márie Sedembolestnej
Nedeľa, 8. október 2006, 17.00
DAVID DI FIORE, organ / USA
MARTIN BAKO, organ / SLOVENSKO
EVA GREGOROVÁ, spev / SLOVENSKO
TIRNAVIA, miešaný spevácky zbor / SLOVENSKO
ANDREJ RAPANT, dirigent / SLOVENSKO
Koncert je venovaný pamiatke amerického novinára Daniela Pearla a súčasťou festivalu Daniel Pearl Music Days (*www.danielpearl.org*)

Zmena programu a účinkujúcich vyhradená!

51. Košická hudobná jar

medzinárodný hudobný festival pod záštitou ministra kultúry SR a predsedu Košického samosprávneho kraja

4. 5. - 31. 5. 2006

4. 5. Dom umenia o 19.00

Otvárací koncert KHJ k Roku slovenskej hudby

2006 YEAR OF SLOVAK MUSIC

ŠTÁTNA FILHARMÓNIA KOŠICE

dirigent: **Vladimír VÁLEK**
husle: **Václav HUDEČEK**

BODNÁR * *„Apeiron" pre lesný roh, organ a orchester PREMIÉRA*
sólisti: **Zuzana RZOUNKOVÁ**, **Marek VRÁBEL**
SUCHOŇ * *Metamorfózy, symfonická suita*
DVOŘÁK * *Husľový koncert a mol*

Vstupné: 250 - 200 - 150,-

5. 5. Dom umenia o 19.00

Komorný koncert

Stanislav ZAMBORSKÝ – klavírny recitál

PARÍK * SCHUBERT * LISZT

Vstupné: 100,-

8. 5. Dom umenia o 19.00

Literárno-hudobný večer

„Vivat Comenius"

Alfred STREJČEK, umelecký prednes
Štěpán RAK, gitara
ert v spolupráci s Českým centrom

Vstupné: 100,-

11. 5. Dom umenia o 19.00

ŠTÁTNA FILHARMÓNIA KOŠICE
COLLEGIUM TECHNICUM

Rok s Mozartom

dirigent: **Petr ALTRICHTER**
soprán: **Alexandra LUBCHANSKY**
soprán: **Adriana KOHÚTKOVÁ**
tenor: **József MUKK**
bas: **Martin MALACHOVSKÝ**

MOZART * *Symfónia č. 25 g mol, K 183*
MOZART * *OMŠA c mol, K 427*

Vstupné: 300 - 250 - 200,-

12. 5. Dom umenia o 19.00

MISKOLCI SZIMFONIKUS ZENEKAR

dirigent: **László KOVÁCS**
klavír: **Jenö JANDÓ**

BARTÓK * *Klavírny koncert č. 2*
BARTÓK * *Koncert pre orchester*

ert v spolupráci
úrnym inštitútom Maďarskej republiky, Bratislava

Vstupné: 300 - 250 - 200,-

17. 5. Kostol sv. Trojice o 19.30

Komorný koncert

SOLAMENTE NATURALI

umelecký vedúci: **Miloš Valent**
sólisti: **Marten ROOT**, **Juraj KOVÁČ**

. E. BACH * W. F. BACH * TELEMANN * BENDA

Vstupné: 120,-

Predaj abonentiek do 4. 4. 2006
Predaj vstupeniek od 5. 4. 2006
ladnica ŠfK-DU, Moyzesova 66, tel.: 055/622 07 63
po, ut, št 14.00 - 16.00 / st 14.00 - 17.30 h

Generálny reklamný partner KHJ:

U. S. Steel Košice, s.r.o.
A Subsidiary of United States Steel

Mediálni partneri KHJ:

STV
Rádio Regina | Slovenský Rozhlas 4
KORZÁR
Hudobný život

Generálny partner ŠfK:

SLOVENSKÁ Š

št 18. 5. Dom umenia o 1

ŠTÁTNA FILHARMÓNIA KOŠICE

dirigent: **Juraj VALČUHA**
soprán: **Klaudia DERNEROVÁ**

RAVEL * *Couperinov náhrobok*
RAVEL * *ŠEHEREZÁDA (pre soprán a orchester)*
MUSORGSKIJ * *Obrázky z výstavy*

Vstupné: 250 - 200 -

po 22. 5. Stará radnica o 1

Komorný koncert

Rok s M

ARON QUARTETT

MOZART * HAYDN

Koncert v spolupráci s Rakúskym kultúrnym fórom, Bratisla

Vstupné:

št 25. 5. Dom umenia o 1

Záverečný koncert KHJ

ŠTÁTNA FILHARMÓNIA KOŠICE
NEMZETI FILHARMONIKUS ÉNEKKAR

dirigent: **Jerzy SWOBODA**
soprán: **Sayuri OKUMURA**
tenor: **Vladimír DOLEŽAL**
barytón: **Jean-Sébastien BOU**

PROKOFIEV * *Poručík Kiže, suita*
ORFF * *CARMINA BURANA*

Koncert v spolupráci s Kultúrnym inštitútom Maďarskej rep
Bratislava a s podporou Francúzskeho inštitútu v Bratislave

Vstupné: 350 - 300 -

Súčasť 51. KHJ

4. 5. - 31. 5. Dom umenia, K

Výstava obrazov v spolupráci s Galériou Andreja Smoláka

sochy: **Ladislav STAŇO**
obrazy: **Igor SOKOLOVSKÝ**

10. 5. Štátne divadlo Košice o 1

DVOŘÁK * **RUSALKA**

17. 5. Konzervatórium Košice o 1

WORKSHOP SOLAMENTE NATUR

30. 5. Humenné o 1

31. 5. Veľké Kapušany o 1

ŠTÁTNA FILHARMÓNIA KOŠICE

dirigent: **Gábor HORVÁTH**
klarinet: **Jozef LUPTÁČIK ml.**

ZELJENKA * *Musica slovacca*
WEBER * *Klarinetový koncert č.1 f*
MENDELSSOHN-BARTHOLDY * *Symfónia č. 4 „Talianska"*

Ceny abonentných vstupeniek:

ABONENTKY	zľava	I. miesto	II. miesto	III. mi
A/ celý festival	30%	1.290,-	1.110,-	9
	50%	920,-	800,-	6